

Üzleti szolgáltatások stratégiai fejlesztési programja a Dél-dunántúli régióban

A tervezés szakmai irányítója:

Haász Zoltán

EX ANTE Tanácsadó Iroda

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	2
I. Vezetői összefoglaló	4
1.1. A tervezési munka menete, alkalmazott módszerek.....	4
1.2. Stratégia	4
II. Helyzetelemzés, SWOT analízis	8
1. Módszertani leírás	8
1.1. Dokumentumelemzés	8
1.2. Statisztikai adatok elemzése	8
1.3. Primer adatgyűjtés kérdőívek segítségével.....	9
1.4. Interjúk.....	9
1.5. Interaktív kistérségi workshopok.....	10
1.6. Helyzetelemzés és SWOT elemzés kidolgozása	10
1.7. Stratégiaalkotás és prioritások meghatározása	10
1.8. Projektgyűjtés	11
2. Helyzetelemzés.....	12
2.1. Az üzleti szolgáltatások helyzete a Dél-dunántúli régióban.....	12
2.1.1. A régió inkubátorházainak bemutatása.....	18
2.1.2. A régió ipari parkjainak a bemutatása	22
2.1.3. A régió logisztikai helyzetének bemutatása	45
2.1.5. Az innováció helyzete a régióban.....	59
2.1. Az üzleti szolgáltatásokra vonatkozó fejlesztési elképzelések a régió területfejlesztési tervdokumentumaiban.....	66
2.1.1. A kis és középvállalkozásokat támogató szolgáltatások	66
2.1.2. Ipari parkok.....	72
2.1.3. Logisztika	76
3. SWOT-analízis	82
III. Stratégia.....	84
1. Szakpolitikai háttér.....	84
2. Stratégiai célkitűzés.....	85
IV. Prioritások	88
1. Kis- és középvállalatokat támogató vállalkozásfejlesztési szolgáltatások erősítése ..	88
2. Ipari parkok fejlesztése	90
3. A logisztika fejlesztése	91
4. Az innováció támogatása.....	92
V. Intézkedések	94
1. Az 1. prioritáshoz tartozó intézkedések.....	94
1.1. Kezdő és mikrovállalkozásokat segítő tanácsadási és oktatási programok.....	94
1.2. Inkubátorházak fejlesztése.....	98
1.3. Már működő vállalkozások szektorspecifikus szolgáltatásainak támogatása ...	103

1.4. A vállalkozások közötti együttműködés erősítése.....	105
1.5. Vállalkozások finanszírozása	108
2. A 2. prioritáshoz tartozó intézkedések	110
2.1. A régió ipari parkjainak infrastruktúrafejlesztése	110
2.2. Ipari parki szolgáltatások kialakítása és fejlesztése, regionális ipari parki hálózati együttműködés támogatása, az ipari parkok hatékony marketingje.....	114
3. A 3. prioritáshoz tartozó intézkedések	117
3.1. Logisztika fejlesztése az ipari parkokban és egyes kiemelt helyszíneken.....	117
3.2. Logisztikai szakemberképzés	120
4. A 4. prioritáshoz tartozó intézkedések	121
4.1. Innovatív vállalkozások technológiafejlesztése.....	121
4.2. Kompetenciaközpontok felállítása	124
A projektkiválasztás javasolt módjai.....	127

I. Vezetői összefoglaló

1.1. A tervezési munka menete, alkalmazott módszerek

A tervezési munka során a fő elvárás az volt, hogy alulról építkező, kistérségi alapokon nyugvó programozás történjen.

Az alkalmazott módszerek, illetve a tervezési folyamat menete a következő volt:

- **Dokumentumelemzés:** kistérségi programok, megyei tervek, a régió 1999-es stratégiai programja, NSRK, RIS, Pécsi Pólusterv, a taszári repterre vonatkozó befektetői felhívás, stb.
- **Statisztikai adatok elemzése:** KSH-adatok, az Ipari Parkok Promei részére eljuttatott éves beszámolói.
- **Primer adatgyűjtés kérdőívekkel:** régió üzleti szolgáltatásának általános jellemzőinek megítélésére, a régió inkubátorházainak aktuális helyzetének feltérképezésére.
- **Személyes interjúk:** a régió 17 ipari parkjának vezetőivel, illetve az üzleti szolgáltatások témakör regionális szakértőivel.
- **Interaktív kistérségi workshopok:** 2006. február 2-16. és 2006. május 18-25. között, az elkészült részanyagok véleményezését szolgálták, illetve a kistérségi fejlesztési elképzelések mind részletesebb megismerését.
- **Helyzelemzés és SWOT-analízis kidolgozása**
- **Stratégiaalkotás és prioritások meghatározása, indikátorok kijelölése**
- **Projektgyűjtés** a régió kistérségeiben, az intézkedésekhez igazodóan.

1.2. Stratégia

A helyzetelemzésben tett megállapítások, a SWOT-analízis alapján, továbbá a régió stratégiai célrendszerét, valamint a feldolgozott szakpolitikai háttéranyagokat figyelembe véve, az üzleti szolgáltatások témakörben a régió átfogó célja **a Dél-dunántúli régió versenyképességének növelése**.

Ehhez illeszkedve az alábbi, 2013-ig elérendő specifikus célokat rendeltük:

1. A hagyományos ágazatok (az élelmiszeripar, a gépipar és fémfeldolgozás, az elektronika, a textil- és bőripar, a faipar) versenyképességének megerősítése.
2. Új, innovatív, nagy növekedési potenciállal rendelkező ágazatok (a környezeti ipar, az egészségipar és a kulturális ipar) letelepítése és fejlesztése.
3. A helyi kis- és középvállalatok versenyképességének növelése.

A specifikus célok eléréséhez az alábbi prioritások kerültek kialakításra (melyek egy az egyben kapcsolódnak az üzleti szolgáltatások egyes tématerületeihez):

1. A **kis- és középvállalatokat** támogató vállalkozásfejlesztési szolgáltatások erősítése

2. Az **ipari parkok** fejlesztése
3. A **logisztika** fejlesztése
4. Az **innováció** támogatása

Az egyes prioritások és az elérendő specifikus célok között az alábbi táblázat szemlélteti a kapcsolódás szorosságát:

	KKV	Ipari park	Logisztika	Innováció
A hagyományos ágazatok versenyképességének megerősítése	++	++	+++	
Új, innovatív, nagy növekedési potenciállal rendelkező ágazatok letelepítése és fejlesztése		++		+++
A helyi kis-és középvállalatok versenyképességének növelése	+++	++	++	+

Az egyes prioritások a következő tartalommal bírnak, illetve az alábbi intézkedéseket tartalmazzák:

1. Kis- és középvállalatokat támogató vállalkozásfejlesztési szolgáltatások erősítése

A 1. prioritáshoz a következő intézkedések kerültek kialakításra:

- 1.1. Kezdő vállalkozásokat segítő tanácsadási és oktatási programok
- 1.2. Inkubátorházak fejlesztése
- 1.3. Már működő vállalkozások szektorspecifikus szolgáltatásainak támogatása
- 1.4. A vállalkozások közötti együttműködés erősítése
- 1.5. Vállalkozások finanszírozása

A prioritás a régió kezdő és már működő vállalkozásainak megerősítését szolgálja, sokféle és kombinált módszerekkel (pl.: tanácsadás, szaktanácsadás, mentorálás, oktatás, képzés, szakképzés, átképzés, készségfejlesztő tréningek, projektgenerálás, stb.), komplex szolgáltatáscsomagban megjelenítve, amelynek célja, hogy a vállalkozások számára átfogó, rugalmasan, helyben többfajta szolgáltatás álljon rendelkezésre.

A helyzetelemzés egyik jelentős megállapítása, hogy a régióban csak kevés helyen működik olyan inkubátorház, amely egyrészt elhelyezést biztosít a vállalkozások részére, de nem csak magát az irodát, illetve műhelyt, hanem vállalkozástámogató szolgáltatások sorát is elérhetővé teszi számukra. Fel kell állítani az inkubátorházak és a lehetséges helyszínek körét, amelynek eredményeként a fejlesztés szempontjából 3-5 olyan helyszín kerül kijelölésre, ahol vagy a

már működő inkubátorházak továbbfejlesztése lehetséges, vagy esetleg új(ak) építése merülhet fel.

A vállalkozások közötti együttműködés erősítésének a régióban már vannak csírái, amelyek igénylik a külső beavatkozást, segítséget. Ezek az együttműködések megfelelő számú és „sűrűségű” vállalkozás esetében vállalkozói klaszterre fejleszthetők. Egy ilyen együttműködési lehetőség az abban részt vevő vállalkozás számára kölcsönös előnyöket biztosít, annak mentén jön létre és működik.

A vállalkozások finanszírozása a régióban hosszabb múltra tekint vissza, a mikrohitel és az államilag finanszírozott kockázati tőke-szerű befektetéseken keresztül. Az ezeket igénybe vevő vállalkozások száma, az ezek iránti igény folyamatosan nő, a források külső bővítése szükséges.

A vállalkozásfejlesztési program, az eszközök és az intézményrendszer kialakítása és működtetése alapvetően nem kistérségi, hanem specifikusan regionális feladat.

Mindez nem zárja ki, hogy természetesen ne induljanak olyan KKV támogató programok, amelyek a régiónál kisebb egységre tervezettek, de nagyon alaposan meg kell határozni egy ilyen programnak a célcsoportját, a program tartalmát.

2. Ipari parkok fejlesztése

A 2. prioritáshoz az alábbi intézkedéseket rendeltük:

2.1 A régió ipari parkjainak infrastruktúrafejlesztése

2.2 Ipari parki szolgáltatások kialakítása és fejlesztése, regionális ipari parki hálózati együttműködés támogatása, az ipari parkok hatékony marketingje

A régióban a – részben nem, vagy alacsony kihasználtsággal működő – ipari parkok nagy száma indokoltá teszi, hogy a DDRFÜ aktívan lépjen fel fejlesztésük érdekében. Az RFÜ-nek alapvetően itt is a már létező parkok további fejlesztésére kell koncentrálnia és csak nagyon indokolt esetben kell segítenie újabb parkok létrejöttét. Célszerű itt is fókuszálni, azaz nem a régió valamennyi ipari parkjának fejlesztésére törekedni, hanem kiemelni 5-7 ipari parkot, ahol a források hasznosulása a leghatékonyabb módon történhet.

Az ipari parkok fejlesztése nemcsak a fizikai infrastruktúra megteremtését jelenti, hanem akkor igazán hatékony, ha egyúttal a vállalkozások működését segítő szolgáltatások fejlesztésével is együtt jár. A parkok közötti hálózatos együttműködés fejlesztése segítheti a szolgáltatások rendszerének és egyes szolgáltatásoknak a kialakítását, munkamegosztással, a feladatok ésszerű felosztásával. A parkok marketingjének támogatása segíti a parkok minél hatékonyabb betelepülését, jelentős mértékben hozzájárulhat a kiépülő fizikai infrastruktúra minél magasabb szintű kihasználásához.

3. A logisztika fejlesztése

A logisztikai fejlesztéséhez az alábbi intézkedések társulnak:

3.1 A logisztika infrastruktúra és a logisztikai szolgáltatások fejlesztése

3.2 Logisztikai szakemberképzés

A régióban logisztikai célú beruházások megvalósítása több szempontból is indokolt: a régió gazdaságának logisztikai szempontú elemzése feltárt több olyan beavatkozási pontot, ahol a közforrások felhasználása célszerűen segítheti a régió gazdaságának fejlődését.

Egyes ipari parkok esetében – amelyek kedvező földrajzi fekvéssel, megfelelő közúti vagy vasúti kapcsolatokkal bírnak – olyan vállalkozások betelepülése is várható jelentősebb mértékben, amelyek fő tevékenysége a logisztika, így az kiegészíti az adott ipari park profilját, de egyúttal igényelhet jelentős külső és belső infrastrukturális fejlesztéseket is.

A régióban meghatározhatóak azok a logisztikai szempontból kiemelkedő nagyprojektek (pl. Mohács, Siófok, Szekszárd, Taszár), ahol a régiós források részbeni felhasználásával és magánforrások kombinációjával lehetséges lehet jelentős mértékű fejlesztések indukálása.

A logisztikai infrastruktúra fejlődésével együtt szükséges a szakirányú szakemberképzés fejlesztése is, mivel országos szinten is hiány van logisztikai szakemberekből. Egyaránt szükséges a közép- és felsőfokú logisztikai képzési paletta bővítése.

4. Az innováció támogatása

A 4. prioritáshoz a következő intézkedések tartoznak:

4.1 Innovatív vállalkozások technológiafejlesztése

4.2 Kompetenciaközpontok felállítása

A régió kis- és középvállalkozásai jelentős versenyhátrányban vannak, mivel az általuk alkalmazott technológia korszerűtlen, ez párosul az elavult termékstruktúrával, a nem kellőképpen hatékony irányítási rendszerekkel. Ezt a folyamatot a vállalkozások gyenge tőkehelyzete nem tudja megállítani, külső forrásbevonásra nincs lehetőség, ezért számukra a vissza nem térítendő támogatás nyújtása jelent megoldást. A vissza nem térítendő támogatás a régió kiemelt ágazataira koncentrál.

A kutató szféra és a gazdaság közötti kapcsolat hatékony megteremtése a kompetenciaközpontok feladata. A régióban már van néhány kezdeményezés, amelyek erősítése illetve újak kialakítása szükséges. A kompetenciaközpontok alapvetően a régió kiemelt ágazataiban jönnek létre, fő feladatuk a kutatási eredmények hasznosítása a régió gazdaságában.

II. Helyzetelemzés, SWOT analízis

1. Módszertani leírás

A tervezési munka során alkalmazott módszerek kiválasztásakor számos szempontnak kellett megfelelni. Kiemelendő ezek közül is az az elvárás, hogy kistérségi alapokon nyugvó, alulról építkező programozás menjen végbe. Ezért aztán releváns információknak csak az volt tekinthető, amely legalább kistérségi szintű bontásban rendelkezésre állt a régió egésze, vagy legalább egy része tekintetében. Az alulról építkezés másik fontos velejárója, hogy a munka során támaszkodtunk a korábban elkészült programokra és tervekre, legyenek ezek régiós, megyei, kistérségi vagy egyéb releváns dokumentumok. Ezek információtartalmának kiegészítése azonban lényeges feladat volt.

1.1. Dokumentumelemzés

A dokumentumelemzés során első körben azokat a tervezési anyagokat használtuk, amelyeket a DDRFÜ Kht. a rendelkezésünkre bocsátott. Ezek döntően kistérségi programok voltak, illetve megyei tervek, valamint a régió legutóbbi, 1999-ben elkészült, mára értelemszerűen jelentős mértékben túlhaladott stratégiai programja. A területi szereplőkkel történő konzultációk, kistérségi workshopok során újabb dokumentumok kerültek elő, amelyek révén pontosítottuk a korábbi eredményeket.

Ezeket a programokat később további dokumentumok egészítették ki, amelyek részben az országos tervezési folyamat (Nemzeti Fejlesztési Terv, Nemzeti Stratégiai Referencia Keret) eredményeként jöttek létre, vagy egy-egy ágazat, problémacsoport kezelésére hivatottak. Ilyenek voltak például a Regionális Innovációs Stratégia, a Regionális Információs Társadalom Stratégiája, a Pécsi Pólusterv, a taszári reptér hasznosítását elemző befektetői felhívás, stb.

A dokumentumelemzés köztes állapotának eredményeként készült el az a kutatási hipotézis, amely aztán a további egyeztetések és workshopok vitaanyagát képezte. Általános problémaként elmondható erről a módszerről, hogy a kistérségi programok nagyon különböző részletzettséggel tárgyalják az egyes, a tervezési folyamat szempontjából releváns tématerületeket, az adott kistérség adottságainak, és elvárásainak megfelelően. Így nehéz általánosan érvényes, a különböző térségek összevetését lehetővé tevő, egységes szemléletű dokumentumot megalkotni pusztán ezekre alapozva. Ezzel a problémával később, a kistérségi egyeztetések folyamán szembesültünk.

1.2. Statisztikai adatok elemzése

A statisztikai adatsorok összeállításánál törekedtünk az NFT-konformitásra, vagyis ahol csak erre lehetőség nyílt, ott dinamikus adatsorokat alkalmaztunk, az elérhető legfrissebb adatoktól

öt évre visszamenően.

Sajnálatos módon ez nem minden esetben volt lehetséges, a szükséges speciális adatok gyakran nem kerülnek évente felvételezésre. Legfontosabb adatszolgáltatónk a Központi Statisztikai Hivatal volt, részben az évente kiadott megyei statisztikai évkönyvek, különböző ágazati statisztikák, illetve bizonyos esetben a T-Star adatbázis szolgáltatták az alapot. Több helyen nem tartottuk elegendőnek a kistérségi szintű adatok vizsgálatát, itt a települési szintig végeztük el az elemzéseket.

Az ipari parkokra vonatkozó adatok – egyrészt a primer adatgyűjtés során születtek – másrészt viszont támaszkodtunk az ipari parkok 2005-ös (és korábbi) PROMEI részére megküldött éves jelentéseire is.

Az adatok bemutatására a grafikus ábrázolás több elterjedt módszerét is alkalmaztuk. Ezek részben grafikonok és egyéb diagramok, részben pedig térképek, illetve térképszerű grafikus ábrázolások. A települési felbontású térképek az Arc View térinformatikai szoftver és a Photoshop grafikai program segítségével készültek.

1.3. Primer adatgyűjtés kérdőívek segítségével

A kérdőíves felmérést lényegesnek éreztük a projekt sikere szempontjából. Olyan csoportok esetében alkalmazható, amelyek (viszonylag jelentős számú) tagjai ugyan érintettek az adott szakterület fejlesztésének valamilyen vonatkozásában, ismerik bizonyos elemeit, de kevesebb információval, rálátással rendelkeznek a szakterület egészére, annak kontextusára. Egyrészt kitölthetőek vele a statisztikai adatbázisban meglévő hézagok, friss, naprakész számok nyerhetők. Ezen kívül, illetve ezeken túl a kitöltő szervezetek szándékait, attitűdjeit is vizsgálták némely kérdései. Előnye, hogy nagyszámú szereplő megkérdezését, véleményének megismerését tette lehetővé. A kérdőívek összeállításánál törekedtünk arra, hogy túlsúlyban legyenek a válaszadást és a feldolgozást egyaránt megkönnyítő zárt kérdések.

A kérdőíves adatgyűjtést a régió üzleti szolgáltatásának általános jellemzőinek megítélésére, illetve a régió inkubátorházainak aktuális helyzetének feltérképezésére használtuk.

1.4. Interjúk

Az interjúkkal személyesen megkeresett szereplők elsősorban olyan személyek, akik területi vagy ágazati szempontból kulcsszereplőnek számítanak. Tekintettel a téma jellegére, az információk sokrétűségére, félig strukturált interjúk végrehajtása mellett döntöttünk, melynek keretében előre meghatároztuk az interjú fő témaköreit, azonban nem dolgoztunk ki konkrét, szigorúan követendő kérdéssort. Ez lehetővé tette nagy mennyiségű információ áttekintését, valamint nem kötötte meg a beszélgetést, csak annak fő irányait jelölte ki, szabad teret engedve ezáltal annak, hogy új szempontok, megközelítések, javaslatok merüljenek fel. Valamennyi személyes interjúról részletes emlékeztető készült.

Valamennyi módszer alkalmazása során már ebben szakaszban megkezdtük a projektelképzelések előzetes felmérését, így megalapozva, előkészítve a 3. munkafázis projektgyűjtési tevékenységét.

Személyes interjúk történtek a régió 17 ipari parkjának vezetőivel, illetve az üzleti szolgáltatások témakör regionális szakértőivel.

1.5. Interaktív kistérségi workshopok

A módszertan igen fontos részét képezte a kistérségi workshopok rendezvénysorozata. 2006. február 2. és 16. között, hat helyszínen találkoztak egymással a régió kistérségeinek, a tervezői hálózat tagjainak és a Regionális Fejlesztési Ügynökségnek a képviselői. A workshopokra előzetesen kiküldött hipotézis képezte a munka alapját. Ezt egészítette ki az Ügynökség munkatársainak tájékoztatása a tervezési folyamat előrehaladásáról, a tervezői csapatok és módszertanuk általános bemutatása, illetve az egyes tématerületek részletes bemutatása, amelyet a rendezvényeken mindkét érintett oldal kiegészített, megvitatott. A munkaanyag így kiegészült a területileg specifikus problémák széles skálájával, de mód volt arra is, hogy az egyes részterületek jelentőségét, lokális prioritásait előzetesen felmérjék a tervezésben részt vevők.

A workshopok második köre a továbbfejlesztett anyag véleményezését és a projektgyűjtés kiteljesedését egyaránt szolgálta: 2006. május 18-25. között került rá sor, 5 helyszínen.

1.6. Helyzetelemzés és SWOT elemzés kidolgozása

Az összegyűjtött primer és szekunder adatokból az egyes tématerületeken dolgozó tervezők kvalitatív és kvantitatív analízisekkel elkészítették a részletes helyzetelemzést, amelyet a tervezői csapaton belül több interaktív fórum keretében megvitatunk. A helyzetelemzés elkészülte után került kidolgozásra a SWOT-elemzés. A SWOT elemzésnél – összhangban a feladat-meghatározásban leírtakkal – konkrét, egyértelmű megállapításokat tettünk, lehetőség szerint elsősorban olyanokat, amelyek számszerűsíthető adatokkal is alátámaszthatók

Fontos, hogy a SWOT elemzést nem csak egyszerűen a helyzetelemzés megállapításait rendszerező technikaként alkalmaztuk, hanem olyan módszerként, amely valóban megalapozza a stratégiát. Ennek érdekében az adott szakterület szakértői feltérképezték, rangsorolták, súlyozták a tényezőket, prioritásokat állítottak fel, majd az egyes szempontok közötti kapcsolatokat is megvizsgálják. A tényezőcsoportok összevetése révén lehetett feltárni azokat a hajtó- és fékező erőket, amelyek a sikert befolyásolják, s amelyek kezelésére különböző stratégiák, cselekvési alternatívák fogalmazhatók meg.

1.7. Stratégiaalkotás és prioritások meghatározása

A stratégia kidolgozásánál – összhangban általános megközelítésünkkel – figyelmet szenteltünk a szakpolitikai háttér és a tervezési keretek vizsgálatának. Külön kezeltük továbbá a kialakított szakterületi stratégia koherenciáját a regionális stratégiával és a párhuzamosan készülő további szakterületi stratégiákkal.

Kiemelt feladatunk volt továbbá a prioritások és intézkedések szintjén a más szakterületi stratégiákkal fennálló kapcsolódási pontok feltárása is, hiszen csak egymásra építő, egymást kiegészítő és erősítő fejlesztések érhetnek el jelentős, adott esetben regionális szinten is

érzékeltető hatást. Ezzel kapcsolatban nehézséget jelentett, hogy az egyes szakterületi stratégiák párhuzamosan készülnek, ennek ellenére igyekeztünk zökkenőmentes kommunikációt folytatni a többi tervezői csapattal.

A prioritások kidolgozásánál nagy segítséget jelentett a már meglévő, kistérségi, megyei vagy regionális szinten egyeztetett prioritás-sorrendek átvétele. Ezeken túlmenően megfogalmazott javaslatunk az erőforrások hatékony és koncentrált felhasználásának elve alapján, az ágazati-területi forrásfelhasználásról körvonalazódó alku aktuális állását figyelembe véve születtek meg.

A stratégia kialakításának fontos eleme volt a monitoring és értékelési tevékenységet megalapozó indikátorok körének meghatározása. Az indikátorok csak akkor használhatóak fel hatékonyan a programhoz, projektekhez kapcsolódó különféle tevékenységek során, amennyiben megfelelően, célszerűen határozták meg mind az egyes mutatókat, mind azok logikai rendszerét. Az indikátorok kialakítása során törekedtünk arra, hogy azok a szakirodalom által javasolt két kritériumrendszer – SMART és a QQTTP – feltételeinek minél nagyobb mértékben megfeleljenek, vagyis specifikus, mérhető, elérhető, releváns és aktuális mutatókat igyekeztünk lehatárolni.

1.8. Projektgyűjtés

A munka záró szakaszát a stratégiai programhoz illeszkedő projektek összegyűjtése, kisebb részben generálása jelentette.

A munka első fázisa a meglévő gyűjtések elemzése volt. Ezek közül kiemelhető a PEA II-es projektlista, a Pécsi Pólus terv, amely bizonyos ágazatokra nézve jelentős projekteket fog össze, illetve a különböző egyéb, például az Új Magyarország Terv előkészítésekor létrejött listák. Az ily módon megvizsgált adatbázisok tématerületenként nagyon eltérő mennyiségben tartalmaztak releváns projekteket.

Az aktív projektgyűjtés bázisát jellemzően két csoport, a területi szereplők közül a kistérségek, míg az ágazati szereplők közül egyrészt az ernyőszervezetek, szövetségek jelentették. Ennek megfelelően a projektgyűjtésnek volt egy általános, a régió teljes egészére kiterjedő része. Elektronikus levéllel kerestük meg a kistérségi szervezeteket, a sikeres kapcsolatfelvétel után pedig a május 18. és 26. között lebonyolított öt kistérségi workshop szolgált a projektelképzelések konkretizálására. Ezen túl közvetlenül is megkerestünk olyan szereplőket, akikről feltételezhető volt, hogy rendelkeznek megvalósítandó ötletekkel, illetve akiknek szerepét az adott tématerületen hangsúlyosnak, nem megkerülhetőnek éreztük. Ezen megkeresések részben a korábbi gyűjtések eredményeinek továbbvitelén, részben pedig a helyzetfeltárás tapasztalatain alapultak.

A gyűjtés fontos eszköze volt a KEZDET adatbázis, amelybe egyrészt mi magunk is igyekeztünk feltölteni a beérkező projekteket, másrészt felhasználtuk azokat a tőlünk függetlenül beérkezett elemeket, amelyeket a projektgazdák vagy a kistérségek munkatársai dolgoztak ki. Néhány gyermekbetegségétől eltekintve a portál és a projektsatorna nagyon hasznos eszköznek bizonyult.

Általános problémaként jelentkezett a régióban a kész, kidolgozott elképzelés hiánya. A legtöbb esetben csak ötletekkel találkoztunk, számos esetben pedig csak a változtatás igénye

merült fel, anélkül, hogy érdemi javaslat kapcsolódott volna ehhez. Tapasztalataink szerint a jövőben az eddiginél is nagyobb hangsúlyt kell majd fektetni a projektek előkészítésének szellemi és anyagi támogatására.

A projektek viszonylag alacsony kidolgozottsága megnehezítette a prioritizálás feladatát is, hiszen az „előkészítettség” a legtöbb esetben nem volt perdöntő tényező, így igyekeztünk a prioritásokhoz való illeszkedés szempontjait figyelembe venni. Éppen ezért a prioritások tekintetében sorrend felállítására nem, csupán kategóriák meghatározására vállalkoztunk.

2. Helyzetelemzés

2.1. Az üzleti szolgáltatások helyzete a Dél-dunántúli régióban

A magyar kormány kis- és középvállalkozás-fejlesztési stratégiájának fő hangsúlyait a növekedő és erősödő kis- és középvállalkozások stabilizálása, technológiai modernizációja, a helyi és a külpiaci esélyegyenlőség megteremtése, a vállalkozások piacra-jutásának elősegítése, a vállalatirányítás és szakmakultúra, a vállalkozói ismeretek-készségek fejlesztése, valamint a KKV-k helyi gazdaságfejlesztő hatásának és foglalkoztatási képességének növelése jelentik. A kis- és középvállalkozás-fejlesztési stratégia tehát a KKV-k gazdasági teljesítményhez való hozzájárulásának növelésére, a fejlődési, innovációs potenciáljuk javítására, valamint a vállalkozói kultúra és együttműködési készség fejlesztésére koncentrál.

A hazai vállalkozások nagyobb részének (a hazai vállalkozások arányának 85%-a) életciklusa széles skálán változik, jövőképük ingadozó. Finanszírozásukhoz banki forrásokat ritkán használnak, az általános vállalkozási ismeretek és készségek fejlesztése mellett ágazati-szakmai, üzleti, pénzügyi, jogi, stb. tanácsadásra is szorulnak. Az elemző-tervező készség hiányossága, valamint a források elnyeréséhez szükséges módszertani, kommunikációs hiányosságok miatt nehezen tudnak pályázatokon részt venni, még akkor is, ha arra potenciálisan alkalmasak lennének.

A hazai vállalkozásokat az alacsony termelékenység jellemzi, míg a külföldi tulajdonban lévő cégek magasabb termelékenységi mutatókat produkálnak. A termelékenységben mutatkozó különbségek okai a hazai cégeknél leginkább az alacsony tőkeakkumulációra, a szakképzett munkaerő egyre magasabb költségeire és az új technológiákba történő befektetések hiányára vezethetők vissza. A hazai közepes és nagyvállalatoknál a nem megfelelő menedzsment tudás is szerepet játszik. Ritkán vesznek igénybe olyan pénzügyi, üzletviteli, vagy likviditási vezetői tanácsadásokat, amelyek létfontosságúak lehetnek számukra. Ennek egyik oka az lehet, hogy a meglévő szolgáltatások inkább a jövedelmezőbb külföldi tulajdonú céges ügyfélkört célozzák meg, elég gyakori az is, hogy a vállalkozó ezeket nem érzi fontosnak, aktuálisnak, nem ismeri azokat a szervezeteket, amelyekről ilyen szolgáltatásokat kaphatna. A magas, nem bérjellegű költségek is hozzájárulnak a növekvő termelési költségekhez. Ugyancsak problémát jelent a nemzetközi árszerepre leginkább érzékeny alacsony hozzáadott értékű tevékenységekhez kötődő, elavult technológiákat alkalmazó magyar középvállalatok csoportja.

A Dél-dunántúli régió üzleti szolgáltatásainak jellemzőinek megismeréséhez egyik eszköz volt a régió vállalkozásokat támogató intézményeinek, a megyei HVK-knak, a megyei

iparkamaráknak és a regionális fejlesztési ügynökség e területen dolgozó munkatársának kérdőíves megkeresése. A kérdőív az üzleti szolgáltatások regionális, általános helyzetén túlmenően részletesen foglalkozott az induló vállalkozások számára nyújtott szolgáltatásokkal és a vállalkozások finanszírozásának kérdéskörével is.

Mindezek után, a primer helyzetfeltárás alapján kijelenthető, hogy a régióban az **üzleti szolgáltatások szektor** fejlődése az utóbbi években dinamikus, de a szektor fejlődése számos problémát is takar. Egyik ilyen a még mindig hozzáférhetőségük, vagyis hogy egyes vállalkozói körök (főképp a kkv-k) előtt nem eléggé ismertek. Ennek egyik oka lehet a nem megfelelő promóció, illetve az is, hogy a jelenlegi vállalkozói generáció nincs tisztában a szolgáltatás jelentőségével, és nem szokta meg, hogy ilyen szolgáltatást igénybe vegyen. További probléma, hogy míg az általános üzleti szolgáltatások széles körben igénybe vehetők, addig a speciális, a vállalkozásra szabott információk csak időigényesen, sok utánjárással szerezhető be. Ehhez társul az is, hogy komplex üzleti tanácsadást nyújtó szervezet csak kevés van a régióban.

A régióban működő számos üzleti szolgáltató cég nagyobb része ugyan szakmailag jól felkészült, de emellett jelen van (például adótanácsadók, könyvelők között) egy olyan réteg is, aki szakmailag nem felkészült, kényszervállalkozóként működik, gyakran nem megfelelő infrastruktúrával.

Azt is meg kell jegyezni, hogy a a célcsoport egy jelentős részének gondot okoz a számára megfizethetetlen tanácsadói tiszteletdíj és a felkészültségének nem megfelelő tanácsadási módszerek, mivel ma már egy vállalkozás elindítása a korábbiakhoz képest bonyolultabb, komplexebb tudást kíván meg a tanácsadótól, többszöri találkozást, esetenként akár mentorálást.

Ezen üzleti szolgáltatásokat általában a mikro-, kis- és középvállalkozások veszik igénybe, mivel a nagy létszámmal működő vállalkozások rendelkeznek a szükséges szakmai apparátussal. Ágazati szűkítést nehéz e körön belül tenni, de kiemelhetőek az agrárszektorbeli vállalkozások, a kereskedelem, vendéglátás képviselői. Jellemző a vállalkozóvá váló munkanélküliek érdeklődése is.

Annak, hogy egyes vállalkozói kör miért nem vesz igénybe üzleti szolgáltatásokat – a fentiekén túlmenően is – több oka lehet: nem tudja, hova fordulhatna, forráshiány, bizalmatlanság (például mert a „szürke” zónához tartozó tevékenységet végez), kényszervállalkozás, nem tudja tervezni, mire van szüksége egy vállalkozás indításához, stb.

Az üzleti szolgáltatásokhoz való hozzáférés a legkedvezőbb a megyeszékhelyeken, de itt is található különbség: leggyengébb Szekszárdon. A kistérségi különbségek, sajátosságok nagyon gyakran személyfüggők. A HVK-k törekednek arra, hogy a legfejletlenebb térségekbe is mind több ilyen szolgáltatást közvetítsenek, így kiemelt támogatást igényel Somogy megye esetében például Curgó, Nagyatád, Barcs; Baranya megyében pedig kiemelhető a villányi borvidéken (a turizmus vállalkozásaihoz kötődően), Siklós-Harkány térsége (a gyógyturizmust kiszolgáló vállalkozások részére), a Szentlőrinci kistérség (főként mezőgazdasággal foglalkozók) vagy a Selyei kistérség (gyógynövény, fűszernövény termesztők).

A régióban az **induló vállalkozások** nem valódi célterületei az üzlet szolgáltatási palettának. A tanácsadás a vállalkozás indításával kapcsolatban a Megyei Munkaügyi Központok illetve a

Vállalkozói Központ és kihelyezett irodái végzik, de a forráshoz jutás kezdő vállalkozás számára nagyon nehéz, sokszor csak késve tudnak hozzájutni például a vállalkozói központok által kezelt hitelkonstrukciókhoz (mikrohitel, mikrohitel-plusz). A területen tehát leginkább a rugalmasabb hitellehetőségek, kockázati tőke, egyéb pénzügyi források hiányoznak a leginkább.

A kezdő vállalkozói kört segítő Munkaügyi Központok és Vállalkozói Központok kihelyezett irodái jellemzően a megyeszékhelyeken és a városokban helyezkednek el, általában az általuk regisztrált álláskeresőket segítik, kistérségi feladatokat nem tudnak ellátni.

A már működő **vállalkozások finanszírozása** valamivel kedvezőbb képet mutat, mint a kezdő vállalkozások esetében, de még mindig nem mondható fejlettnak, fő problémái: esetlegesség, hiány és párhuzamosság együttes jelenléte.

A tőkeerős vállalkozások, kkv-k helyzete a pályázati- és hitellehetőségek terén kedvezőbb. **A finanszírozási nehézségekkel küzdő vállalkozások forráshoz jutása a mikrohitel-programon vagy a régióban is sikerrel működő Széchenyi-kártyán keresztül lehetséges.** Az elérhetőség nagyban függ attól, hogy tud-e a vállalkozói réteg róla, ezen a területen még tovább lehet javítani. A szolgáltatások széles körének igénybevételét gátolja az is, hogy egyes hitelkonstrukciók, pályázatok szigorú feltételrendszerének csak a vállalkozói kör töredéke tud megfelelni, helyenként nagyon lassú, bürokratikus az ezen forrásokhoz való hozzáférés – ez országos probléma. Az EU-s pályázatok esetében a (talán túlzottan is) szigorú követelményrendszer, szerződési kötelezettség és felelősségvállalási kényszer, valamint a pályázatiírók magas haszonkulcsa a hátráltató tényező.

Azt is meg kell azonban jegyezni, hogy sok esetben nem a forrás hiánya, hanem a vállalkozói ötlet kidolgozatlanlansága, az ebből adódó túl sok bizonytalanság és magas kockázat az igazi probléma.

Itt is igaz az, hogy az elmaradott térség vállalkozásai sokkal tőkeszegényebbek, rosszabb kondíciókkal rendelkeznek, emiatt a hitelhez jutásuk is sokkal nehezebb.

A GVOP 2.2.1 komponens keretében zajló tanácsadási tevékenység tapasztalatai is a fent elmondott problémák meglétét erősítették meg, mindazonáltal ez a komponens jól illeszkedik a vállalkozások igényeihez, a mikro- és kisvállalkozások elvárásaihoz. Hátránya azonban, hogy a kedvezményezetteket (a vállalkozói központokat) olyan előfinanszírozásra kötelezi, amely a program végrehajtását is veszélyeztetheti.

A nyújtott tanácsadások köre a vállalkozás indításával kapcsolatosan szinte a teljes paletta (adó, váll. formák, munkaügy, marketing, piackutatás, pénzügyek, számvitel, ügyvitel, hitel, pályázatfigyelés) felmerül, de mind nagyobb igény mutatkozik tervezés, pályázatfigyelés, projektgenerálás, pályázatírás területén is. Az utóbbi években megnőtt az arculattervezéssel, üzleti kommunikációval kapcsolatos tanácsadás iránti igény.

A régióban fellelhető üzleti szolgáltatások, inkubátorházak, ipari parkok, logisztikai központok és innovációs centrumok feltárása előtt igen röviden, a statisztikai számok tükrében is érdemes áttekinteni a régió kistérségeinek gazdasági helyzetét. A jelen esetben ehhez a következő mutatókat választottuk: a kistérségek általános jövedelmi helyzetének megítéléshez az egy főre jutó személyi jövedelemadó-alapot, a foglalkoztatási helyzethez a munkanélküliek és a tartós munkanélküliek arányát, valamint a gazdasági aktivitás megítéléshez vállalkozássűrűséget jellemző mutatókat.

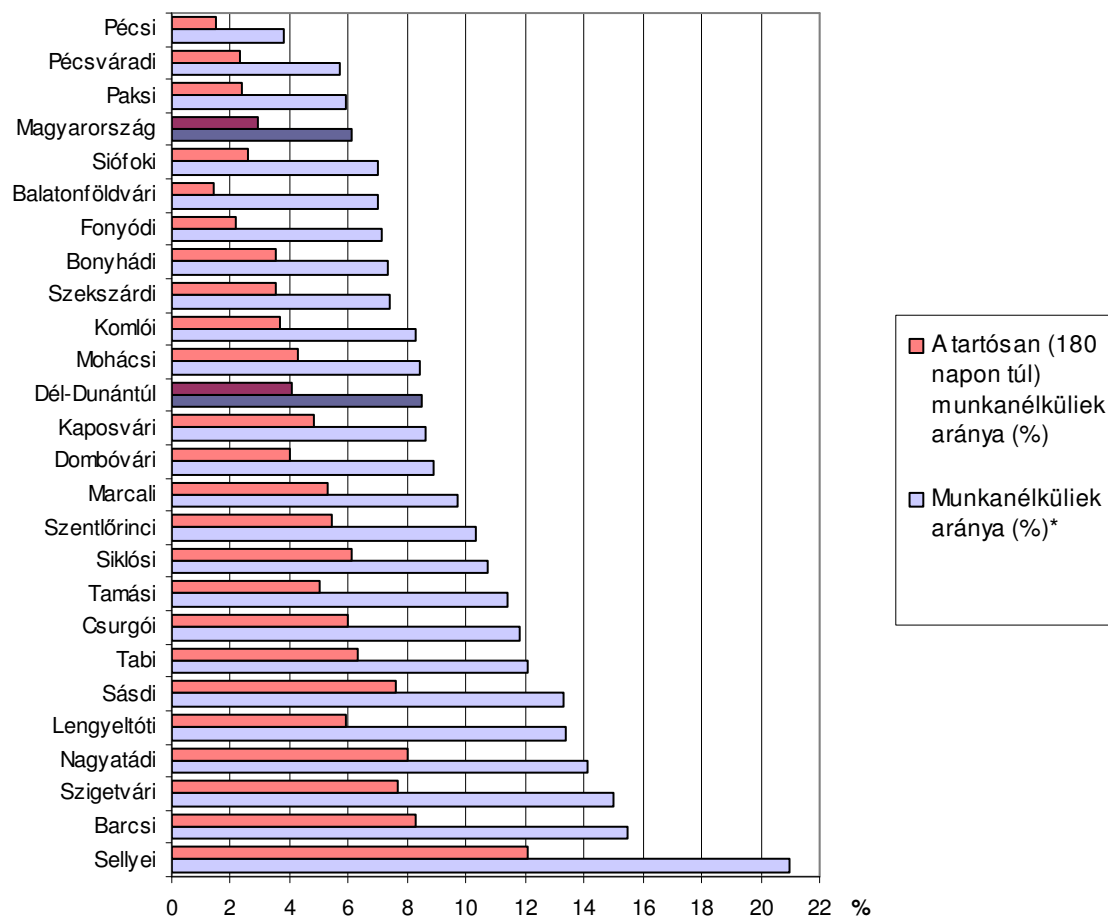
A régió jövedelmi helyzetét tekintve az egy főre jutó SZJA-alap megfelelő mutató, hiszen itt – a GDP-vel szemben – kistérségi szinten is rendelkezésre állnak adatok. A regionális átlag (461.363 Ft) az országos átlag 83%-án van. A régió 24 kistérségéből 19 ez alatt a megyei átlag alatt található, a legalacsonyabb értékekkel a Lengyeltóti, a Sellyei, a Sásdi és a Tamási kistérség rendelkezik. A régió legnagyobb városait magába foglaló kistérségek vannak csupán a regionális átlag felett: a Kaposvári, a Siófoki, a Szekszárdi, valamint a Pécsi és a Paksi. Utóbbi kettő kistérség adata az országos átlagnál is magasabb. (Ezek és a következő adatok is a Területi Statisztikai Évkönyv 2004-es kiadványából származnak.)

1. ábra: A Dél-dunántúli régió kistérségeinek jövedelmi helyzete (az SZJA-alapot képező jövedelem alapján)
Forrás: Területi Statisztikai Évkönyv 2004 alapján saját szerkesztés

A munkanélküliség kistérségi jellemzőit vizsgálva – nem meglepő módon – a legkedvezőbb értékek csaknem ugyanezen kistérségekből kerülnek ki: a Pécsi (3,8%), Pécsváradi (5,7%) és a Paksi (5,9%) kistérségekben volt a legalacsonyabb a munkanélküliek aránya 2004-ben. E három kistérségben volt az arány kedvezőbb, azaz alacsonyabb, mint az országos átlag (6,1%), míg a regionális átlagnál (8,5%) még 7 kistérség mutatott fel kedvezőbb értéket. A nem túl kedvező regionális átlag oka, hogy egyes kistérségekben igen magas a munkanélküliek aránya: a Nagyatádiban 14,1%, a Szigetváriban 15%, a Barcsiban 15,5%, míg a Sellyeiben 21%! A térképre tekintve látható, hogy a legkedvezőtlenebb helyzetben lévő kistérségek mindegyik a horvát határ menti, periférikus elhelyezkedésű térség.

A tartós munkanélküliek aránya az előbbivel szorosan rokon képet mutat. Ugyanezek a kistérségek találhatóak a lista legalján, de a legkedvezőbb értékkel rendelkezők közt sincs nagy változás, bár a Balaton-parti kistérségek még kedvezőbb helyzetben vannak, mint korábban: a Balatonföldvári, a Siófoki és a Fonyódi kistérség értéke is kedvezőbb, mint az országos átlag.

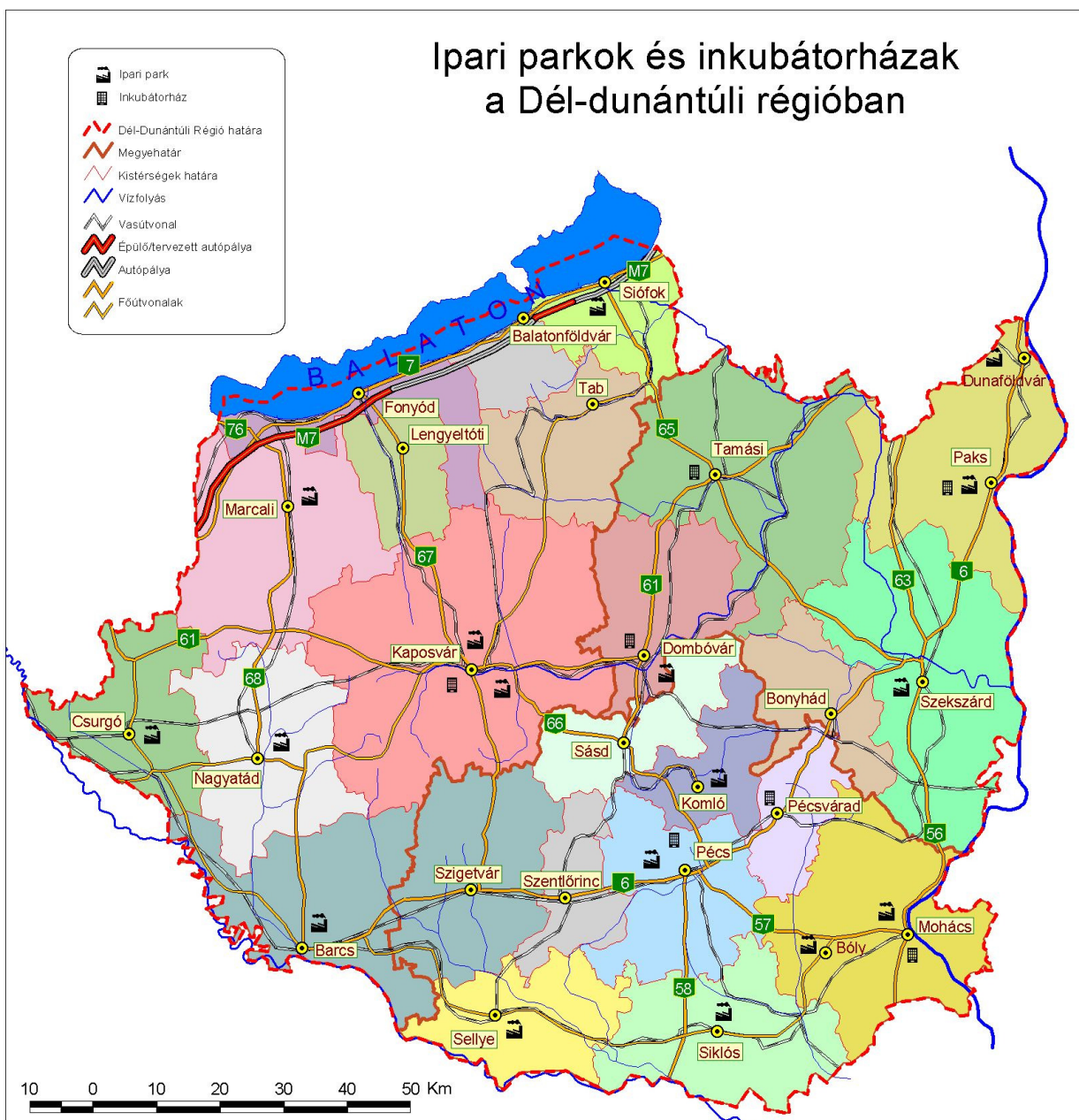

2. ábra: A munkanélküliek és a tartós munkanélküliek aránya a régió kistérségeiben

Forrás: Területi Statisztika Évkönyv, 2004

Az 1000 főre jutó vállalkozások számát tekintve a regionális érték (114) csak igen csekély mértékben marad el az országostól (119), és a közép- és a nyugat-magyarországi érték után ez a harmadik legmagasabb regionális érték. A magas regionális értéket a somogyi és különösen a Balaton-parti kistérségek magas értékei adják: Fonyódi 275, Balatonföldvári 224, Siófoki 190. Ezek az értékek a turizmussal foglalkozó egyéni vállalkozók magas számából eredhetnek. E három kistérségen túlmenően egyedül még a Pécsi kistérség értéke (151) haladja meg az országos átlagot.

Az 1000 főre jutó társas vállalkozásokat nézve az előbbi kistérségek valamit veszítenek dominanciájukból. A nemzeti értéket (47) egyedül a Pécsi kistérség értéke haladja meg (61). Ezt követően a Siófoki, a Fonyódi, a Szekszárdi és a Dombóvári kistérség következik. Érdekes, hogy a harmadik megyeközpont, Kaposvár csak a regionális értékkel (37) csaknem meggyező társas vállalkozássűrűséggel rendelkezik. A lista másik végén – mind a társas, mind az össz-vállalkozássűrűséget tekintve – a Sellyei, Lengyeltóti, Tabi és Csurgói kistérség áll.

1. térkép: A Dél-dunántúli régió inkubátorházai és ipari parkjai

Forrás: saját szerkesztés

2.1.1. A régió inkubátorházainak bemutatása

Jelenleg a régióban működik több olyan egység, amely inkubátorház címen kapott támogatást, de a következő helyzetelemzésből látható, hogy meglehetősen különböző tevékenységi körrel, színvonalon működnek: azon túl, hogy vállalkozások valamilyen bérleti konstrukcióban helyet kapnak, több esetben csak igen kevés szolgáltatást nyújtanak számukra. Az inkubátorháznál továbbá rendkívül fontos az ingatlan mérete is, mivel az jelentős mértékben befolyásolja a gazdaságossági szempontokat, építésnél, működtetésnél és szolgáltatások nyújtásánál egyaránt.

A dombóvári (kaposzekcsői) **Kapos Inkubátorház** 2005 szeptemberében jött létre, bankhitelből, GVOP és TRFC támogatásból. Az inkubátorház teljes egészében az azt üzemeltető kht tulajdonában van.

Az inkubátorházba beköltöző vállalkozásokat – elsősorban a rövid múltra visszatekintő működés okán – nem szűrik. Előnyt élveznek a nagy létszámú munkavállalót foglalkoztató bérlők. Az új betelepülők esetén nem szempont az sem, hogy a vállalkozás kezdő-e vagy sem. Kiköltözni nem kötelező az inkubációs időszak letelte után, de ha van igény, akkor segítséget nyújtunk a kiköltözésre és esetleg saját tulajdonú termelő terület létrehozására. Az inkubátorház az önfenntartó működésre törekszik.

Az inkubátorház alapterülete 1800 m², ezen belül van egy 35 m² körüli oktatóterem van, egyszerű felszereléssel. Az oktatással kapcsolatos tevékenységek ellátását a közeli Innovációs Központ épületében oldják meg.

Az inkubátorház bérlője az Interplus Kft, mely elektronikai berendezések és autóipari berendezések, illetve részegységeik gyártásával foglalkozik.

Az inkubátorház szolgáltatásai közé a pályázatírás, forrásszerzés, kapcsolatteremtés tartozik, melyet a piaci ár alatt végez.

Tervezik az inkubátorház II. és III. ütemének megvalósítását is. Szolgáltatások tekintetében egy biomassza erőmű létesítését tervezik az inkubátorház közelében, melynek szolgáltatásaiból a bérlők is részesülhetnek.

A kaposvári **Somogy-Flandria Kft.** által működtetett inkubátorház 1996-ban jött létre, országos és regionális támogatásból. Az inkubátorháznál a tulajdonos képviselője a Somogy Megyei Vállalkozói Központ Közalapítvány kuratóriumának elnöke.

Az inkubátorház a kezdő családi vállalkozások valamint a fiatalok által működtetett kkv-k betelepülését szorgalmazza elsősorban. Az inkubációs időszak változó hosszúságú.

Az inkubátorház területe 2500 m², amelyből 1500 m² iroda, 800 m² műhely és 200 m² konferencia terem. A konferencia terem 320 férőhelyes, 3 részre bontható és mozgatható elemekkel mérete változtatható. A klimatizált, internettel és telefoncsatlakozással, mikrofonokkal, tolmácsfülkével és technikus i-fülkével ellátott oktatóterem pedig 15-20 fő befogadására alkalmas.

Az inkubátorház területén összesen 13 gazdasági szervezet és egyéni vállalkozó van jelen.

A inkubátorház bérlői a parkolást korlátozott számban ingyenesen vehetik igénybe. Az őrzés-védelem és a folyamatos porta is térítésmentesen működik. Az internet és fénymásolás díjfizetés ellenében, telefon és fax egyéni kiépítéssel üzemeltethető. A tárgyaló- illetve a terem bérlés fizetés-köteles. Az inkubátorházban általános hitelekkel, illetve pályázatokkal kapcsolatban tanácsadás ingyenesen vehető igénybe, a pályázatkészítést is támogatják külső szakértők bevonásával. Az árak általában piaciak, de az új belépőknek kedvezményeket biztosítanak.

A fejlesztési tervek között szerepel az oktatáshoz egy korszerű számítógépterem kialakítása.

A **Mohácsi Inkubátorház** 2003-ban jött létre, a helyi önkormányzati önrész mellett az alábbi vissza nem térítendő támogatási forrásokból:

- a Széchenyi Terv keretében a Gazdasági Minisztérium Technológiai Inkubátorházak, Innovációs Központok Fejlesztése előirányzatából,
- a Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács támogatásából,
- a Baranya Megyei Területfejlesztési Tanács támogatásából.

Az Inkubátorházat a Mohácsi Városfejlesztési Kht. üzemelteti, mely 100%-ban a Mohács Város Önkormányzatának tulajdona.

Az inkubátorház nem válogatja a szektorspecifikusan beköltöző kkv-eket és nem csak kezdő vállalkozások számára nyújtanak szolgáltatásokat (de preferálják őket). A vállalkozásoknak nem kötelező egy adott inkubációs idő után kiköltözniük, de az inkubátorház célja a kkv-k megerősödése és hogy saját lábra álljanak. Az inkubátorház önfenntartó működésre törekszik.

Az inkubátorház alapterülete 1660 m², melyből bérlőknek kiadott 1103 m². Az előadóterem mérete 36 m², befogadóképessége 16 fő. Ezen felül üzemcsarnok tartozik még az inkubátorházhoz, mely jelenleg 100%-ban kihasznált.

Az inkubátorházban jelenleg 12 bérlő található, melyek tevékenysége meglehetősen különböző (pl. erősáramú tervezés, könyvkötészet, műanyaghegesztés, használt autóalkatrész-kereskedés, egyedi bútorok gyártása, stb.)

Az inkubátorház kedvezményes áru titkársági szolgáltatásokat nyújt (fax, telefon, Internet, fénymásolás), a bérlőknek ingyenes terem bérlést, ingyenes tanácsadást nyújt. Ezen felül számítógépes munkákat (szövegszerkesztés, táblázatkezelés, nyomtatás) is vállalnak. A postaszolgálat, a parkoló, a hulladék szállítás és a kamerás térfigyelő rendszer szintén ingyenesen vehető igénybe.

Az inkubátorház tervei között szerepel a műhelycsarnokok bővítése. A tervezett bővítés további 4 üzemcsarnok építését jelenti egyenként 376 m² hasznos alapterülettel. A csarnok 3 részre osztható belső terében 3-3 műhely, vizesblokk, öltöző, valamint kazánhelyiség található. A fejlesztést – melynek megvalósításához az inkubátorház pályázatot nyújtott be az INTERREG III A Községi Kezdeményezés Szlovénia / Horvátország Szomszédsgái Program 2004-2006 keretében, mely sikeres lett. – marketing tevékenység egészíti ki az inkubátorcsarnokok megismerttetése érdekében.

A **Tamási Innovációs és Technológiai Központ** 1997-ben jött létre, Phare-forrásból. A inkubátorház Tamási Város Önkormányzatának tulajdonában van. A Központ a tamási, volt szovjet laktanya hasznosításával jött létre.

Az inkubátorház a helyi vállalkozói körben segíti elő az információtechnológiai profil megerősödését, illetve a gyors, célirányos informálódást. A térségben felmerülő hegesztés-technológiai és ezzel összefüggő anyagvizsgálati, minőségbiztosítási igények kielégítése is az inkubátorház fő profilja, sőt e tekintetben a Központ kielégíti a régió más, távolabbi területein felmerülő igényeket is.

Az inkubátorház területe 990 m², ebből bérlőknek kiadott 330 m². A 120 m²-es tárgyaló 100 férőhelyes, felszerelése kimagaslóan jó, projektorral, vetítővel, számítástechnikai és híradástechnikai eszközökkel (televízió, DVD lejátszó, videó, HIFI torony, stb.) felszerelt. A 40 m²-es számítástechnikai oktatóterem 16 darab számítógép-konfigurációval rendelkezik.

Az inkubátorház a bérlők között a Tamási Városkörnyéki Önkormányzatok Területfejlesztési Társulását, a Tamási Térségfejlesztő Ügynökség Kht.-t és a Tamási – Simontornyai Többcéli Kistérségi Társulást nevezte meg.

Az inkubátorház a titkársági szolgáltatásokat, a tárgyaló- és terembérlést, a különböző (pl. nyelvi, számítástechnikai), külső szakemberek által történő oktatást térítés ellenében, a piaci ár alatt nyújtja, míg a pályázati és üzletviteli tanácsadás ingyenes.

Az inkubátorház fejlesztési elképzelési között szerepel az épület harmadik szintjének oktatási bázissá történő átalakítása. Várhatóan a 2006. évben elkészülnek az átalakítás tervei, amelyek a forrásai is biztosítottak tűnnek.

A **Paksi Inkubátorház** a Phare, a Megyei Területfejlesztési Célelőirányzat támogatásából és saját forrásból jött létre, tulajdonosa a Tolna Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány.

Az inkubátorház az önfenntartó működésre törekszik. Vállalkozásokat a feldolgozóipari szektorból, a fémmegmunkálás és a könnyűipar területéről vár elsősorban. Az inkubációs időszak 3 év, de ez újabb 2 évvel hosszabbítható.

Az inkubátorház alapterülete 534 m², ebből 30 m²-t a menedzsment használ és 30 m² a tárgyaló területe is. Az inkubátorház egyetlen bérlője az ELEKTRO-METAL Paks Kft, mely kábelkonfekcionálással foglalkozik. Az inkubátorház a parkolás, az épület-karbantartás és az ingyenes tárgyalóhasználat mellett igény szerint üzletviteli tanácsadást biztosít a bérlőinek. A kért árak piaci ár alattiak.

A tervek között szerepel esetleg új üzemépület építése, de ez jelenleg még csak a keresletfelmérés szintjén van.

Az inkubátorház a Paksi Ipari Parkkal szorosan együttműködik, ezen felül a térségi kkv-kkal, kistérségi társulásokkal is tartja a kapcsolatot.

A **Pécsi Innovációs és Technológiai Fejlesztési Központ** 1999-ben jött létre, az Európai Unió Phare Kísérleti Program Alapjából elnyert támogatás segítségével. Az inkubátorház közel 70%-ban a Pécsi Ipari Park Gazdaságfejlesztő Rt. tulajdonában van, 6% Pécs

városának, 3% a Baranya megyei Önkormányzatnak, a többi fennmaradó rész pedig az itt lévő cégek tulajdona.

Az inkubátorház fő stratégiai célja a város és a régió fejlődése. Támogatja kis- és középvállalkozások betelepülését, de nagyvállalatok, logisztikai központok beköltözését is. Alapfeladatának tekinti a pécsi felsőoktatási intézmények nemzetközileg is versenyképes alap- és alkalmazott kutatásainak támogatását, gyakorlati megvalósítását.

Mind kezdők, mind hosszú ideje működő vállalkozások, vállalatok is beköltözhetnek a házba. Az inkubátorház szívesen támogatja azon vállalatok telephelyválasztását, melyek kutatás-fejlesztés, illetve innovációs területeken működnek, ez azonban nem feltétel. A kiköltözés sem kötelező. Az inkubátorház profitorientált működésre törekszik.

Az inkubátorház területe 1200 m², ebből bérlőknek kiadott 823 m². Az épületben van tárgyaló, 60 férőhelyes oktatóterem, mely jól felszerelt: zártláncú TV, videoprojektor, tolmácsfülke, írásvetítő. Ezen felül 150 m² laboratórium és a menedzsment részére 5x20 m² iroda áll rendelkezésre.

Az inkubátorház a bérlői a kutatás-fejlesztésben, a gyorspostai, nyomdai tevékenységben, ingatlanforgalmazásban, valamint víztisztításban érdekeltek. Ezen felül a biotechnológiai klasztert is a bérlők között nevezte meg az inkubátorház.

Az inkubátorház innovációs, jogi, üzletviteli, könyvviteli, pályázati, műszaki, gazdasági tanácsadási szolgáltatást nyújt, ezen felül térítésmentes parkoló, térfigyelőrendszer és tárgyalót biztosít. A bérleti díjak a piaci ár alattiak.

A fejlesztési elképzelések között szerepel a biotechnológiai labor bővítése és egy anyagtechnológiai labor létrehozása. A fejlesztések célja, hogy a régióban több mint egy évtizede elindult orvosi és biotechnológia, kutatás-fejlesztést, termékfejlesztést, -gyártást és -forgalmazást összefogja, felerősítse, hatékonyságát jelentősen növelje, és ezáltal a régió húzóágazatává tegye. Létrehozásukat pályázati forrásból tervezik.

Az inkubátorház legfontosabb partnerei a Pécsi Tudományegyetem, Kaposvári Egyetem valamint mintegy 100 kkv és kht.

A pécsváradi **Zengőalja Ifjúsági Vállalkozói Központ** a Pécsváradi Inkubátorház Kft. tulajdonában van, az épületet a kft-t létrehozó társaság vásárolta meg részben önerőből, részben mikrohitelből. Az épület átalakítási munkáit és a berendezések megvásárlását a Baranya Megyei Területfejlesztési Tanácstól és a Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanácstól nyert pályázati pénzből finanszírozták.

A Pécsváradi Inkubátorház a város családi házas övezetében van, valamint jórészt csak irodákkal rendelkezik, ezért nincs arra lehetőség, hogy zajos tevékenységet végző vállalkozások betelepüljenek. Van ugyan a telephelyen 3 garázs, ami alkalmas lenne műhelynek, de ezeket a bérlők tárolás céljára használják.

A házba a kezdetekben megpróbálták kedvező bérleti díjakkal behozni a kezdő vállalkozásokat, de a település falusias jellegéből adódóan erre nem volt kereslet. A jelenlegi

bérlők már nem mondhatók kezdő vállalkozásnak. Szintén a kereslet szűkössége miatt nem határoztak meg kiköltözésre kötelező időszakot sem.

Jelenleg az Inkubátorház még csak önfenntartó, de a későbbiekben arra törekednek, hogy a működési költségek fedezésén kívül profitot is termeljenek.

Az inkubátorház alapterülete 2.256 m², rendelkeznek egy 100 férőhelyes tárgyalóval, valamint az oktatóteremben 15 számítógép áll a használók rendelkezésére. Az épületben lehetőség van faxolásra, fénymásolásra, valamint rendelkezésre áll projektor, írásvetítő, laptop, vetítövászon, hangosító berendezés. Az inkubátorháznak zárt parkolója van, illetve az épület riasztóval és helyszínrre kiszálló ügyelettel ellátott.

Az épületben helyiséget bérel egy könyvelőiroda, itt könyvelési és adózási tanácsokat kaphatnak az érdeklődők. A Pécsváradi Többcélú Kistérségi Társulás irodájában pedig az aktuális pályázatokról lehet tájékoztatást kapni.

A kért bérleti díjak a helyi viszonyoknak megfelelnek, de nagyvárosi viszonylatban ez az ár a piaci ár alatti.

A jövőre vonatkozó elképzelések közt a nyílászárók cseréjére szerepel, illetve kiviteli tervvel és építési engedéllyel rendelkeznek a garázsok üzletté alakítására is.

2.1.2. A régió ipari parkjainak a bemutatása

A régióban jelenleg 17 ipari park rendelkezik címmel, ezek közül a Pécsi Ipari Park Rt. „Integrátor ipari park” címmel is. Az ország ipari parki területéből 9%-a esik a Dél-Dunántúlra, amely a legkisebb a régiók közül. A régió ipari parkjaiban 218 vállalkozás működik, így 12 vállalkozás jut egy ipari parkra (országos átlag 15). Betelepültségük 41,7%-os volt, 9.762 főt foglalkoztattak a betelepült cégek. 2003-ban az ipari parki beruházások 5%-a jutott az ipari parkra (Forrás: GKM).

A **Barcsi Ipari, Logisztikai, Üzleti Park** területe 100%-ban a Henkel Magyarország Kft. tulajdonában van, amit a Barcsi Önkormányzattal szerződve bevitt az ipari parkba. A tulajdonosok elvárása ebből következően a rendelkezésre álló területek értékesítése és az ingatlanfejlesztési bevételek maximalizálása.

Az ipari park stratégiájában a munkahelyteremtés, a szakképzetlenség munkába állításának segítése, valamint az ipari park vállalkozásainak a támogatása szerepel.

Az elmúlt évek fejlesztései közül az útépités és a csatornahálózat kialakítása emelhető ki, melyet pályázaton nyert összegből illetve önkormányzati önrészből finanszírozták.

Az ipari parkban 4 működő vállalkozás van, a park területőrzést, postai és irodai szolgáltatásokat, illetve egyes esetekben az iparvágányok használatának lehetőségét nyújtja vállalkozásai számára. A vállalkozások részéről további szolgáltatási igényként felmerült az energiaszolgáltatás korszerűsítése, egy rendszerbe kapcsolása.

A 2015-ig terjedő időszakban a park a meglévő területek értékesítésére, illetve további új

területek bevonására kíván koncentrálni.

A park erősségei közé tartozik a határátkelő közelsége, a kiépített infrastruktúra, míg hátrányként a főközlekedési útvonalaktól való távolság, és ebből következő magas szállítási költségek emelhetők ki.

A parkban az egyik vállalkozás és a Henkel között bérgyártási megállapodás van, illetve a Henkel szolgáltatásokat értékesít a többi vevőnek is. A térséghez való kapcsolódásként a helyi, barsi cégek beszállítóként történő foglalkoztatása, illetve javítás, karbantartás, szállítás nyomdai munkák elvégzése céljából vesznek igénybe még külső (barcsi) cégeket.

Összegzésképpen az állapítható meg, hogy a Park működése szinte teljes mértékben a Henkel cégtől függ: a vállalatnak együttműködési megállapodása van a várossal, mely szerint a cég birtokában lévő területeket bérbe adja a betelepülőknek, illetve szolgáltatásokat ad bérbe, vagy értékesít nekik.

A Bólyi Ipari Park több mint 50%-a a betelepült cégekké, körülbelül 1/3 barnamezős terület a többi a helyi önkormányzat tulajdonában van. A parkkal szembeni legfőbb elvárások nem a profit- és ingatlan fejlesztési bevételek maximalizálása, hanem a munkahelyteremtés és a vállalkozások minél hatékonyabb betelepítése a park területére, és ezzel párhuzamosan a lakóövezetektől való kitelepítése.

Az ipari park stratégiai terveiben területvásárlás és infrastruktúra-építés szerepel, mivel az autópálya megépítésével Bóly szerepe nőni fog (közvetlen kijárat lesz M56-osra, mely 3 km-re lesz a településtől), ezért a vállalkozói érdeklődés további bővülésével számolnak. De nem csak új befektetők érdeklődnek a terület iránt, hanem a már benn lévők is szívesen terjeszkednének. Ezen felül szeretnék a kisebb vállalkozóknak is lehetőséget adni, így az ipari park tervei között szerepel egy inkubátorház létrehozása a park területén.

Az önkormányzat – mint tulajdonos – célja az is, hogy a kedvezőtlen folyamatokat ellensúlyozza az ipari park, ez is megjelenik a tulajdonosi motivációban.

A 9 betelepült vállalkozás több mint 500 főt foglalkoztat.

Az elmúlt öt évben a park az infrastruktúrájának fejlesztésére fektette a hangsúlyt (út, transzformátor, parkoló). Emellett elvárja a betelepülő vállalkozásoktól, hogy saját infrastruktúrájukat maguk valósítsák meg. A 2015-ig terjedő időszakban a fejlesztések nagyobb hányada az inkubátorház kialakítására és infrastrukturális irányul, ezek anyagi háttérét pályázati pénzekből és önerőből szeretné megvalósítani, hitelt nem akarnak felvenni.

Az ipari park szolgáltatásai a műszaki, jogi, környezetvédelmi tanácsadás, a területörzés teszi ki. A további felmerülő igényeket (pl. közvilágítás) helyi erőből próbálják megoldani. A fenti szolgáltatásokon túlmenően adatátviteli szolgáltatást (intranet) nyújtanak és a munkaerő-közvetítésben is segítenek. Ahhoz, hogy a cégek száma növekedjen és a már meglévők, megmaradjanak személyi kapcsolattartással és folyamatosan bővülő szolgáltatásokkal szeretné erősíteni az együttműködést.

Az ipari park erősségei között a jól képzett, több nyelvet (német) beszélő munkaerőt, a jó földrajzi elhelyezkedést, a hármaskör közelségét nevezték meg, míg gyengeségnek az aprófalvas környezetet, ami az ipari parknak csak kis munkaerő-bázist tud adni.

Lehetőségként a megépülő autópálya (utolsó lehajtó a határ előtt) és a pécsi repülőtér adta perspektíva emelhető ki.

A parkon belüli vállalkozások között van együttműködés: például az építkezéseket állandó jelleggel egy ott lévő építőipari cég végzi, illetve szállításban szintén vannak együttműködések. A cégek azonban más profilúak, így klaszteresedés nem lehetséges,

A kistérség gazdasági szereplőivel kiépített kapcsolatrendszer is intenzív. A kamarák segítségével sikerült behozni céget az ipari parkba, emellett német nyelvterületen volt népszerűsítve a park, legfőképp osztrák és német kamarákkal volt szoros a kapcsolat.

A Csurgói Ipari Parkban nincs betelepült cég, az ipari parki cím visszaadását tervezik.

A Dombóvári Ipari Park 65,5 ha-on terül el, melyből 50,6 ha a hasznosítható terület. Az ipari park csaknem 96%-ban önkormányzati tulajdonban (Dombóvár, Kaposszekcső, Kapospula Önkormányzata, Dombóvári Kistérségi Társulás) van, ebből adódóan a tulajdonosok legfőbb elvárása a rendelkezésre álló területek értékesítése és a munkahelyteremtés. Az önkormányzati tulajdonlás sajátossága, hogy a profitszempontok háttérbe szorulnak. Az ipari park területén 31 vállalat telepedett meg, melyek körülbelül 350-400 főt foglalkoztatnak.

Az elsődleges cél a zöldmezős területek mielőbbi értékesítése, a teljes infrastruktúra kiépítése, valamint a barnamezős területek fejlesztése. Az egészségügyi klaszter fejlesztése mellett újabbak kialakítását is tervezik.

Az önkormányzati tulajdonlás következtében az önkormányzatok igényei, elvárásai maximálisan érvényesülnek a fejlesztések területén, ezért a munkahelyteremtő fejlesztések túlsúlya a jellemző.

Az eddigi beruházások (talajvíz-, belvíz-elvezetés, vízvezeték, belső úthálózat, közvilágítás, szennyvíz-elvezetés) tisztán önkormányzati és állami forrásból valósultak meg, de a tulajdonosok elképzelései szerint a közelgő barnamezős fejlesztésekbe már beszámítanak az ott lévő vállalkozások anyagi hozzájárulására is.

Az ipari park műszaki, pénzügyi, pályázatfigyelési tanácsadást, minőségbiztosítást, banki, postai, irodai, kiskereskedelmi szolgáltatást, közlekedés biztosítását kínálja vállalkozásainak.

A 2015-ig tartó konkrét fejlesztési elképzelések a következők: belső úthálózat kiépítésének a folytatása, szennyvíz-hálózat bővítése, közvilágítás kiépítése, a terület bekerítése – azaz infrastrukturális fejlesztések. Ehhez forrás a terület értékesítéséből származó bevételekből, tulajdonosi tőkeemelésből, pályázati forrásokból, valamint a vállalkozások hozzájárulásaiból fog összetevődni.

A SWOT elemzés szerint az ipari park erőssége a maximális önkormányzati támogatás, míg a gyengesége a korszerűtlen közlekedési hálózat.

Az együttműködések területén mindenképpen kiemelendő a létrejött egészségügyi klaszter, melynek ipari parkon kívüli tagjai is vannak. Jelentősek a beszállítói alvállalkozói együttműködések is. Az ipari parkok közül érdemi együttműködést a Pécsi Ipari Parkkal

sikerült kialakítani. Más vállalkozásfejlesztési szervezetekkel pedig előadások, oktatások, találkozók, termékbemutatók szervezésében működik együtt az ipari park.

A **Dunaföldvári Ipari Park** területén 18 vállalkozás működik. A park 100%-ban önkormányzati tulajdonban van (egész pontosan a Dunaföldvár Ipari és Területfejlesztési Kht. tulajdonában), így a legfőbb célkitűzés a munkahelyteremtés és a még rendelkezésre álló területek értékesítése.

Az ipari park stratégiájának fő eleme az infrastruktúra fejlesztése (gáz-, elektromos, ivóvíz-, szennyvíz-hálózat) zöld mezős területen, valamint a közepes és nagy vállalatok letelepítése a park területén. Az ipari park partnerként kíván csatlakozni a közelében megvalósítani kívánt kikötő-fejlesztéshez is.

A közeljövőben tervezett fejlesztéseket saját (ingatlanértékesítésből származó) forrásból és állami, pályázati forrásokból tervezik megvalósítani.

Az ipari park által biztosított szolgáltatások közül a 18 betelepült vállalkozás részéről a legkeresettebbek a műszaki tanácsadási szolgáltatások, a kiskereskedelmi, valamint a közlekedési szolgáltatások. (Van még étkezési szolgáltatás, illetve jogi és pénzügyi tanácsadás.) Az ipari park a betelepülés után segít a hatósági ügyintézésben is. Ezen felül a betelepült cégek szeretnék egy egységes informatikai rendszert használni.

Az ipari park előnyei között szerepel, hogy dunai kikötői, illetve dunai híd található közelében és közúton való megközelíthetősége is jó. A terület hátránya, hogy az ipari termelés szempontjából nincs képzett munkaerő, a szakképzett munkaerő Dunaújvárosban és Pakson dolgozik.

A betelepült vállalkozások közt nem alakult ki semmilyen együttműködési forma, és az ipari park sem alakított ki kapcsolatot más ipari parkokkal. A vállalkozásfejlesztési szervezetekkel való együttműködés területén az Iparkamara és az Ipari Parkok Egyesülete emelhető ki.

A **Kaposvári Keleti Ipari Park** üzemeltetését Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata végzi, a terület vegyes tulajdonban van, ebből a magánkézben a terület, az épületek 90%-a, a fennmaradó 10% (közmű, infrastruktúra, földterület) pedig az önkormányzat rendelkezése alá tartozik. A parkkal szemben lévő elvárások elsősorban a munkahelyteremtés, a további fejlesztések és a magasabb színvonalú műszaki háttér megszilárdítása. Meghatározóan befolyásolja a fejlesztési irányt az önkormányzat, legfőképpen az állami tulajdonban lévő földterületek bevonásának tekintetében.

Az ipari park stratégiájának főbb elemei: az ipari park területének bővítése. A jelenlegi vállalkozásokhoz hasonló profilú beruházások indukálása, két kikötéssel: kereskedelmi tevékenység nem kerülhet a parkba, és környezetszennyező tevékenység sem megengedett. Ezen felül építenek a taszári reptér jövőbeni cargo bázissá történő fejlesztésére is.

Amennyiben sikerül megegyezni az ipari park területének bővítéséről, akkor pályázati forrásokat kívánnak igénybe venni (útépítésre, közművesítése, tanulmányok elkészítésére), a közlekedésfejlesztési pályázatból pedig iparvágány fejlesztésére.

A parkon belül a műszaki, pénzügyi, jogi és környezetvédelmi tanácsadás biztosított, míg a

logisztikai és egyéb (postai, irodai, banki, stb.) szolgáltatásokat a Kaposvári VIDEOTON Ipari Park nyújtja. További igények nem merültek fel, mert a nagyobb cégek megoldják maguknak, a többi cég csak telephelyként használja a parkot, a szolgáltatásokra a cég központjában van inkább szükség.

A park erősségének vallja a taszári reptér közelségét, és az országos főközlekedési út meglétét; gyengeség a park (hosszan elnyúló) kedvezőtlen mértani alakja, az iparvágány hiánya.

A parkban található vállalkozások között nincs együttműködés az egymástól eltérő tevékenységi kör miatt. Kaposvár másik ipari parkjával szoros az együttműködés: Kaposvár város önkormányzata és a VIDEOTON Kaposvári Ipari Park konzorciumi szerződése alapján a VIDEOTON Kaposvári Ipari Park nyújtja az itteni vállalatoknak a szolgáltatásokat, vagy például pályázatot is közösen nyújtanak be.

Kapcsolatban áll környező gazdaság minden meghatározó szereplőjével. Szoros az együttműködés a városi önkormányzattal is: a fiatal diplomások megtartása érdekében az önkormányzat segítséget nyújt a járulékok átvállalásával és lakástámogatás nyújtásával. A park pártoló tagja az Ipari Parkok Szövetségének, szoros a viszony a Kamarával is.

Az ipari park vállalkozásaival való együttműködés legfontosabb területe a humán erőforrás megfelelő biztosítása. Ennek érdekében fontosnak tartják a megfelelő képzés, átképzés, tanfolyami rendszer működtetését, ezért évente egyszer az ipari parkban lévő cégek megfogalmazzák igényeiket, hogy milyen képzésre van szükségük.

A Kaposvári VIDEOTON Ipari Park esetében a Videoton Holding Rt. a működtető, amely 100 %-os magyar tulajdonban van. A terület szempontjából 1/3 arányban a Videoton Holding Rt., 2/3 részben pedig a többi szereplő között oszlik meg. Önkormányzati tulajdon is van az ipari parkban: egy zöldterületi telek Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata tulajdonában van. Elsődleges elvárások az IP-vel szemben a minél szélesebb körű szolgáltatások biztosítása a betelepülő cégek, vállalkozások számára, valamint a profitmaximalizálás.

A park stratégiájának elemei, a meglévő zöldterület értékesítése, a szolgáltatások bővítése és ebből kifolyólag egy szolgáltató bázis létrehozása, működtetése. A körzetben található másik ipari parkkal kialakított együttműködésének megszilárdítása, szorosabbá tétele is része a stratégiának.

Az elmúlt öt évre visszamenőleg az ipari park az infrastruktúrájának fejlesztését és egy logisztikai szolgáltató bázis létesítését valósította meg. A hitelek alkalmazását nem preferálja, pályázati pénzekből (GVOP, Innováció-orientált Ipari Park pályázat) finanszírozza a fejlesztéseit, melyhez önerővel járul hozzá, a 100%-ban saját tőke nem jellemző.

Az ipari park 16 vállalkozásának számára a postai szolgáltatáson kívül az összes szolgáltatást biztosítja a park. A pályázatfigyelésben csak közvetítőként jelenik meg, illetve a saját tömegközlekedésre sincs igény. Igaz ez a létező, de nem igénybevett jogi és pénzügyi tanácsadásra is. Ezen felül minőségbiztosításra, logisztikai szolgáltató bázis működtetésére vonatkozó igények merültek fel, e szolgáltatások biztosításának megvalósítása jelenleg is folyik.

Az elkövetkező időszakra 2015-ig terjedően további infrastruktúra-fejlesztéseket tervez, amit önerő hozzáadásával pályázati pénzekből kíván finanszírozni, lehetőleg hitelfelvétel nélkül.

Az IP megítélése szerint erősségének a stabil tudás és anyagi hátterét tekinti, amit VIDEOTON Holding biztosít számára. A park gyengeségének a külső, infrastrukturális környezet elmaradottságát és hiányait tartja. Ezen a helyzeten autópálya építés, a vasúti közlekedés korszerűsítése, Taszár helyzetének rendezése segíthetne.

A különböző fórumokon az IP működtető részt vesz, majd a tagok felé közvetíti az információkat, ellátja azok érdekvédelmét. Évente egyszer a működtető ipari parki találkozót szervez, ez véleménye szerint elegendő a vállalatok igényeinek megismerésére.

Beszállítói kapcsolatra a példa a parkon belül a Videoton Holding, amely megrendelő pozícióban van (pl. gépalkatrészek). A szállítványozással, vámügyintézéssel foglalkozó kft. az ipari parkban látja el ezt a funkciót, vele szemben több cég megrendelőként lép fel.

Általánosságban jellemző az együttműködés az ipari park és az azon kívüli cégek között: az IP cégprofil kiadásával segítik a cégek egymásra találását. Az IP vállalkozásai együttműködnek az inkubátorházzal, a Kaposvári Egyetemmel és a Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki Karával.

A park két IP-vel is kapcsolatban áll: a kaposvári Keleti Ipar Parkkal és a székesfehérvári Videoton Ipari Parkkal. A konzorciumi megállapodás szerint az együttműködés a következő területeken valósul meg: közös marketing, honlap, befektető idevonzása, közös kiadványok, hirdetések, közös lobbis tevékenység, információáramlás, gyors ügyintézés elősegítése, adatszolgáltatás. A pályázatok kapcsán működtető ugyanaz, ott van szakmai támogatás a pályázatok elkészítéséhez.

A vállalkozásfejlesztési szervezetek közül a Somogy Megyei Kereskedelmi és Ipar Kamarával, a DDRFÜ Területfejlesztési Tanáccsal áll kapcsolatban. A jövőben a pályázatok közötti eligazodásban, az innovációt szolgáló gazdasági szervezetek működésében, a K+F tevékenység fejlesztésében kíván a jövőben együttműködni ezekkel a szervezetekkel.

A **Komlói Ipari Park** tulajdonosi struktúráját illetően csaknem 100%-ban a Komlói Önkormányzathoz tartozik, az is a cél hogy az önkormányzat a teljes tulajdont megszerezze. A parkkal szembeni elvárások elsősorban az új munkahelyek teremtése és a rendelkezésre álló területek értékesítése illetve az ezen ingatlanok fejlesztéséből származó bevételek maximalizálása.

A park stratégiája a következő elemekből áll össze: infrastruktúra-fejlesztés; kereskedelmi szolgáltatás betelepülése; meglévő területek eladása; további munkahelyteremtés, kis- és középvállalkozások betelepítése.

Az elmúlt öt évben a közúti infrastruktúra-fejlesztés és a közvilágítás kiépítése volt a legnagyobb fejlesztés. A fejlesztések finanszírozása pályázati úton történt (Központi Területfejlesztési Tanács, MEH), valamint forrás ezen felül a betelepült cégek egyszeri hozzájárulása, illetve önkormányzati-tulajdonosi finanszírozása.

Az ipari parkban lévő 17 vállalkozás számára az alábbi szolgáltatásokat nyújtja a park: jogi, pénzügyi és pályázatfigyelési tanácsadás, innovációs, általános fejlesztési tanácsadás. A

szolgáltatások széles spektruma biztosított, úgy mint: területörzés, banki, postai, irodai, orvosi, közlekedési és műszaki szolgáltatások. Ezen felül belföldi szállítmányozás, raktározás is lehetséges. A cégek részéről igényként jelentkezett, hogy a pályázatfigyelés mellett pályázatírást is nyújtson az ipari park.

A 2015-ig tartó periódusban az utak felújításával kapcsolatos munkálatok, a közvilágítás kiépítése az egész park területére, illetve a parkon belüli buszjáratok megszervezése, kiépítése a célkitűzés. A felsoroltak finanszírozására mindegyik esetben önkormányzati és pályázati pénzeket használnak fel.

Az ipari park megítélése szerint erősség a betelepülő vállalatok közti együttműködés, a vasúti vonal megléte. A gyengeségek a térség elhelyezkedéséből, rossz közúti megközelíthetőségéből fakadnak. Ezen a helyzeten változtathat a gyorsforgalmi útépítés, és lehetőséget jelent a klaszterbe szerveződés is.

A park és a betelepült vállalkozások között igen intenzív, szoros kapcsolat van, hetente találkoznak. Ezen felül egy lobby-party-t is szerveztek: 2005-ben volt az első, de tervezik, hogy félévente megszervezik; itt már konkrétan a vállalatok közti együttműködés lehetőségeit keresik.

A parkba települt vállalkozások, beszállítási együttműködésben állnak egymással és azonos termék profil kialakítása jellemzi az összefogást. Folyamatban van klaszter kialakítása. Az ipari park gyakran szócsóként is funkcionál: érdekképviseletként működik, továbbítja a vállalkozások a problémáit az önkormányzat felé.

Arról, hogy az IP vállalkozásai és a kívül lévő cégek között van-e együttműködés, érdemi válasz nincs, viszont lehetséges, hogy a bányáépületekbe települt vállalkozásokkal van némi kapcsolat. A park a térségben a Pécsi Ipari Parkkal áll kapcsolatban, közös pályázatok és szolgáltatások területén. Az IP az Ipari Kamarával működik együtt és tagja a kamarának.

A periférikus elhelyezkedés miatt az ipari park külön „bánásmódot” élvezhetne, speciális, ilyen helyzetű térségben lévő ipari parkokra vonatkozó pályázatok kiírásával.

A **Marcali Ipari Park** legnagyobb tulajdonosa a város önkormányzata, de csak 49,5%-os mértékben. A maradék részt egy magánszemély és egy amerikai cég tulajdona teszi ki. A tulajdonosok részéről az ipari park felé jelentkező elvárás a rendelkezésre álló területek értékesítése, a munkahelyteremtés és a profitmaximalizálás.

A park betelepítése korábban nem volt sikeres, így 2004-ben stratégiát váltottak és a biomassza alapú megújuló energiatermelő és bio-hajtóanyag előállító technológiákat kívánnak meghonosítani a parkban. Ehhez a technológiához kapcsolódóan a piaci árnál lényegesen olcsóbb hulladékhő energia keletkezik, melyet technológiai hőigénnyel rendelkező vállalkozások betelepülésének ösztönzésére kívánnak felhasználni.

A bio-üzemanyag termelő létesítmény befektetői tárgyalásai 2005 év végére végső fázisba értek, várható, hogy a befektető 2006 év első negyedévében telket vásárol az Ipari Parkban.

Az Ipari Park jelenleg fennálló köztartozása miatt nem pályázatképes, így a fejlesztést csak magán befektetési forrásokkal tudja elindítani, ami biztosítja a köztartozások befizetését. Az IP a tervek szerint a 2006. évben pályázatképesé válik, ami megteremti a további fejlesztések

lehetőségét.

A Prometheus American Property and Energy Consulting Ltd., mint tulajdonos műszaki és gazdasági tanácsadóként vesz részt a projektek előkészítésében és a lehetséges befektetők megtalálását célzó tárgyalások menedzselésében, valamint szerepet vállal a pályázati lehetőségek feltárásában és a pályázati anyagok szakszerű kidolgozásában.

Az Önkormányzat a projektek előkészítése és megvalósítása során az építési engedélyeztetés és lakossági elfogadtatás támogatásában vállal szerepet. Továbbá az önkormányzati tulajdon biztosítja az Ipari Park pályázatképességét az önkormányzati szektor számára meghirdetett pályázati programokban.

Az elmúlt 5 évben az infrastruktúra kiépítése történt meg az ipari park területén (víz-, szennyvízhálózat, útépités, elektromos hálózat). Forrása vissza nem térítendő és saját forrás volt.

A parkban jelenleg nincs betelepült vállalkozás, így az ipari park szolgáltatásokat sem nyújt. A park jelenlegi pénzügyi helyzete nem teszi lehetővé a fejlesztést, így erre vonatkozó tervek sem állnak rendelkezésre.

A park erőssége, hogy a tervezett autópálya-fejlesztés közel történik az ipari parkhoz, legfőbb gyengesége pedig, hogy térség nem egy hagyományos ipari központ, így a képzett munkaerő rendelkezésre állásával kapcsolatban kételyek merülnek fel.

Az Ipari Park a Marcali Vállalkozási Irodával, a Dél-Dunántúli Regionális Innovációs Ügynökséggel és a kaposvári ITDH kirendeltséggel működik együtt, annak érdekében, hogy elősegítse a betelepülés felgyorsítását. Az együttműködés főként marketing és információs területekre terjed ki (pl.: szakmai rendezvényeken való részvétel, információs anyagok terjesztése, programok kidolgozásában szakmai részvétel, stb.).

A Mohácsi Ipari Logisztikai Üzleti Park 100%-osan önkormányzati tulajdonban van, ebből következően a fő prioritás a munkahelyteremtés, illetve az ipari park további fejlesztése.

Az ipari park stratégiája változóban van: az E.ON 40 ha-os területet vásárolt erőműépítésre az ipari parkban, ezek után (bioetanol, biodízel üzletágakban működő) német cégek szintén elkezdtek vásárolni. A jövő kérdése, hogy tovább erősödik-e ez az új profil, melynek sikeres továbbviteléhez az elérhetőség javulása is szükséges lenne (autópálya, vasút villamosítás). Szintén hatással van az ipari park stratégiájára, hogy a mohácsi kikötő fejlesztése, illetve az, hogy a schengeni határ megváltozása miatt Mohácson kell kiépíteni az ellenőrző pontokat (hatósági kontroll). (A korábbi stratégiai program faipari klaszter létrehozása volt, ez nem sikerült.)

A korábbi 5 év legnagyobb fejlesztései az alapinfrastruktúra kiépítését jelentette, illetve az inkubátorház létrehozását. Ezek forrása sokféle volt: Széchenyi terves támogatás, a DDRFT fejlesztési támogatásai, megyei fejlesztési alapok, FVM és GM források. EU támogatások eddig nem voltak jellemzőek, illetve hitel felvételén sem gondolkodtak.

Az ipari park alig nyújt szolgáltatásokat, egyedül a karbantartást és a műszaki szolgáltatást végzik központilag. A 37 vállalkozás maga oldja meg a különböző szolgáltatásokat, eddig nem jeleztek, hogy ennek központi nyújtására igényt tartanának. A meglévő inkubátorház sem

teljesen kihasznált.

A 2015-ig tervező időszakban számolnak a mohácsi kikötő fejlesztésével, amit az IP is támogatna, de természetesen saját forrásokból ezt nem képes finanszírozni.

Az ipari park előnyei közt nevezte meg a Duna és a hármas határ közelségét, a képzett, több nyelvet beszélő humán-erőforrást, gyengeségként pedig a jó közúti közlekedési infrastruktúra hiányát. Lehetőséget az E.ON körül kialakuló új csoportosulásban és az M6-os megépülésében, a vasút villamosításában látják.

Jelenleg nincs együttműködés az ipari park cégei között; ez is az E.ON megjelenésével változóban. Az ipari park rendszeresen szervez évente 7-8 egész napos fórumot az ipari park összes cégvezetőjének országgyűlési képviselőkkel, ahol mindenki elmondja, miben kér segítséget, támogatást. A felül az ipari park marketing akciókat szervez (pl. prospektus elhelyezése képviseletken, belföldön, külföldön egyaránt).

A Nagyatádi Ipari Park 100%-an a Nagyatád Város Önkormányzat tulajdonában van. A vállalkozások elvárásokat támasztanak a parkkal szemben, amik a munkahelyteremtésre, a rendelkezésre álló szabad földterületek értékesítésére, illetve ingatlan fejlesztések bevételeinek minél magasabb profitmaximalizálására vonatkoznak.

Az elmúlt öt évben az infrastruktúra kiépítése történt meg, amit részben önkormányzati önrészből és pályázati pénzekből (GM, FVM) finanszírozott.

Az IP stratégiájának legfőbb összetevője az infrastruktúrával ellátott területek minél hamarabbi értékesítése és második ütemként a fennmaradó területek infrastruktúrával való ellátása, majd ezek utáni értékesítése. Napjaink és a 2015-ös közti időszakra az infrastruktúra további fejlesztését, területi bővítést, illetve elektromos ellátás korszerűsítését célozza meg. Ugyancsak önkormányzati önrészből, pályázati pénzekből és PPP finanszírozásból gazdálkodik ki.

A park rendelkezik az elvárható szolgáltatásokkal (műszaki, jogi tanácsadás, közlekedési szolgáltatás – helyi járat), de mivel összesen 2 működő vállalkozással rendelkezik, nincsenek igények és kihasználatlanok a meglévők. Ebből kifolyólag semmilyen más igény sem merült fel.

Az ipari park a szakképzett munkaerő-kínálatot és a kiépített infrastruktúrát nevezte meg erősségnek, míg a periférikus elhelyezkedést hátránynak, lehetőséget pedig a határon átnyúló kapcsolódásban és a gyorsforgalmi utakhoz való kapcsolódásban lát.

Nincs együttműködés a vállalkozások között, azt leszámítva, hogy az építőipari cég építi és fejleszti a további csarnokokat, illetve beszállítóként is megjelenik. Az IP-be helyi vállalkozók települtek be, ezért elmondható, hogy vitték magukkal a helyi kapcsolati rendszerüket. A kistérség gazdasági szereplőivel a folyamatos kapcsolat megvan, beszállítói, értékesítői szinten. A cégek a Megyei Vállalkozói Központtal tartanak kapcsolatot.

A Paksi Ipari Park 20 hektáron terül el, amiből 14 hektár a hasznosítható terület.

Az ipari park 100%-ban az önkormányzat tulajdonában van, a munkahelyteremtés után a

második legfontosabb célkitűzés a profitmaximalizálás. Az IP önálló üzletpolitikát folytat. Az operatív és stratégiai tervezés a cégen belül, önállóan zajlik a tulajdonosok támogatásával.

Az ipari park – saját megnevezése szerint – az érett szakaszban van: 14 vállalkozás, mintegy 500 foglalkoztatott. A következő években az eddig elért növekedési ütem fenntartása így a cél.

Az önkormányzat az eddigi fejlesztéseket (út, közmű és energetikai rendszer fejlesztése) saját forrásból valósította meg. A továbbiakban a saját tőke mellett pályázati, illetve banki forrásokra kíván támaszkodni.

Az ipari park a tanácsadás területén kínál szolgáltatásokat a betelepült vállalkozások számára (műszaki, jogi, pénzügyi, környezetvédelmi, pályázatfigyelési). Ezek közül is a pályázatfigyelés az, ami viszonylag keresettnek mondható. A visszajelzések alapján a cégek elvárják, hogy az ipari park postai, banki szolgáltatásokat biztosítson a számukra. A kapcsolat tovább lenne erősíthető internet alapú zárt webtárhely, hírlevél-rendszerének kidolgozásával.

2015-ig az ipari parknak az inkubátorház megvalósítása a legnagyobb fejlesztési elképzelése, de tovább folytatódna a közúti, energetikai fejlesztés is, melyet kiegészítene a terület növekedése is.

Az ipari park erősségének tartja magas munkakultúráját, a regionális vezető szerepét, valamint azt, hogy saját forrásai vannak a fejlesztésre. Hátrány a relatíve magas bérköltségekben és a szabad munkaerő képzetlenségében keresendő. Lehetőségként a logisztikai irányában történő fejlődést nevezték meg, a másik oldalon pedig az egyszereplős gazdasági környezetből fakadó veszély áll.

A betelepült vállalkozások között eddig nem alakultak ki szoros együttműködési kapcsolatok, ad hoc beszállítói szerződések vannak.

A Paksi IP a Szekszárd Ipari Parkkal alakított ki együttműködési kapcsolatot, a klaszterszervezés területén történt ez meg.

A **Pécsi Ipari Park** tulajdonosi szerkezetében legnagyobb arányban a városi önkormányzat található (38,5%), de a Pécsi Városüzemeltetési és Vagyonkezelő Rt-nek (28,6%) és a Mecsek Bányavagyon Hasznosító Rt-nek is (25,7%) jelentős részesedése van. Az ipari park a további fejlesztések megvalósítására, a terület további értékesítésére és mind teljesebb szolgáltatási spektrum nyújtására törekszik.

A PIP Rt. stratégiája szerint az ipari parknak koordináló, integráló és vezető szerepet kell betöltenie a régió ipari parkjai között. Erre jó alapot biztosít az elnyert Integrátor Ipari Park cím, valamint az, hogy az Ipari parkok Szövetségének elnöksége is hasonló feladattal kívánja megbízni a Pécsi Ipari Parkot. Átfogóbb kapcsolatrendszer kiépítésére törekednek a térségi innovációs szervezetekkel, kutatóbázisokkal, a kamarával, egyéb érdekképviselői szervezetekkel és nem utolsósorban a helyi kis- és középvállalkozásokkal.

Az elmúlt 5 évben a legnagyobb fejlesztés az innovációs központ létrehozása, illetve közműfejlesztés területén történt. Forrásai ennek vissza nem térítendő támogatások (GVOP), banki beruházási hitelek és saját pénzügyi források voltak.

A PIP Rt. szolgáltatási spektruma igen tág: műszaki, jogi, környezetvédelmi, pályázatfigyelési tanácsadás, területörzés, postai, irodai, közlekedési, műszaki, karbantartás jellegű szolgáltatások, valamint logisztikai szolgáltatások és az innováció területén is tanácsadás, K+F. A 40 betelepült vállalkozás közül legtöbbször a környezetvédelmi tanácsadást veszik igénybe.

Ezen túlmenően nagyon kevés igény merült fel, melynek oka, hogy a nagyvállalkozások a szolgáltatásokat megoldják saját maguk; a KKV-k pedig pécsi kitelepült vállalkozások, melyekben még nem vesznek igénybe egyéb szolgáltatásokat. Az ipari park zárványszerű felépítése és az, hogy nagy távolságok vannak az ipari parkon belül szintén nem segíti a központi szolgáltatások némelyikének igénybevételét.

A 2015-ig terjedő időszakban a vállalkozói falu kiépítése, az innovációs központ továbbfejlesztése és a további infrastruktúra-fejlesztés szerepel. Forrásai pályázatok, banki hitelek és saját források lesznek.

A kistérség a SWOT-analízisben erősségként említi, képzett munkaerőjét, a K+F meglévő akadémiai háttérét, a high tech iparágak megjelenését. Gyengeség ezzel szemben a közlekedési infrastruktúra hiányosságai, a fejlett, tudásigényes és exportképes ipari ágazatok alacsony aránya kicsi, a sok párhuzamos, kevésbé eredményes iparfejlesztési kezdeményezés, valamint az, hogy a nagyvállalatok nem a régió gazdaságába integráltan működnek.

A parkban lévő vállalkozások együttműködnek: 7 vállalkozás tartozik a létrejött biotechnológiai klaszterbe, valamint egy külön csoportot alkot az ELCOTEQ és beszállítói köre. Az ELCOTEQ és a FOXCOTEQ a NOKIA beszállítói, így ipari parkon kívüli kapcsolódásuk is erős. Az IP az együttműködés további fokozásáért vállalkozói fórumokat, közös K+F rendezvényeket szervez, részt vesz a Pécs Pólus Programban.

Az PIP együttműködést tud felmutatni a Dombóvári, a Siklói és a Paksi Ipari Parkkal is, amely a pólus programhoz, a klaszterszervezéshez, illetve a nemzeti akcióprogramhoz tett javaslatokban jelent meg. A további együttműködés az innovációs tevékenységek területén, az egészségipar, a kialakítandó tudás központ, kutatások kapcsán képzelhetőek el.

Az Ipari Park együttműködik a Pécsi Önkormányzattal, a Kamarával, a DDRFÜ-vel is, illetve a következő vállalkozásfejlesztési szervezetekkel: Pécs-Baranya Kereskedelmi és Ipar Kamara, Regionális Innovációs Ügynökség, ITDH, Magyar Innovációs Szövetség.

A Sellyei Ipari Parkban betelepült cég nincs, az ipari parki cím visszaadását tervezik.

A Siklói SIP Serena Ipari Park Rt. 22,4 hektáron helyezkedik el, amiből 21,4 ha beépíthető. Az ipari park területén 16 vállalkozás tevékenykedik, amelyek 177 főt

foglalkoztatnak.

Az ipari park 100%-ban magántulajdonban van. A tulajdonos leginkább a betelepült vállalkozások felé irányuló szolgáltatásnyújtást és a munkahelyteremtést tartja a legfontosabbnak. Az ipari park jelenleg főként a logisztikai funkcióit tekintve erős, ezen belül is a raktározás, valamint a fuvarozás tartozik a fő profiljába.

Az ipari park stratégiai célja egy nemzetközi logisztikai terminál (vámiroda, logisztikai központ, raktárbázis növelés, üzemanyagtöltő, kamionterminál) kiépítése, melyhez komplett szerviz és egyéb szolgáltatások (tisztálkodás, étkezés, szállás) kapcsolódnak. Az ipari park szeretne magasabb hozzáadott értékű tevékenységet is betelepíteni, ám ilyen tevékenységű vállalkozás még nem jelentkezett. Az IP legfőbb versenytársa a térségben a Bólyi IP.

Az elmúlt 5 év fejlesztései között az IP alpinfrastruktúrájának, gép-eszköz állományának, honlapjának létrehozása szerepel

A beruházáshoz szükséges forrásokat leggyakrabban a tulajdonosok biztosítják, a pályázati lehetőségek közül a GVOP a legjelentősebb. A pályázati lehetőségek száma szűk az önkormányzati tulajdon hiánya következtében. A jövőben is ezekre a finanszírozási formákra kíván támaszkodni.

Az ipari park szolgáltatásait viszonylag kevés cég veszi igénybe, a leginkább keresett szolgáltatás a pályázatfigyelés és a műszaki tanácsadás, területörzés. Ezen felül egyéb tanácsadások, irodai, műszaki szolgáltatásokat is igénybe vesznek páran, a logisztikai szolgáltatásokat is teljes körűen nyújtják. A jogi, pénzügyi, környezetvédelmi tanácsadásra is lenne lehetőség, de a vállalkozások nem igénylik. További szolgáltatásokra – ennek megfelelően – nincs igény.

Az ipari park vállalatai közti kapcsolatok csak a szállítmányozás területén jelentősek. Az ipari park keresi a kapcsolatot más parkokkal, illetve a helyi vállalkozásokkal egyaránt, hiszen részt vesznek a Kistérségi Fejlesztési Tervek kialakításában és az Ipari Parkok egyesületében is jelen vannak.

Érdemi együttműködés van a Pécsi Ipari Parkkal, mint integrátori ipari parkkal: közös pályázatokkal, közös megjelenés ipari vásárokon. Együttműködést és funkcionális munkamegosztást képzelnek el: a logisztikai központ kapcsán például Siklós számára a határközelséghez kapcsolható logisztikai szerepkör kihasználása lenne fontos.

Az Ipari Park tagja a Kamarának (az ipari park tulajdonosa a közlekedési bizottság tagja). A megye és Pécs dolgairól szóló, vagy a fejlesztési pólussal foglalkozó fórumokon alkalmanként, a kistérségi társulás rendezvényein pedig rendszeresen részt vesznek. A SIP Serena Kft. a VOSZ-nak is tagja.

A **Siófoki Ipari Park** két legnagyobb tulajdonosa a Kőolajvezeték Építő ZRT. (78%) és a Kapos Volán Autóbuszközlekedési Rt. (22%). Az ipari park fő célja a rendelkezésre álló területek értékesítése, illetve a profitmaximalizálás.

A korábbi fejlesztésekhez a tulajdonosok saját forrásait használták – pl. üzemanyagkútlésítés. A 37 vállalkozás környezetvédelmi tanácsadást, területörzést, kiskereskedelmi szolgáltatást, gépjavítást és gépbérletet, áru fuvarozási szolgáltatást is igénybe vehet. A cégek

többsége mindössze 4-5 személyes vállalkozás, bár vannak nagyobb (700-800 millió Ft-os árbevétellel rendelkező) cégek is. Valójában „inkubátorház-jelleg”-hez hasonló működés; a jövőbeni célkitűzés, hogy legalább 1-2 nagyobb foglalkoztatót ide csábítsanak.

További fejlesztéseket az IP nem tervez – ha egy nagyobb vállalkozó kívánna letelepedni, akkor igen.

A park erősségei között említették elhelyezkedését, a repülőtér közelségét, a zöld- és barnamező együttes meglétét. Az infrastruktúra viszont gyengeségként szerepelt, éppen csak meg tud felelni az igényeknek.

Nincs együttműködés, az ipari park „szigetként” működik. A belső vállalkozások sem egymással, sem a környezettel nem működnek együtt. Az Ipari Park sem vesz részt nagyobb együttműködésben. A Somogy Megyei Kereskedelmi és Iparkamara irodája az ipari park területén található.

Jövőbeni célkitűzés a Siófok-Tab vállalkozói övezet létrehozása, ezért Tab város önkormányzatával az együttműködés intenzív.

A Szekszárdi Ipari Park Kft. önkormányzati tulajdonban van: 95%-ban a város, 5%-ban a Szekszárdi Vagyonkezelő Kft. tulajdonában. Az tulajdonosok elvárásai a munkahelyteremtés és a mind teljesebb körű szolgáltatások nyújtásában ragadható meg.

Az elkövetkező években a rendelkezésre álló területek infrastrukturális fejlesztése, egy vonzó vállalkozási környezet kialakítása és új vállalkozások betelepülése teszi ki a park stratégiáját.

Az elmúlt 5 év jelentős beruházásai között egyedül területvásárlást neveztek meg. Az ipari parkban 10 vállalkozás van.

A jövőre vonatkozó fejlesztés a közműhálózat fejlesztése lenne, hisz ez még nem megoldott. A közművesítés hiánya a park nagy gyengeségét jelenti.

Az Ipari Park a Paksi IP-vel működik együtt, konzultál, illetve az autóiipari klaszter kialakításában is mindketten részt vettek. Ezen felül a Szekszárdi kistérséggel és a Vállalkozásfejlesztési Alapítvánnyal is konzultációs együttműködést tartanak fent.

Az ipari parkokkal kapcsolatos fejezet összefoglalásául célszerű azt áttekinteni, hogy a régió ipari parkjai milyen megvalósítandó fő cél mellett tervezik működésüket. Az interjúk során az alábbi célokat neveztek meg, és az interjúalanyokat a szempontok sorba rendezésére kértük, amely összesítve így néz ki:

	Baros	Bóly	Dombóvár	Dunaföldvár	Kaposvári Videoton	Kaposvári Keleti	Komló	Marcali	Mohács	Nagyatád	Paksi	Pécs	Siklós	Siófok	Szekszárdi	Átlag
Profitmaximalizálás	6	7	6	6	2	7	5	3	7	6	2	5	5	2		4,9
Munkahelyteremtés	3	1	2	1	4	1	1	2	1	1	1	3	2	3	1	1,8
Rendelkezésre álló területek értékesítése	1	4	1	2	6	3	2	1	2	2	4	2	3	1	-	2,2
Ingyatlanfejlesztési bevételek maximalizálása	2	6	3	3	5	4	3	6	7	3	5	2	4	-	-	3,8
Szolgáltatások nyújtása a betelepült vállalkozásoknak	4	3	4	5	1	7	6	5	3	5	6	2	1	4	2	3,7
További fejlesztések	5	5	5	4	3	2	4	4	1	4	3	1	6	-	-	3,6
Egyéb:		2 ^a	-	-	-	2 ^b	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

a: helyi vállalkozók helyzetbe hozása, kitelepítése a lakóövezetből

b: magas színvonalú műszaki kultúra meghonosítása

1. táblázat: A tulajdonosok elvárásai meg az IP felé (1 – a leghangsúlyosabb elvárás, 7 – a legkevésbé)

Forrás: saját felmérés

A táblázatból leolvasható, hogy átlagban az ipari parkok irányába megfogalmazott leghangsúlyosabb elvárás a munkahelyteremtés és a rendelkezésre álló terület értékesítése volt. Az, hogy a munkahelyteremtés az első, a profitmaximalizálás pedig az utolsó elvárás volt, jól jelzi a jellemző tulajdonosi összetételt is: az ipari parkok többségére a többségi önkormányzati tulajdon jellemző és csak kevés park működik tisztán magántulajdonban. A rendelkezésre álló terület értékesítése – mint közel a munkahelyteremtéssel azonos fontosságú elvárás – azt jelzi, hogy a régió ipari parkjaiban még sok a kihasználatlan terület, nem teljes a kihasználtság.

A további fejlesztések, a szolgáltatások nyújtása és az ingatlanfejlesztési bevételek maximalizálása csaknem azonos fontosságot kapott összességében.

A következő, az ipari parkok által nyújtott szolgáltatásokat összegző táblázatból többek között leolvasható, hogy a leggyakoribb nyújtott szolgáltatások a jogi és műszaki tanácsadás, illetve a területörzés, takarítás és a közlekedési szolgáltatások. A logisztikai, de még inkább az innovációs szolgáltatások már a ritkábban nyújtott szolgáltatás-típusok közé tartoznak, technológiai transzfer, K+F támogatást egyedül a Pécsi IP nyújt. Ritkának számítanak még az alapszolgáltatások közül az orvosi és az étkezési szolgáltatások.

	Barcs	Bóly	Dombóvár	Dunaföldvár	Kaposvári Keleti	Kaposvári VIDEOTON	Komló	Marcali	Mohács	Nagyatád	Paksi	Pécs	Siklós	Siófok	Szekszárdi
TANÁCSADÁS															
Műszaki		X	X	X	X	X				X	X	X	X		
Jogi		X		X	X	X	X			X	X	X	X		
Pénzügyi			X	X	X	X	X				X		X		
Környezetvédelmi		X			X	X					X	X	X	X	
Pályázatfigyelési		X	X			x	X				X	X	X		
Egyéb															
SZOLGÁLTATÁSOK															
Területőrzés, takarítás		X	X			x	X	X				X	X	X	
Banki			X			x	X	X							
Postai		X	X				X					X			
Irodai		X	X			x	X	X				X	X	X	
Orvosi						x	X	X							
Étkezési				X		x	X								
Kiskereskedelmi			X	X		x	X								X
Közlekedési			X	X		x	X	X		X		X			X
Műszaki						x	X	X		X		X	X	X	
Karbantartás						x	X			X		X	X	X	
LOGISZTIKAI SZOLG.															
Információ és tanácsadás						x	X			X		X	X		
Alapszolgáltatások		X				x	X	X				X	X	X	
Kiegészítő szolgáltatások						x	X						X		
INNOVÁCIÓS SZOLG.															
Tanácsadás			X			X	X					X			
Technológiai transzfer, K+F												X			
Minőségbiztosítás			X			X								X	
Iparjogvédelem															
INKUBÁTORHÁZ			X						X			X			

*: a Kaposvári Keleti IP kis x-szel jelölt szolgáltatásait a Kaposvári VIDEOTON IP nyújtja.

2. táblázat: A régió ipari parkjai által nyújtott szolgáltatások köre

Forrás: saját felmérés

	Összterület (ha)	Hasznosított terület (ha)	Béépített terület (ha)	Hasznosítható szabad terület (ha)	Betelepült vállalkozások száma (db)	Létszám (fő)	Beruházási érték (millió Ft)	Árbevétele (millió Ft)	Betelepült vállalkozásokra jutó átl. beruházás (m. Ft)	Betelepült vállalkozásokra jutó átl. árbevétel (m. Ft)	Exportarány (%)	Jelenlegi beruházásoktól várt létszámbővülés (fő)	Betelepülő vállalkozások (db)	Általuk tervezett foglalkoztatotti létszám (fő)	Betelepített területeit bérebe adja: (%)	Betelepített területet eladja: (%)	Betelepült cégek közül KKV: (%)	Betelepült cégek közül nagyvállalat: (%)
Barcsi	16,1	14,0	13,2	0,8	5	78	620	2400	124	480	25	0	0	0	20	80	100	0
Bólyi	30,8	29,3	15,6	13,7	5	564*	2357*	2839*	295*	355*	55*	50	1	10	0	100	100	0
Csurgói	az ipari parkba nincs betelepült vállalkozás, a cím visszaadását tervezi																	
Dombóvári	60,5	50,6	36,8	12	25	441	1276	3958	51	158	37	0	0	1	30	100	94	0
Dunaföldvári	26	21	9	12	18	163	535	464	30	26	0	15	0	0	0	100	100	0
Kaposvár Kelet	59,6	37,4	37,4	0	5	85	5405	5974	1081	1195	23,6	0	0	0	0	100	60	40
Kaposvári VIDEOTON	30,6	30,5	27,4	3,8	15	1100	5432	15454	362	1030	46,8	n.a.	n.a.	n.a.	20	80	7	93
Komlói	25	22,7	16,5	6,2	17	n.a.	2120	4341	125	255	45	0	2	n.a.	10	90	95	0
Marcali	61,4	55,7	3,7	52	1	8	140	0	140	0	n.a.	0	3	40	0	100	100	0
Mohácsi	151,1	150,2	122	28,2	40	2984	2796	63387	70	1585	50,6	0	1	200	0	100	0	100
Nagyatádi	18	15,7	9,7	6	2	60	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	8	2	70	0	100	100	0
Paksi	20,7	14,5	6,5	8	9	332	1623	3057	180	340	46,2	6	1	10	15*	85	80	20
Pécsi	147	126	84,4	41,6	38	2500	25000	17000	658	447	60	20	8	450	20	80	91	3
Sellyei	az ipari parkba nincs betelepült vállalkozás, a cím visszaadását tervezi																	
Serena (Siklós)	22,4	21,4	12,4	9	16	177	1200	1225	75	77	18	18	2	10	15	85	100	0
Siófoki	23,3	19,5	14,5	5	34	520	2310	4520	68	133	2,2	0	0	0	100	0	92	4
Szekszárdi	50,5	44,9	24,7	20,2	8	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	0	0	0	50	50	100	0

* 2004-es adatok

3. táblázat: A régió ipari parkjának fontosabb jellemzői

Forrás: az IP-k éves beszámoló

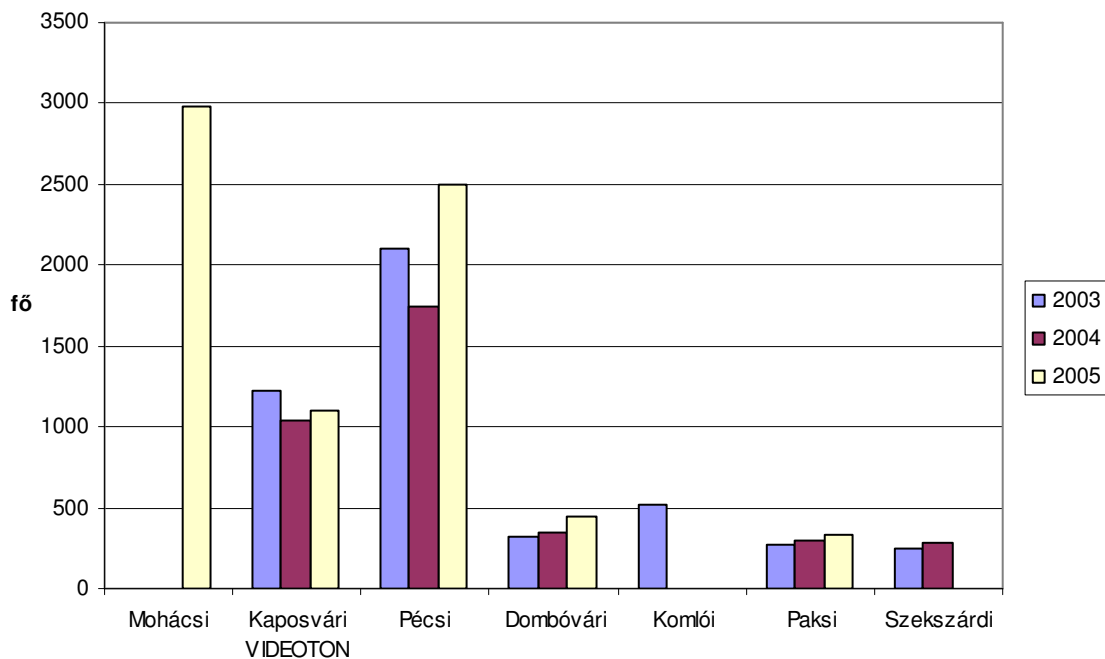

A fenti, az Ipari Parkok főbb jellemzőit bemutató táblázat adatai az Ipari Parkok (a PROMEI részére eljuttatandó) Éves beszámolóiból származnak. A stratégia megalkotásakor, azon belül, a prioritizált ipari parki fejlesztési helyszínek meghatározásakor (a stratégiában megnevezett szempontok szerint haladva) támaszkodtunk ezen jelentések számszaki adataira is.

Egyes mutatók esetén azonban a különböző években, illetve a különböző ipari parkoknál megnyilvánuló – vélhetően valamilyen módszertani szemléleti különbségből eredő – jelentős adatingadozások eredményeképpen fenntartással is kellett kezelnünk ezen beszámolók számait. (Például a Bólyi IP esetében 2002-ben a beruházási érték: 2113 millió Ft volt, a 2003-as adatközlés szerint 210 millió Ft, míg 2004-ben újra magasabb, 2337 millió Ft. Hasonló ingadozásra más IP-k esetében is található példa.)

Ezen felül egyes IP-k csak a legfrissebb, 2005-ös jelentésüket bocsátották rendelkezésünkre, amit szintén az időbeli áttekintést gátolta (pl. Mohácsi IP).

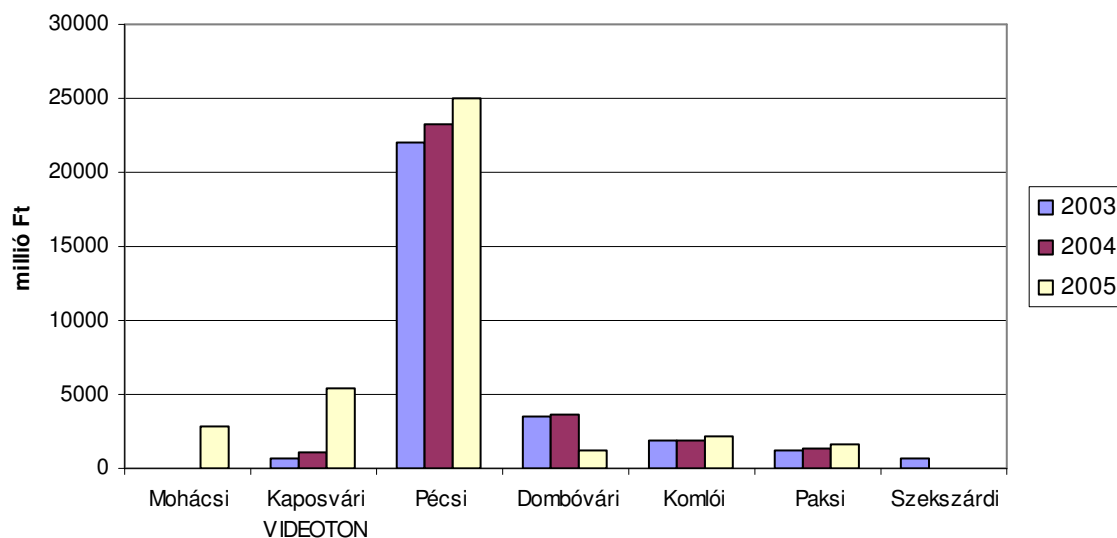
Mindezek ellenére, a főbb mutatók és a jelentősebb ipari parkok esetében az alábbi idősoros áttekintést tehetjük, a foglalkoztatotti létszám, a beruházási érték és az éves árbevétel tekintetében:

3. ábra: A régió jelentősebb ipari parkjaiban a foglalkoztatotti létszám időbeli alakulása

Forrás: Az IP-k Promei részére megküldött éves jelentései

Az ipari parkokban foglalkoztatottak számát tekintve a régió ipari parkjai közül a Mohácsi, a Pécsi és a Kaposvári VIDEOTON Ipari Park vállalkozásai foglalkoztatják a legtöbb embert. Azon ipari parkok esetében, amelyek több év adatait is rendelkezésünkre bocsátották, az elmúlt 3 évben a foglalkoztatotti létszám emelkedése figyelhető meg, de ingadozások ebben a folyamatban megfigyelhetők: pl. Kaposvári VIDEOTON, Pécsi IP.

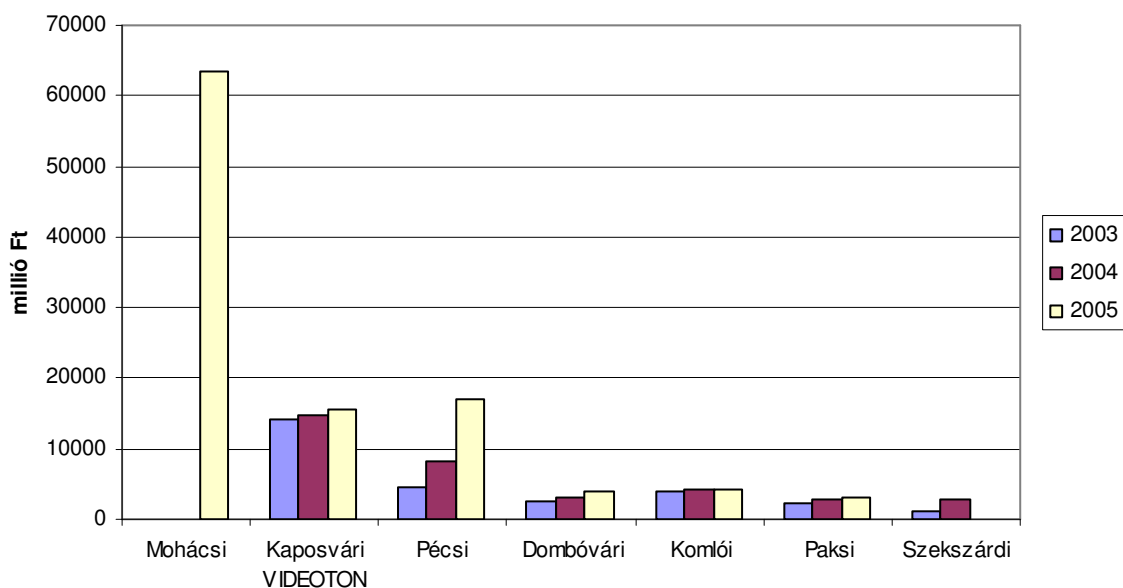

4. ábra: A régió jelentősebb ipari parkjaiban a beruházási érték időbeli alakulása

Forrás: Az IP-k Promei részére megküldött éves jelentései

A PROMEI beszámolójában a beruházási érték definíciója a következő: a betelepült vállalkozások termelő beruházásainak értékének összege, amely közelítően megegyezik a mérleg „tárgyi eszközök” sorában szerepelő adatok összegével. Beleértendő minden eszköz, nem csak az új beruházások.

E definíció szerint e mutatónak a jelentős csökkenése úgy képzelhető el, ha egy vállalkozás kivonul az ipari parkból és felszámolja addigi beruházásait. A Dombóvári Ipari Park esetében ilyen nem történt (2004-ben és 2005-ben is 25 vállalkozás működött az IP-n belül), így az adat nagy volumenű csökkenése nem magyarázható ezzel. A régió ipari parkjai közül a Pécsi, a két Kaposvári IP, majd a Mohácsi IP következik a sorban e mutató szerint.

5. ábra: A régió jelentősebb ipari parkjainak vállalkozásai által elért árbevétel időbeli alakulása

Forrás: Az IP-k Promei részére megküldött éves jelentései

A betelepült vállalkozások 2005. évi árbevételének összegzésekor a Mohácsi IP rendelkezik a legnagyobb értékkel, azonban ez az adat olyannyira kiugró, hogy felveti az adattartalom többi IP-től eltérő értelmezését is. A sorban a Mohácsi IP után a Pécsi és a Kaposvári ipari parkok következnek. A régió ipari parkjainak vállalkozásainál az eltelt 3 év alatt a legnagyobb bevétel-növekedést a Pécsi Ipari Park vállalkozásai produkálták (csaknem 4-szeresét a 2003-as évinek), a többi IP vállalkozásai esetében a bevétel-növekedés 10-80% közötti volt.

Klaszterek a régióban

A régióban – a hagyományos és az új iparágakban egyaránt – elindultak klaszterszerveződések: autóipari klaszter szekszárdi központtal, egészségipari klaszter Pécsen és Dombóváron, cipőipari klaszter Bonyhádán, a Pannon Fa és Bútoripari Klaszter tevékenysége pedig kis részben kiterjed a Dél-Dunántúlra is. Ezeket a kezdeményezéseket meg kell erősíteni. Perspektivikus a fejlődési lehetősége a kulturális ipar klaszternek és a környezetipari klaszternek (a BLOKOM koordinálásában), de várható más klaszterek indítása is a régióban.

A **Völgységi Cipőipari Klaszter** előkészítéseként elkészült „A Bonyhád és környéki cipőipari vállalkozások kooperációs lehetőségeinek feltárása című piackutatási tanulmány”, amelynek alapján a klaszterben tömörül 4 cég az alábbi tevékenységekre koncentrál, a Kapos Innovációs Transzfer Központ Kht segítségével:

- A kollektívépítésben, a gyártmánytervezésben a korszerű technikák (pl. CAD rendszer, minták sorozatkifejtése) alkalmazásának meghonosítása.

- A gyártás előkészítésében (pl. anyagbeszerzés, szerszámozás), a termelés folyamatában (pl. alkatrészgyártás, speciális gépek használata, gyártmány- és technológiai szakosítás) az együttműködés kiszélesítése.
 - Az egységes minőségbiztosítási rendszer bevezetésének segítése, minden együttműködő cég számára szakszerű biztosítása.
 - A gyártás kiszolgáltatásában (pl. karbantartás, logisztika, épületek kihasználása) koordináló szerep felvállalása.
 - Az értékesítésben (pl. reklám, internetes szolgáltatások) a közös marketing-stratégiával való fellépés, és a kistérségi lábbeli termelő bázis széles körben való megismertetése. Esetleges közös bolthálózat kialakításával a térségi cipőgyártás termékeinek forgalmazása.
 - A kereskedők kiszolgáltatásában (pl. után-gyártás), a potenciális vevők felkutatásában napi segítségnyújtás.
- A feladatok segítésére tanácsadó iroda is működik Bonyhádán, amelynek feladatai:
- A bonyhádi kistérségi cipőipari ágazati klaszterre jellemző speciális gyártmányszerkezet kialakítása,
 - Gyártmánykategória megválasztása,
 - A gyártási rendszerek optimalizálása.

A klaszternek jelentős versenyt jelentenek a távol-keleti gyártók, így a fejlődés lehetőségei behatároltak.

Az **egészségipari klaszter** dombóvári központtal kezdte meg tevékenységét, de a későbbiek során pécsi klasztertagok bevonására is sor kerül. A koordinátori szerepet a Kapos Innovációs Transzfer Központ Kht. tölti be. A klaszternek 26 tagja van, megtalálható közöttük gyógyászati tevékenységet végző, egészségipari terméket előállító, K+F tevékenységhez kapcsolódó, szociális ellátó és szakképző szervezet is. A klaszter megalakítását segítette, hogy Dombóvár és térsége kiváló egészségipari adottságokkal rendelkezik: számos egészségiparhoz kapcsolódó terméket/szolgáltatást előállító vállalkozás található (gyógycipő, ortopédiai eszközök, gluténmentes tészta, ásványvíz). Ezen túl a térség innovációs tevékenységéért felelős Kapos Innovációs Transzfer Központban egyre több nemzetközileg is kiváló adottságokkal rendelkező K+F tevékenységet (tú nélküli injekció, élelmiszerdiagnosztikai labor) folytató vállalkozás telepedett le. A tevékenység elindítása érdekében a klaszter pályázatot nyújtott be a GVOP 1.1.3 kiírására. A pályázat eredményként közös arculat kialakítása, szakmai tanácsadás, terméknpszerűsítés, nemzetközi kapcsolatrendszer bővítése, üzletviteli tanácsadás, oktatás-képzés, study-tour megvalósítása a cél.

Az **autóipari klaszter** (Autóipari Alkatrész Beszállító Klaszter) 23 aktív tagot tömörít, főként szekszárdi székhelyűeket, építve az ebben az ágazatban tevékenykedő, sokszor német tőkével létrehozott, modern technológiát alkalmazó beszállító vállalkozásokra. A klaszter Együttműködés Megállapodását 2005. december 14-én írták alá, majd 2006 májusában pályázatot nyújtott be a GVOP 1.1.3. kiírására (elbírálása folyamatban).

A klaszter elő kívánja segíteni:

- a térségben az autóipar beszállítóiként tevékenykedő cégek hálózati együttműködési hatékonyságának növekedését,
- új integrációs kapcsolatok kialakulását,
- a vállalkozások innovációs tevékenységének a fokozását,
- az autóiparban működő klaszterekkel való kompatibilitását kialakítását.

A klaszter-menedzsment feladatokkal az alapítók a szekszárdi TOVATECH Kht-t bízták meg.

2005 nyarán alakult meg a **Biotechnológiai Klaszter**, melynek vezetője a pécsi székhelyű Hysztopatológia Kft, jelenleg 11 tagot tömörít. A klaszter célja a biotechnológiával foglalkozó vállalkozások informatikai hálózatának létrehozása, új termékek és szolgáltatáscsoportok kialakítás , a K+F összehangolása és az eredmények piacosítása. A klaszter a következő szolgáltatásokat kínálja, illetve tervezi kínálni:

- Egyetemi K+F kapcsolatok feltárása a biológiai, kémiai, fizikai orvosi, állatorvosi, élelmiszer-minőségi és –biztonsági, valamint gyógyszerészeti területeken.
- Innovatív biotechnológiai vállalkozások megalakításának, támogatása és fejlesztése, valamint klaszterbe integrálása.
- Közös beszerzések, ipari szolgáltatások megszervezésének támogatása.
- Közös értékesítés szervezése.
- Közös fejlesztési, termelési és szolgáltatási tevékenység menedzselése.
- Termékek közös megjelenítésének támogatása a piacon. (közös arculat, közös márkanév)
- PR és reklámanyagok készítése.
- Partnerkapcsolatok építése, partneri találkozó szervezése hazai és nemzetközi vonatkozásban.
- Adminisztráció, projektelszámolások támogatása.

2006. márciusában jött létre a Dél-dunántúli Lovasturizmus Egyesület szervezésében a **Lovas Klaszter**. A 13 alapító tag a klaszter célját a következők főbb pontokban nevesítette:

- Az idegenforgalmi vállalkozásoknál a vállalkozói és alkalmazotti szakképzettségi szint javítását,
- Az lovas turisztikai szolgáltató szektor minőségfejlesztését,
- A szolgáltatások időjárás és szezonális kitétségének megszüntetése, a folyamatos jövedelemtermelés lehetőségének megteremtése, a fenntarthatóság javítása;
- A lovas turizmus régió belüli ill. helyi piacának kialakítása, megerősítése (gyermek és ifjúsági korosztályban kereslet kialakítása);
- Az lovas turisztikai vállalkozások tökeellátottságának javítását támogatási és befektetési források szervezésével.

A hosszabb távú célok közt szerepel a közös arculat, közös internetes oldal kialakítása, egységes, minőségbiztosítás, és lovardaépítés is.

A **Somogy megyei élelmiszeripari klaszter** szervezés alatt áll, jelenleg még nincsenek tagjai. A klaszter az egész régió területéről várja az élelmiszeriparban érdekelt vállalatokat, sőt a

szomszédos megyék területéről is (pl. Zala megye). A klaszter célja lesz a régió élelmiszergazdaságának érdekeinek védelme, érdekegyeztetési tevékenység ellátása, közös fejlesztésekkel, közös piaci megjelenéssel, közös arculattal, összekapcsolódó marketinggel. A klaszter szervezője a Somogy Megyei Vállalkozói Központ Közalapítvány.

A **Dél-dunántúli Környezetipari Klaszter** megalapítását tervezi a BOKOM Pécsi Környezetgazdálkodási Kft., jelenleg 26 szervezet érdeklődik a klaszter iránt, mint jövőbeli klasztertag. A klaszter a tervek szerint a következő szolgáltatásokat kínálja majd a klasztertagoknak:

- Kutatás-fejlesztési tevékenység összehangolása, közös projektek szervezése.
- Beruházási tevékenység elősegítése képzés, tudástranszfer útján, tapasztalatok átadásával.
- Érdekképviselő országos testületek, döntéshozók, minisztériumok felé.
- Oktatási-szakképzési programok kidolgozása.
- Beruházás-finanszírozási módok felkutatása.
- Közös marketing tevékenység

A klaszter távlati céljai között szerepel egy Környezetipari Kutatóközpont létrehozása Pécsen (Kökényben), amely a klasztertagok által javasolt kutatási projektek kivitelezésének ad majd helyt.

Mindezek felül szerveződőben van több klaszter is a régióban: például pécsi központtal egy kulturális klaszter, szekszárdi központtal egy bőripari és egy fa- és bútortipari klaszter is.

Pénzügyi eszközök a régióban

A régióban 2001-ben **garanciaszövetkezet** kezdte meg tevékenységét, amely eddig 4 ügyletben vállalt szerepet, célcsoportja KÉSZ tag kis- és középvállalkozások. A garanciaszövetkezet mint országos hálózat tagja működik, jelenleg áll beolvadás alatt a többi garanciaszövetkezettel együtt egy szervezetbe, amely várhatóan dinamizálja a működést a régióban is.

A régióban működő állami segítséggel létrejött finanszírozási eszközök között jelentős szerepet játszik a **Széchenyi kártya**, amelyet kiválasztott pénzügyi kör működtet. A kártya (hitelkeret) célja a vállalkozás likviditási gondjainak áthidalása. A hitelösszeg maximum 25 millió Ft (üggyfélminősítés függvénye). A hitel egy részét negyedévente törleszteni kell. A hitel kamata jelenleg háromhavi BUBOR (6,63% - 2006 március 14.) + 4%, erre rakódik rá a 0,8% kezelési költség és a Hitelgarancia Zrt. 1,5%-os díja.

Több, mint 10 éves múltat tekint vissza a régióban a **mikrohitel program**. A kihelyezések jelenlegi összege mintegy 1,4 mrd Ft, mintegy 680 vállalkozásnál, a mikrohitel program indulása – 1992 óta - eltelt időszakban összesen 7,8 mrd Ft kihelyezésére került sor, mintegy 4160 vállalkozáshoz.

Dél-dunántúli régió statisztikai 2000.07.01-2006.02.28.					
	Megkötött szerződés		Folyósítás összege	Élő hitelek száma	Kintlévőség 2005.02.28.
	száma	összege			
Baranya	707	2 111 328 598	2 073 141 898	245	514 552 483
Somogy	328	1 086 404 000	1 075 409 000	141	315 773 484
Tolna	614	1 990 595 000	1 973 347 000	294	570 374 306
Összesen	1 649	5 188 327 598	5 121 897 898	680	1 400 700 273

Az ezt megelőző időszakban, 1991-2000 között az alábbi eredményei voltak a régióban a programnak:

	Megkötött szerződés	Folyósítás összege
Baranya	618	503 372 000
Somogy	1 161	1 633 300 000
Tolna	731	583 000 000
Összesen	2 510	2 719 672 000

4. táblázat: A mikrohitel-program eredményei a régióban

Jelenleg a mikrohitel beruházásra és forgóeszközre egyaránt fordítható, felső összeghatára 6,35 mFt, futamideje max 8 (beruházás) illetve 3 (forgóeszköz) év. Kamata jelenleg 6%. A hitelbírálat alapja a vállalkozás üzleti terve.

A **mikrohitel plusz** konstrukció a régióban rövid múltra tekint vissza. Az MFB konstrukcióját a régióban a HVK-k működtetik. A hitel beruházási célú, felső határa 15 mFt, kamata megegyezik a jegybanki alapkamattal. Futamideje 10 év, két év türelmi idővel. A kölcsönhöz megfelelő - 120% - fedezetet kell az ügyfélnek biztosítani. A régióból 5 hitelkérelem került elfogadásra, 47mFt összegben, további 8 folyamatban van.

Kockázati tőke-szerű tevékenységet folytat a közvetett állami és önkormányzati tulajdonú DDRF Zrt., amely az eddigiek során 1993 óta mintegy 730mFt-ot helyezett ki 24 vállalkozásba, a jelenleg fennálló kihelyezési állománya mintegy 640mFt, 17 vállalkozásban. A DDRF Zrt. befektetéseket hajt végre, amelyek zárt végűek illetve stratégiai jellegűek. A tulajdonrészük kisebbségi, a kivásárlásra általában a társtulajdonos vállal kötelezettséget, meghatározott időpontban vagy időszakban. A befektetések elvárt hozama alacsonyabb a kockázati tőkebefektetők elvárt hozamánál.

A pénzügyi eszközök közül a régió számára kiemelt fontosságú a kockázati tőke további fejlesztése, ami állami forrásokat igényel, mivel a régió növekedésre kész vállalkozói csak így képesek helyzetüket konszolidálni és a növekedési pályához szükséges tőkeszerkezeti igényeket teljesíteni. A régió kezdő- és kisvállalkozói számára előnyös a mikrohitel forrásainak további bővítése, amely újabb vállalkozásokat segíthetne át a kezdeti szakaszon.

2.1.3. A régió logisztikai helyzetének bemutatása

A logisztika értelemszerűen igen szoros kapcsolatban van a régió közlekedési helyzetével, a közúti, a vasúti, a vízi és a légi közlekedés regionális adottságaival, a határátkelők és a régió külső kapcsolódási pontjaival és belső hálózatával. Ezen témakör másik stratégiai fejlesztési programhoz tartozik, a közlekedés regionális jellemzői ott találhatóak meg részletesen.

Az előbb felsorolt ipari parkok közül látszik, hogy valamilyen jellegű logisztikai szolgáltatásokat a **barcsi, a kaposvári komlói, nagyatádi, pécsi, siklói és siófoki ipari park kínál**. Bizonyos szolgáltatásokat csak nagyon kevesen vagy egyáltalán nem kínálnak: pl. finishing, piackutatás, piacszervezés, raktározás, rakodás, előkészítés, anyagmozgató eszközök és gépek biztosítása, üzemanyagtöltő állomás, banki szolgáltatások, szállásadás, reklám. Az is megfigyelhető, hogy ezek a ritka szolgáltatások is igen elszórtan találhatók meg, csak a Kaposvári és a Siklói az az ipari park, amelyik a logisztikai szolgáltatások széles spektrumát kínálja.

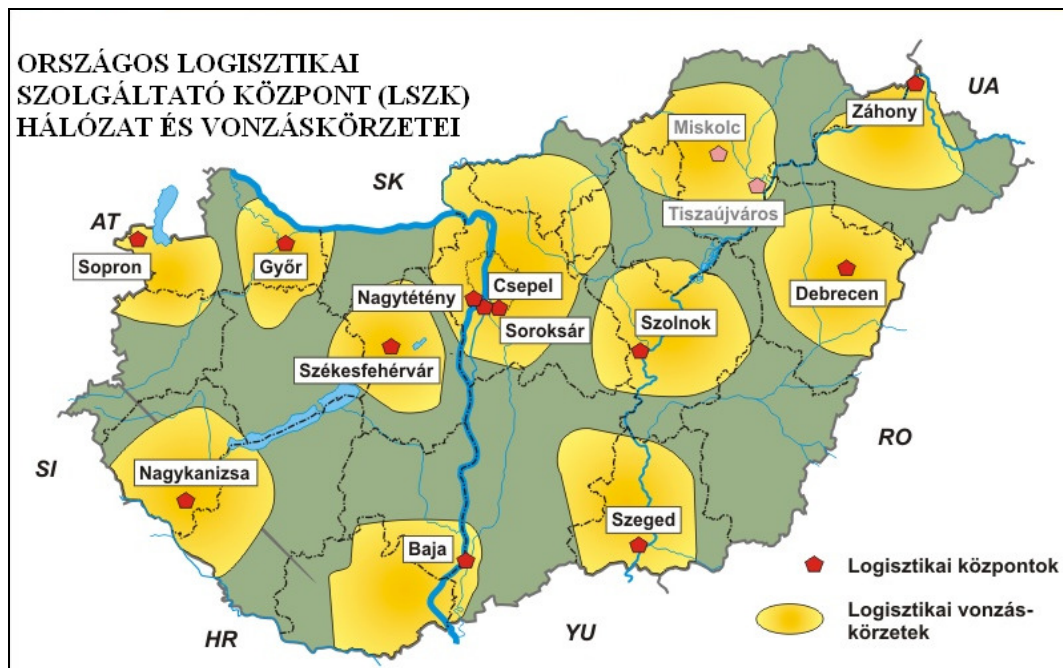
Logisztikai Szolgáltató Központok Magyarországon

Magyarországon 13 országos logisztikai szolgáltató központ található (6. ábra), melyek a kelet-nyugati irányvonalak meghatározóvá válása miatt ezen útvonalak mentén jöttek létre. A Gazdasági és Közlekedési Minisztérium úgy döntött, hogy 11 logisztikai körzetben 13 centrum üzemeljen, mégpedig azokon a területeken, ahol az áruforgalom magas. Dél-Dunántúlon mindössze regionális centrum jött létre, mivel a térség áruforgalma csak ezt tette indokolttá. Ez a regionális központ a környező települések ellátásában játszik kulcsszerepet. A dél-dunántúli régióba nem telepítettek szolgáltató központot, a régió egyes részei a bajai és a nagykanizsai szolgáltató központok vonzáskörzetébe tartoznak. A régió északi és középső részét egyik szolgáltató központ vonzáskörzete sem fedi le. A két LSZK környezetét és készültségi fokát a következő tábla mutatja.

Nagykanizsa	Előkészítés	Terület nincs	Vizsgálat folyik
Baja	Előkészítés	Terület van	Kivitelezés várható

5. táblázat: Logisztikai Szolgáltató Központok (LSZK-k) környezete és készültségi foka;

Forrás: www.logsped.hu/lzk.htm (2006. 02. 11.)

6. ábra: Országos Logisztikai Szolgáltató Központ (OLSZK) hálózat és vonzaskörzetei
Forrás: www.kti.hu (2006. 02. 10.)

A Bajai Országos Logisztikai Szolgáltató Központ vonzaskörzete a Régióban

A Bajai Országos Közforgalmú Kikötő, mely egyben a Bajai Logisztikai Szolgáltató Központ funkcióját is igyekszik betölteni, legfőbb tevékenységi körének a gabona-logisztikát jelölte meg. Ennek oka elsősorban az, hogy a térség természeti és gazdasági adottságai is inkább mezőgazdasági jelleggel bírnak.

Bár a Bajai Országos Közforgalmú Kikötő és így az Országos Logisztikai Szolgáltató Központ számára kijelölt vonzaskörzetének legnagyobb része a dél-dunántúli régió, a kikötő tevékenységének legnagyobb részét kitevő gabona-logisztikai szempontból mégis a dél-alföldi régió jelenti a fő kínálati piacot és vonzaskörzetet.

A vonzaskörzetnek ez az eltolódása azért is alakulhatott így, mert a Duna jobb partján több gabona-logisztikai tevékenységet folytató kikötő található (például: Fadd-Dombori, Bogyiszló, Mohács), melyek a régióban keletkező szállítási igény nagy részét ki tudja elégíteni. Ugyanakkor a dél-dunántúli régió legjelentősebb városa – Pécs - saját logisztikai központtal rendelkezik, mely elsősorban a helyi igényekre alapoz.

A vonzaskörzet mellett a következő kapcsolódási pontot a versenyhelyzet jelenti. Egyrészt a vízi szállítás hátrányai miatt a többi közlekedési alágazattal kell megküzdenie, ugyanakkor az előző bekezdésben említett agrártermékek logisztikai kezelésére alapozott kikötők mindegyike a dél-alföldi és a dél-dunántúli régióban előállított termékekért versenyez.

Ebben a versenyben előnyt jelenthet, hogy Baja kitörési pontjának tekinti a kikötő fejlesztését, és minden lehetséges támogatást megad az elavult létesítmények felújítására, kapacitások nagyobb kihasználásának biztosítására és további beruházások indítására. Erre a szolgáltatások körének kibővítése érdekében van szükség, mely a vonzaskörzetben levő vállalatok számára jelent kínálatot.

Mohács, mint a TENA kikötője

A régió keleti peremét – közvetlenül a mohácsi, a paksi és a szekszárdi kistérségeket – érintő Dunának a nemzetközi hajózásban betöltött fontos szerepe némileg visszaesett. **Az alsó Duna-szakasz hajózási viszonyai továbbra sem rendeződtek.** A folyami hajópark rekonstrukciójához, a technológiaváltáshoz nem sikerült állami forrásokat biztosítani. A vártnál lassúbb az országos közforgalmú kikötők fejlesztése is. A régióban jelenleg is több vízi be- és kirakodóhely működik (Bogyiszlón, Dunaföldváron, Fadd-Domboriban, Madocsán, Mohácson és Pakson). A régióban a Dunán **nincs medencés kikötő, kiépített rakpart csak Mohácson** könnyíti a rakodást. **Vasúti kapcsolata mindössze Mohács és Paks kikötőjének van. A folyami kikötők forgalma csekély,** évente néhány száz és 25 ezer tonna között ingadozik. A víziút alacsony kihasználtságának fő oka a kikötői infrastruktúra és szuprastruktúra (darupályák, rakodóberendezések, korszerű raktárak) alacsony színvonala, illetve a szakosodott teherkikötők, logisztikai központok hiánya. A rakomány főként igen kis fajlagos értékű kavics, homok, műtrágya és gabona. A kikötők többsége inkább sport-, valamint belföldi és nemzetközi turisztikai célokat szolgál.

A dél-dunántúli régió számára kedvezőtlen, hogy a jelenleg hatályos OTK egyetlen dél-dunántúli kikötőt sem sorolt a fejlesztendő közforgalmú kikötők közé annak ellenére, hogy **Mohács, mint a Dél-Dunántúl vízi kapuja** jelentős szerepet játszhatna.

A dunai Uszálykikötő Mohácson 1926-tól három fejlesztési ütemben nyerte el jelenlegi arculatát, ma mintegy 500.000 t áru forgalmát teszi lehetővé évente.

A modern szellőztetési rendszerű fémsilók 28.000 tonna magáru fogadását biztosítják. Ömlesztett és zsákos áru tárolására közel 10.000 tonna befogadóképességű, padozatos, fedett tárolóterrel rendelkeznek. Korszerű tisztító, tároló- és anyagmozgató berendezések garantálják az áru minőségének megővését, a nagy teljesítményű fogadást és rakodást. A termékek minőségvizsgálatát jól felszerelt laboratóriumban végzik. A kikötő közúti, vasúti és vízi úton történő áruszállításra egyaránt alkalmas, belső ipari úthálózattal és iparvágánnyal rendelkezik.

A budapesti székhelyű Dunai Hajózási Kereskedelmi és Szolgáltató Rt. külföldi tőke bevonásával Mohácson több mint 10 milliárd forintos kikötő-fejlesztési program végrehajtására készül. A beruházás megvalósításához azonban további, részben önkormányzati területekre volna szükség. A helyhatóság viszont önállóan, külső cégek bevonása nélkül kívánja fejleszteni a helyi kikötőt.

A térségben megvalósult nagyobb volumenű vállalati logisztikai beruházások

2004 első felében kezdődött meg a **British American Tobacco Hungary Kft.** mintegy 1,5 milliárd forintos beruházás keretében megvalósuló logisztikai raktárközpontjának építése. A Pécsi Ipari Parkban felépülő 8000 m²-es raktárközpontban helyezik el a pécsi dohánygyárban elkészült termékeket, és innen szállítják ki a 14 regionális elosztó központba. A beruházásra a vállalat igazgatója szerint a terjesztés, elosztás hatékonysága, a kereskedők, fogyasztók minél magasabb színvonalú kiszolgálása miatt volt szükség.

Szintén a Pécsi Ipari Parkban épített fel az ország legnagyobb könyvlerakataként logisztikai központot az Alexandra Könyvkiadót működtető pécsi **Direkt Kft.** A 12 ezer négyzetméteres, új logisztikai központ 2 milliárd forintos zöldmezős beruházással épült fel, és az ország 28 városában könyvesboltot, Budapesten és Pécsen, pedig nagykereskedelmi raktárbázist is működtető Alexandra 2005 végétől már innen szolgálja ki a vevőit.

A régió egyik kiemelkedő vállalata az **Elqotec Magyarország Kft.**, mely Pécsen két telephellyel rendelkezik. Az egyik a Pécsi Ipari Park területén a raktárbázis, a másik pedig a termelés helye, ahonnan az értékesítés is történik. Az Elqotec-ről is elmondható, hogy logisztikai tevékenységének legjelentősebb részét saját maga végzi.

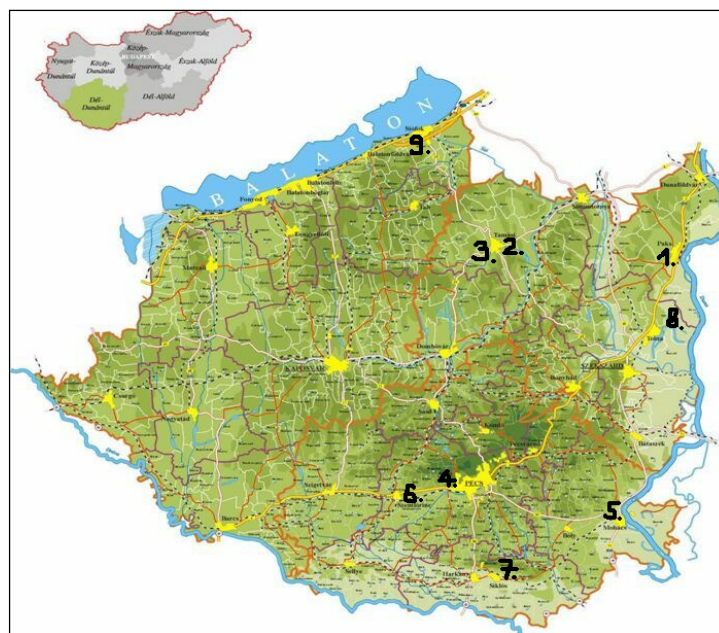
A **Magyar Posta Zrt.** 2004. január 1-jével létrehozta Logisztikai Üzletágát, melyet szintén a változó piaci igények és a logisztikai szolgáltatások iránti nagyobb igény megfogalmazódása hívott életre. A jelenlegi feladatok ellátását a budaörsi központ mellett 17 feldolgozóüzem és 37 átrakópont végzi. Ebből a régióban 3 illetve 4 található. Ezzel a hálózattal a Posta igen széleskörű lefedettséget biztosít, és erre támaszkodva széleskörű logisztikai szolgáltatásokat tud nyújtani.

- Árubeszállítás a raktárunkba, a gyártás helyéről, belföldről vagy külföldről
- Betárolás, tárolás, készletnyilvántartás, leltár
- Megrendeléseinek postai úton, e-mail-ben, telefonon, faxon történő fogadása
- Megrendelések elkészítése, finishing (csomagolás, címkézés), és egyéb értéknövelt szolgáltatások
- Expediálás csomagként vagy darabárúként
- Csomag, raklap, amorf áruk szállítása nappali vagy éjszakai kézbesítéssel, 24 vagy 48 órás határidővel
- Visszaru kezelés
- Adatkezelés, a teljes folyamat dokumentálása, és valós idejű információnyújtás az igények szerint.

A dél-dunántúli régióban található néhány jelentős raktár, melyeket a következő tábla foglal össze.

	Raktárbázis neve	Cím	Raktárter. m ²
1.	Paks (Concordia Rt.)	Paks, Vasút u. 16.	17.500
2.	Tamási (Concordia Rt.)	Tamási, Koppány u. 9.	7.000
3.	Pasha telephely	Tamási, Szabadság u. 86.	3.383
4.	Pécsi ÁTI Depó	Pécs, Szentlőrinci út 2.	9.500
5.	Podravka telephely	Mohács, Budapesti országút 45.	3.600
6.	Szentlőrinc (Concordia Rt.)	Szentlőrinc	17.400
7.	Siklós (Concordia Rt.)	Siklós, Rákóczi út 78.	12.200
8.	Fadd-Dombori (Concordia Rt.)	Dombori út	4.900
9.	Siófok (Concordia Rt.)	Szabadi út	17.600

6. táblázat: Dél-Dunántúl jelentősebb raktárai

7. ábra: Dél-Dunántúl jelentősebb raktárai

A pécsi **ÁTI DEPO** a 6-os számú főút mentén fekszik. A depó vasúti kapcsolattal rendelkezik, a telep teljes alapterülete több mint 46.000 m², az öt raktárépület területe 9.500 m². Az ÁTI DEPO tagjainak a következő szolgáltatásokat nyújtja:

- komplex logisztikai szolgáltatás
- belföldi raktározás
- közvámraktározás, áfa-raktározás
- kommissiózás, értéknövelő szolgáltatások
- disztribúciós tevékenység, nemzetközi szállítmányozás
- vámkezelés
- iroda bérbeadás
- közraktározás

Az ÁTI DEPO pécsi telephelyének tagjai többek között:

- Coca-Cola Beverages,
- British American Tobacco Hungary,
- Phillip Morris

A **Concordia Rt.** számos árufajta és árucsoport közraktározását vállalja művi úton. Élelmezési és takarmányozási célú gabonafélék mellett szójatermékek, napraforgó, vetőmagok, biotermékek, liszt, stb. közraktározását is végzik. A palettán éppúgy megtalálhatók a palackos és tartályos borok, mint az üveges és dobozos csomagolású konzervek, különféle szeszesitalok, üdítőitalok, édesipari termékek és dohányárúk.

Az ipari termékek közül is minden piacképes termék közraktározására fel van készítve a Társaság. A már közraktározott termékek között jelentős értékben található műanyagárúk, gumiabroncsok is.

A **Pasha telephely** a 65-ös főút mellett, Tamásiban található, 1ha területtel. 100%-os tulajdonosa a dombóvári székhelyű Pasha Ipari és Kereskedelmi Kft 2000. szeptembere óta.

Jelentősebb kereskedelmi láncok a régióban

A régióban több nagy **kereskedelmi láncnak** van képviselője. Ezekből a legjelentősebbek a következők.

A **CBA Kereskedelmi Kft**-t jelenleg 22 hazai regionális központ alkotja, melyek önálló kft-k, és részvénytársaságok formájában működnek. Ahhoz azonban, hogy valamelyik régiós központtá válhasson az szükséges, hogy nagykereskedelmi raktárakat üzemeltessen, és kiskereskedelmi hálózatot fűzzön fel. A dél-dunántúli régióban három üzlet tud jelenleg megfelelni ezeknek a követelményeknek (Kaposvár, Pécs, Siófok).

Az **Interfruct Cash & Carry** áruházak (a Régióban Pécsen és Siófokon) logisztikai bázisként is működnek, szerződéses alapon kiszállítást is vállalnak. 2001 januárjától országszerte az Interfruct áruházak látják el a MOL töltőállomásokat élelmiszerrel, vegyi áruval és élvezeti cikkekkel. 2001 decemberétől a Conoco Magyarország Kft-vel, a Jet benzinkúthálózat üzemeltetőjével, 2003 júniustól pedig az ÖMV Hungariával kötöttek hosszú távú együttműködést.

A **Tesco**-ban kínált élelmiszerek 90%-a magyarországi beszállítóktól származik. A vállalatnak Gyálon Frissáru Elosztó Központja, Herceghalmon Disztribúciós Központja működik, a régióban azonban semmilyen elosztó vagy regionális központja nem található. Baranyában, Somogyban és Tolnában összesen 7 Tesco áruházban vásárolhatunk (Pécs – Patacs, Pécs – Budai Vám, Komló, Kaposvár, Siklós, Szekszárd, Siófok).

A **SPAR** supermarketek esetében a forgalom 75 %-át, a Kaiser's üzleteknél 25 %-át, az **INTERSPAR** hipermarketek esetében pedig 30 %-át a bicskei logisztikai központ biztosítja, ahonnan a közel 200 dolgozó által összeállított szállítmányokat 15 saját és 30 szerződéses tehergépkocsi szállítja az ország minden részébe, minden üzletnek heti 6 alkalommal. A régióban található üzletekbe (Dunaföldvár, Paks, Dombóvár, Bonyhád, Siófok, Fonyód, Kaposvár, Nagyatád, Barcs, Komló, Pécs, Mohács, Harkány, Siklós) is ebből a központból végzik a beszállítást. A rugalmasan végezhető raktári szállítás színvonalassá teszi az üzletek áruellátását, melyet nagyban javított a 2002-ben bevezetett és 2005-ben továbbfejlesztett modern árugazdálkodási rendszer.

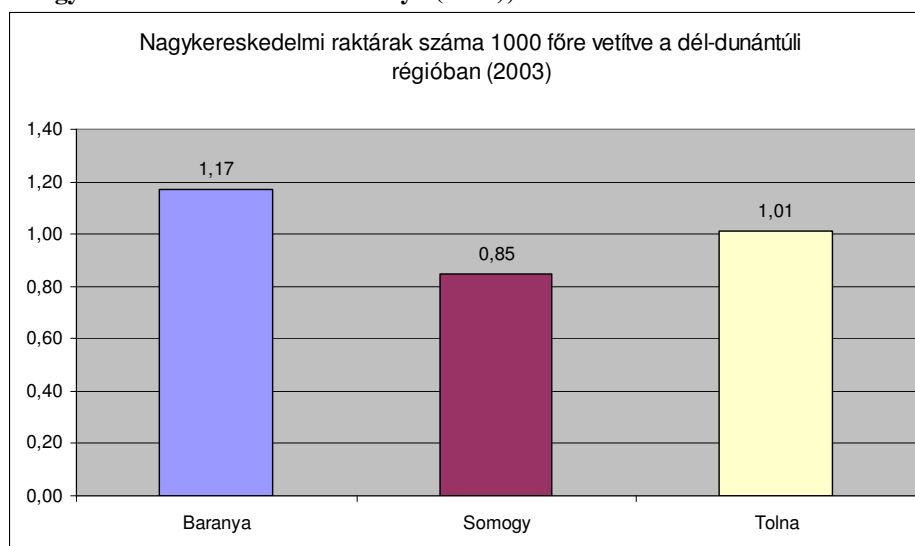
A **Metro Cash & Carry Áruház** a Régióban egyedül Pécsen található. Az áruház tagja a Metro csoportnak, amelybe a Praktiker és a Mediamarkt is beletartozik. A németországi Metro cég 1995-ben választás elé került, hogy az áruforgalomban uralkodó káoszra felül tud-e kerekedni. Több mint 8000 beszállítója több mint ezer különböző szolgáltatót alkalmazott. A Metro szempontjából minden beszállító és az általuk megbízott szolgáltatók mintegy „fekete

dobozban” működtek. A Metro egyik szolgáltatóval sem állt szerződéses viszonyban, úgy hogy gyakorlatilag nem volt befolyása az ellátási lánc alakításában, csak passzív résztvevőként csatlakoztak ahhoz. Ekkor döntött úgy, hogy egy közbekapcsolt „negyedik fél logisztikai szolgáltatót” (4PL) hoztak létre egy logisztikai rendszerközpont alakjában, amelyet a rendszer- és folyamattervezés minden felhatalmazásával elláttak. A szervezet – a Metro MGL Logistik GmbH – jogi önállósága hangsúlyozza a logisztika jelentőséget a Metro csoporton belül. Az MGL rendszere lényegesen különbözik az egyéb kereskedelmi szervezetek általános gyakorlatától. A központi és a regionális raktárak szintjén a készletek az üzemgazdaságilag szükséges legkisebb mértékre, például az importáruk puffertolására redukálhatók. A MGL-konceptió mint „belső 4PL” intelligens, rugalmas és skálázható hálózati tervezésével, amely az addigi hagyományos gondolkozási és cselekvési irányokat teljesen átalakította, jelentékeny megtakarításokat tett lehetővé. Csökkentek az olyan közvetlen költségek, mint a vezetők bérköltségei és az energiaköltségek. Csökkentek a szállítók kiesett forgalmából adódó alkalmi költségek is. Metro éves megtakarítása mintegy 80 millió euróra becsülhető.

A logisztikai szolgáltatások kínálati jellemzői

Nagykereskedelmi raktárak aránya, 2003									
Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Baranya	Somogy	Tolna	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld
45,30%	8,18%	9,07%	7,87%	52,09%	31,28%	16,63%	8,06%	11,80%	9,72%

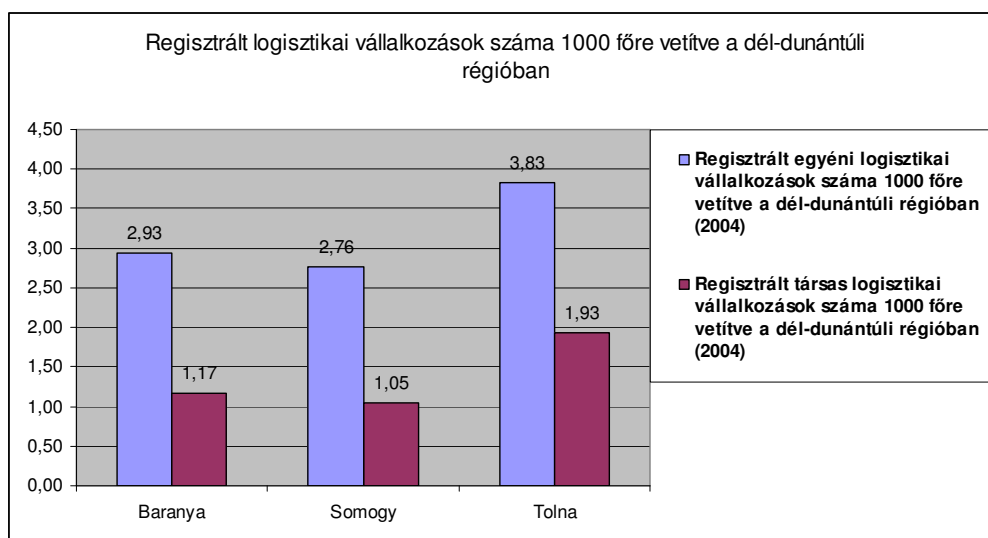
7. ábrázat: Nagykereskedelmi raktárak aránya (2003); Forrás: Területi Statisztikai Évkönyv, KSH 2004

8. ábra: Nagykereskedelmi raktárak száma 1000 főre vetítve a dél-dunántúli régióban 2003; Forrás: Területi Statisztikai Évkönyv, KSH 2004

A táblázat és a diagram alapján jól látható, hogy a nagykereskedelmi raktárak aránya és lakosságra vetített száma más eloszlást mutat. Tolnában, bár csak fele annyi raktár található, 1000 főre vetítve azok száma nagyobb mint Somogy megyében. Tehát ebből a szempontból Somogy megye számít a legelmaradottabb területnek.

Tolna megyében a logisztikai iparágban tevékenykedő vállalatok száma mindössze fele Baranya megyében levőknek, ennek ellenére lakosságra vetítve 40%-kal magasabb ez az érték. Somogy megye a vállalkozások számát tekintve is a legelmaradottabb helyzetben van.

9. ábra: Regisztrált logisztikai vállalkozások száma 1000 főre vetítve a dél-dunántúli régióban (2004);
Forrás: Területi Statisztikai Évkönyv, KSH 2004

Az egyéni és társas vállalkozások szerinti bontás azonos eloszlást mutat. Mindkét kategóriában Tolna megye áll az első helyen, és Somogy megyében legkisebb a vállalkozások száma.

A közúti és vasúti export- és importforgalom alakulása

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Baranya							
export	3,42	3,35	2,99	4,16	4,16	4,72	4,69
import	2,31	1,83	1,57	1,64	1,71	1,96	1,87
Somogy							
export	3,04	3,3	3,41	3,24	3,26	6,81	6,41
import	1,63	1,07	1,15	1,73	2,26	3,01	3,42
Tolna							
export	1,3	1,63	1,06	1,26	1,27	1,15	1,45
import	1,27	1,26	1,03	1,02	1,4	1,42	1,46

8. táblázat: Közúti export-és importforgalom alakulása a dél-dunántúli régióban; Forrás: www.kti.hu
(2006. 02. 07.)

Az adatok jól mutatják mind az export- mind az importforgalom esetében, hogy az értékek jelentősen ingadoznak, nem mutatnak egy folyamatos trendet. Baranya megye importforgalmát kivéve a vizsgált paraméterek mindegyike növekedett.

Baranya megyében az import aránya 2001-re visszaesett az 1995-ös értékhez képest. Az export ezzel ellentétben szinte folyamatos emelkedést mutat, sőt 2001-ben az importnak több mint 2,5-szeresét tette ki. Ez a kereskedelmi mérleg szempontjából kedvező. Somogy-megyében az export- és az importforgalom is jelentősen emelkedett, mely a gazdaság fejlődését jelzi. Tolna megyében a közúti importforgalom a vizsgált időszakban gyenge visszaesést követően kicsivel magasabb értéket ért el 2001-re. Az exportforgalom hasonló tendencia mentén alakult, de növekedése gyengébb volt, így az export/import arány értéke 1. Országos viszonylatban megállapítható, hogy Baranya és Somogy megye a középmezőnyben, míg Tolna megye hátul helyezkedik el.

A közúti teherszállító járművek forgalmát tekintve a dél-dunántúli régióban csak egy-két rövid szakaszon haladja meg a 160%-ot, a főutak kihasználtsága. A térség útjaira átlagosan a 40-100% közötti terhelés a jellemző. Tehát a régió főútjairól azt lehet mondani, hogy a rajtuk áthaladó forgalom nem haladja meg az elfogadható mértéket, sőt a legtöbb helyen 60% alatti a kihasználtság. Baranya, Tolna és Somogy területén áthaladó tehergépjármű forgalom szinte sehol nem haladja meg a 200 ÁFN tehergépkocsi/napos értéket. A 3 megye útjain a teherszállító járművek átlagos napi forgalmának értéke a legtöbb helyen 100 és 1000 jármű/nap közé esik. Ezen kívül a közúthálózat forgalmi terhelése a Pécs-Budapest útvonal kivételével nem nagyon haladja meg a 4000 E/napot.

A vasúti forgalom alakulásában nem állapítható meg egységes változás a régióban. Baranya-megyében folyamatosan csökkentek az értékek, bár az export értékek így is jelentősen meghaladják az import értékeket. Somogy-megyében az importforgalomban egy növekvő tendencia érvényesül, míg az export csökkent a vizsgált időszakban. Tolnában szintén csökkentek a vasúti forgalmi arányok, de az 1998-2001-es időszakban az importforgalom gyenge, bár folyamatos növekedést produkált. Országos szinten az importforgalom alakulása elenyésző, de az export is az országos átlag alatt van. Ez köszönhető főként az országos átlagnál gyéresebb és rossz állapotban lévő vasúthálózatnak.

	1995	1998	1999	2000	2001
Baranya					
export	3,61	2,71	2,66	2,06	2,06
import	0,97	0,75	0,66	0,51	0,42
Somogy					
export	5,07	6,74	5,44	3,89	3,61
import	0,52	0,44	0,35	0,53	0,64
Tolna					
export	3,24	1,58	1,25	1,44	1,43
import	0,5	0,21	0,19	0,22	0,25

9. táblázat: Vasúti export- és importforgalom alakulása a dél-dunántúli régióban;
Forrás: www.kti.hu (2006. 02. 07.)

A vasúti áruszállításnak mind a belföldi, mind a külkereskedelmi volumene erőteljes csökkenést mutatott. A régióban feladott, belföldi felhasználásra szánt árumennyiség a 2002. évben 928 ezer tonna volt, ami 103 ezerrel kevesebb, mint a 2000. évi. A Dél-Dunántúlra érkező és itt lerakott árumennyiség szintén csökkent, 164 ezer tonnával. A legtöbb árut Baranya megyében mozgatták meg (a ki- és berakodást is ideértve). A 2002. évben a régióban berakodott árumennyiség négyötödét adták itt fel, míg a Dél-Dunántúlon kirakodott árumennyiség 70%-a közvetlenül Baranya megyébe érkezett.

Az alábbi táblázatból látható, hogy újabb adatok alapján, míg a belföldi áruszállítás forgalma és az import évről évre továbbra is csökken (2003-2005), addig az export dinamikusán nő, ezzel összességében a teljes forgalom is növekedőnek mondható.

Forgalom	2003 tonna	2004 tonna	2005 tonna
Belföld	634 881	636 407	536 165
Export	657 296	677 446	977 374
Import	263 028	199 146	184 955
Összesen	1 555 205	1 512 999	1 698 494

10. táblázat: Vasúti áru fuvarozás forgalmának alakulása a Dél-Dunántúli Régióban 2003-2005;
Forrás: MÁV Cargo havi jelentés, Bancsi Zsolt, kereskedelmi főosztály, 2006. január

A vasúti szállítás jellemzői

A MÁV Rt. főként alap gépjárműparkkal rendelkezik (cukorrépa-, gabonaszállító vagonok), speciális kocsijaik nincsenek, a meglévők is a teljes vasúti infrastruktúrával egyetemben rossz állapotban vannak és az átlagéletkor is növekszik. Nagyszabású felújító és fejlesztő beruházásokra lenne szükség, amit a cég önállóan nem képes finanszírozni, viszont a kormányzat sem támogat, ezért a helyzet évről évre rosszabbodik.

A meglévő eszközöket a *MÁV Cargo Rt.* (A MÁV szállítványozó, teljesen különvált, de 100% állami tulajdonban maradt üzletága) kocsigazdálkodó társulata osztja el optimálisan a keletkező igények kielégítésére. A szezonális ingadozások miatt (pl. 2005. évi átlagosnál kétszer nagyobb mennyiségű gabonaszállítás) időnként további vagonokat is bérelnek bel- illetve külföldről az igények minél teljesebb kielégítése és a nyereséges üzletek megszerzése céljából. A szezonális miatt vasúton a cégek tavasztól ősziig végzik a legtöbb szállítást, de pl. a mezőgazdasági integrátorok jellemzően éppen téltől tavaszig látják el a termelőket nagy mennyiségű műtrágyával és üzemanyaggal. A közelmúltban hoztak létre egy értékesítési csapatot, mely a kisméretű közúti fuvarozókhhoz hasonlóan közelebbi kapcsolatot alakít ki a fuvarozatókkal, így sokkal gyorsabban, rugalmasabban képesek a rendeléseket felvenni és az ajánlatokat megtenni, mint eddig.

A cégnek, mivel egy sokszereplős iparágban tevékenykedik, vannak természetesen üzleti kapcsolatai versenytársaival, sokszor együtt is dolgoznak. Ennek oka, hogy a MÁV kizárólag szállítványozást, fuvarozást és kapcsolódó vasúti rakodást vállal, így az egyéb logisztikai tevékenységeket (raktározás, csomagolás, címkézés, konténerrendelés, stb.) kiadja más

vállalatoknak, vagy az ügyfél végzi el más vállalatokkal. Az is előfordul, hogy ha olyan megrendelés érkezik, melynek kivitelezése gazdaságossági vagy egyéb problémák miatt nem lehetséges, a MÁV maga ajánl más fuvarozókat. A céljuk az, hogy versenytársaikkal inkább partnerek, mint ellenfelek legyenek.

A régióban (a MÁV dél-dunántúli régiójához hozzátartozik Nagykanizsa és Fejér megye déli része is) kb. 200 db iparvágány van, amelyek 20%-a már nem használható. A maradék 80%-on a fuvarozás teljes mértékben a cégek szükségleteitől függ: van, ahol naponta több szerelvény megfordul és van, ahol évente csak 2 szállítás folyik. Emiatt kihasználtságukat meghatározni értelmetlen. Az mindenesetre tény, hogy a vállalatok kevesebbet fuvaroztatnak vasúton, mint tehetnének, vagy mint tették a rendszerváltás előtt. Ennek oka a 90-es évektől megszűnt állami fuvarozási korlátozások, aminek hatására gombamód elszaporodtak a sokszor a műszaki infrastruktúra megfelelő állapotával nem törődő, sokszor szabály- és törvénytelen közúti fuvarozók, akik tömeges megjelenése oly mértékben lenyomta az árakat, hogy a MÁV hatósági árszabályozásával nem tudott alájuk ígérni. Ráadásul az uniós csatlakozás óta is több mint másfélszeresére nőtt a régióbeli nemzetközi fuvarozó cégek száma, valamint megjelentek más tagország fuvarozói is. Megoldást jelentene, ha legalább kiszűrnék a jogszabályokat felrúgókat (engedély nélküli, vezetési szabályokat be nem tartók), illetve a nem megfelelő műszaki állapotú járműveket. A tendencia mostanra már mutat némi javulást, a vasúti szállítás részaránya már növekedőben van.

A logisztikai vállalatok kooperációja

A fuvaroztató vállalatok esetében nem csak helyi regionális szinten, de országos szinten is elmondható, hogy versenytársnak tekintik egymást. Ebből következik, hogy nem hajlandóak semmiféle együttműködésre. A vállalati méret ebben nem játszik szerepet. Mindegyik fuvaroztató a lehető legteljesebb mértékben védi saját érdekeit és információit. Semmilyen kooperációra nem hajlandóak egy esetleges hatékonyabb működés, nagyobb megrendelés elnyerése érdekében.

Az azonos ágban tevékenykedő vállalatok esetében igaz az előző pontban elmondott állítás, együttműködés az eltérő, de szorosan összetartozó szolgáltatásokat kínáló vállalatok esetében sokkal inkább megfigyelhető jelenség. Például a vasúti áruszállítás jellemzően kiegészítő szolgáltatásoktól mentes, ezért a kapcsolt raktározást, rakodást, többszöri átrakást, stb. más vállalkozásokra bízják. Egy vertikális összefogás inkább jelenti a hatékonyabb működést, a nagyobb profit lehetőségét, mint a piacvesztést.

Az ilyen jellegű kooperáció egyre fontosabbá válik, hiszen a sok helyen emlegetett kitörési pont Magyarország számára, hogy Európában Kelet és Nyugat illetve Észak és Dél között lebonyolított kereskedelemben tranzit szerepet töltsön be. Ehhez viszont szükséges egy-egy területen logisztikai tevékenységek széles körének nyújtása. Ezek a területek az országos szinten kijelölt Logisztikai Szolgáltató Központok, de regionális logisztikai központok is létrejöttek. Továbbá az ipari parkok is fontos szerepet töltenek be. Tehát ezeken a területeken elképzelhető és már számos példáját látjuk országos szinten a logisztikai ágakhoz kapcsolódó szolgáltatásokat kínáló vállalatok összefogásának.

Kissé más a helyzet a külföldi nagy kereskedelmi láncokkal, akik már nagyobb hagyományokkal rendelkeznek az együttműködés terén. De ez az együttműködés nem minden területen valósul meg, hiszen bár több kiskereskedelmi lánc együtt intézi beszerzéseit, a logisztikai feladatokat önmaguk próbálják megoldani. A társaságok számításai szerint már akkor is megéri önálló raktárt építeni, ha onnan csak néhány egységet szolgálnak ki. Ezért több cég óriásraktárakat épített a közelmúltban.

Visszutas logisztika a régióban

A régióbeli visszutas logisztikában több kisebb külföldi és hazai cég mellett 6 nagyobb cég is közreműködik:

1. Biokom¹:

Feladatai a régióban:

- **Települési szilárd hulladékszállítás:**
 - Lakossági hulladékszállítás és elhelyezés több mint 200 településen, 360 ezer lakos számára
 - Ipari és közületi hulladékszállítás 3300 partner részére
 - Európai szintű géppark, korszerű szállító járművek, hulladékgyűjtő eszközök
 - EU normáknak megfelelő hulladéklerakó, a beszállított hulladék folyamatos tömörítése, takarása
- **Szelektív lakossági gyűjtés:**
 - Teljes körű szelektív gyűjtés 40 településen, 200 ezer lakos számára
 - Kihelyezett szelektív gyűjtőkonténerek
 - Házhoz menő szelektív gyűjtés
 - Lakossági hulladékudvar üzemeltetés
 - A beszállított hulladék válogatása Közép-Európa mindmáig legnagyobb válogatóművében
- **Másodnyersanyag kereskedelem:**
 - Hasznosítható hulladék begyűjtése ipari partnereinktől
 - A beszállított hulladék válogatása, ipari előkészítése
 - Értékesítés ipari nyersanyagként

Pécsett a szelektív hulladékgyűjtési rendszer gyakorlati működését 1998 óta a BIOKOM Kft. végzi és ellenőrzi. A lakosság aktív részvételének és a fejlett gyűjtési rendszernek köszönhetően Pécsett 12%-os az újrahasznosítható anyagok kinyerése a kommunális hulladékból, amely jóval az országos átlag felett (4-5%) van.

Pécsett 157 helyen van valamilyen szelektív hulladékgyűjtő pont (műanyag, papír, üveg). Ezen kívül Pécsett 2 helyen található hulladékudvar, amelyek olyan zárt területtel és szakképzett személyzettel ellátott gyűjtőhelyek, ahová több fajta és nagyobb tömegű előre szelektált hulladék rakható le. A városban évente kétszer (áprilisban és októberben), állandó helyeken végez veszélyes hulladékoltalanítást a Kft. A cég 8-féle gyűjtőautóval dolgozik a régióban.

¹ www.biokom.hu (2006. 02. 01.)

Ipari vállalatok részére vállal:

- gyűjtőjárat szervezését a régióban (illetve igény szerint további országrészekben is),
- meghatározott időközönként, térítés ellenében - az előírásoknak megfelelően legalább heti gyakorisággal - ügyfelei felkeresését telephelyükön speciális, az előírásoknak megfelelő kisméretű tehergépkocsikkal,
- megállapodás szerint speciális gyűjtőedények díjmentes kihelyezését a biológiailag bomló konyhai és étkezési hulladék valamint az állati eredetű nyersanyagot, félkész vagy készterméket tartalmazó hulladékok (EWC hulladékkód: 20 01 08) gyűjtésére,
- tisztított, fertőtlenített csereedény biztosítását a további gyűjtéshez,
- a használt étolaj díjmentes elszállítását,
- a hulladék korszerű, a környezetvédelmi előírásoknak megfelelő ártalmatlanításáról való gondoskodást,
- az előírásoknak megfelelő szállítólevél kiállítását, amivel partnerünk igazolni tudja a szakhatóságok (ÁNTSZ, Megyei állategészségügyi és élelmiszer Ellenőrző állomás) felé a szabályos elszállítását.

2. KVG Rt.²:

A KVG Rt. tevékenységi körébe alapvetően hulladékgazdálkodási és közterület fenntartási szolgáltatások tartoznak. A hulladékgazdálkodás terén:

- rendszeres lakossági és közületi kommunális hulladékgyűjtés, szállítás, ártalmatlanítás
- újrahasznosítható hulladékok gyűjtése, kezelése, feldolgozásra való előkészítése
- háztartási veszélyes hulladékok gyűjtése, szállítás, átmeneti tárolása
- szilárd és folyékony hulladéklerakó telepek, valamint hulladékudvarok üzemeltetése
- építési törmelék és egyéb kommunális jellegű hulladék konténeres szállítása

A szelektív hulladékgyűjtés ingatlanonkénti és gyűjtőszigetes megoldását is alkalmazzák, a háztartási veszélyes anyagok átvételét pedig mobil gyűjtőjáratokkal oldják meg. A kommunális hulladékokat az Rt. által üzemeltetett hulladéklerakó telepekre, az újrahasznosítható és a veszélyes anyagokat pedig szintén az általuk üzemeltetett hulladékudvarokba szállítják. A lakossági hulladékok tárolására különböző méretű szabvány gyűjtőedények állnak rendelkezésre, a közületi, intézményi hulladékok elszállítását pedig 2-30 m³ űrtartalmú zárt és nyitott konténerben végzik. Gépjárműveikhez - univerzális ürítőrendszerének köszönhetően - bármilyen típusú, szabvány méretű tartály alkalmazható.

Hulladékkezelő részlegük:

- 6 db szilárd hulladéklerakó telep
- 3 db folyékony hulladéklerakó telep
- 1 db hulladékudvar üzemeltetési feladatait látja el

Kaposváron és Dombóváron évek óta, 2003-tól azonban valamennyi általuk ellátott településen az alapszolgáltatásuk része a szelektív hulladékgyűjtés.

² www.kvgrt.hu (2006. 02. 04.)

Az így összegyűjtött papír, műanyag és üveg hulladék kezelését jelenleg a kaposvári hulladékudvarukban végzik, a szerves hulladékok feldolgozása pedig Kaposváron komposztálással történik.

3. Mol³:

Leányvállalatán keresztül gondoskodik a kenőanyag-felhasználás során keletkező, szelektíven gyűjtött hulladék ártalmatlanításáról, hasznosításáról.

Partnereik részére szelektív gyűjtést lehetővé tevő, feliratozott hulladékgyűjtőket biztosítanak, melyekhez speciális zsákokat is rendelkezésre bocsátanak.

A fáradtolaj környezetkímélő gyűjtésének elősegítésére műanyag gyűjtőkonténert bocsátanak rendelkezésre.

4. Zöldfok Rt.⁴:

A divízió Balatonszemestől-Balatonkeneséig, 48 településen végez hulladékkezelési közszolgáltatást heti 1, 2 vagy 3 alkalommal évszaktól függően.

A divízió két szilárdhulladék-lerakó telepet üzemeltet. A Zamárdiban és Balatonszabadiban működő szilárdhulladék-lerakókon más beszállítóktól származó hulladékot is fogadnak.

5. Komlói Városgazdálkodási Rt.

Komló és környékén végeznek hulladékszállítást és kezelést.

6. Alisca Terra Regionális Hulladékgazdálkodási Kft. (Szekszárd)

Szekszárd és környékén végeznek hulladékgazdálkodást és hulladékgyűjtést

A régióba továbbá tervezett két-három nagyobb hulladéklerakó, feldolgozó és megsemmisítő telepek (az eddigi több száz helyett) koncentrációja át fogja alakítani a térség visszas logisztikáját.

Logisztikai szakemberpiac és -képzés

Logisztikai szakemberképzés több helyen folyik a régióban. Gazdálkodási menedzserasszisztens szakképzés (európai logisztika szak) Szekszárdon, logisztikai ügyintéző szakképzés Kaposváron, Mohácson, Pécsen illetve Dombóváron folyik. Ezek mellett nemzetközi szállítmányozói és logisztikai menedzser szakképzés Kaposváron, Pécsen és Dombóváron van. Az intézmények, melyekben a képzés folyik: Szekszárdon a Bezerédi István Kereskedelmi és Közgazdasági Szakközépiskola, Kaposváron a Széchenyi István Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakképző Iskola illetve a Rippl-Rónai József Közlekedési Szakképző Iskola és Kollégium. Mohácson a Baranya Megyei Önkormányzat Radnóti Miklós Szakközépiskolája és Szakiskolája, Pécsen az 508. számú Kertvárosi Szakképző Iskola és a

³http://www.mol.hu/hu/vallalati_ugyfeleknek/szolgáltatások/kenőanyag_ugyfelszolgalat/veszelyes_hulladek_viszagyujtes/ (2006. 02. 04.)

⁴ www.zoldfok.hu (2006. 02. 13.)

PTE Babits Mihály Gyakorló Gimnázium és Szakközépiskola, végül Dombóváron az Apáczai Csere János Szakközépiskola és Kollégiumban történik a szakemberképzés.

Felsőfokú logisztikai tanulmányok folytatására a régióban nincs lehetőség.

2.1.5. Az innováció helyzete a régióban

Az alábbi alfejezet szinte teljes egészében a Dél-dunántúli régió Regionális Innovációs Stratégiájára épül, melyet 2004-ben dolgoztak ki.

A Dél-Dunántúl innovációs kapacitásai országos és regionális összehasonlításban

A statisztikai adatbázist tekintve azt a következtetést kell levonnunk, hogy a Dél-Dunántúl a K+F területén jelentős elmaradásban van, nem csak az uniós vagy kelet-közép-európai régiókkal összevetve, hanem a legtöbb hazai régióval összehasonlítva is.

Az 1990-es évek derekáig a régiók közül a leggyengébb K+F kapacitásokkal rendelkezett (az 1995-ben K+F foglalkoztatottjainak csupán 3,5%-a dolgozott a Dél-Dunántúlon, a ráfordításoknak pedig mindössze 1,5%-a került ide). A K+F aktivitás csökkenését egyszerre magyarázza a K+F szempontjából korábban meghatározó nagyvállalatok szétesése, a vállalkozások és a K+F tevékenységet folytató egyetemi és kutatóintézeti szféra finanszírozási helyzetének romlása, valamint a hazai K+F intézményrendszer rugalmatlan hozzáállása a K+F tevékenységekkel szemben megfogalmazódó újszerű elvárásokhoz.

A rendszerváltást követően a K+F tevékenység Magyarországon nagymértékben összeszűkült, mind a K+F ráfordítások GDP-hez mért arányát tekintve, mind a K+F-ben foglalkoztatottak számát nézve. Utóbbi azonban lassú emelkedésnek indult az ezredfordulón. A K+F tevékenység területén a visszaesés ellenére továbbra is megmaradt – sőt, némileg még erősödött is – a közsféra dominanciája, jelenleg ez eléri a 60%-ot; ezzel szemben az EU országokban ez az arány kb. 35%. Az ezredfordulón a K+F szektorban már érezhetőek az 1990-es évek legvégén megindult kedvező folyamatok hatásai, amelyek elsődleges mozgatórugója a költségvetési és a vállalati (elsősorban multinacionális) K+F ráfordítások – a korábbi évekhez képest – jelentős növekedése volt. A K+F erős fővárosi koncentrációja lényegében nem mérséklődött, a K+F ráfordítások közel kétharmada továbbra is Budapesten realizálódik.

A Dél-dunántúli régió az 1990-es évek folyamán rendkívül gyenge innovációs potenciállal rendelkezett: a K+F ráfordítások GDP-hez mért aránya az 1990-es évek végén még nem érte el a 0,2%-ot, a ráfordítások értéke a teljes magyarországi ráfordítások mindössze 2,9%-át tették ki. 1997-ben a Dél-Dunántúlon volt található az ország összes kutató-fejlesztő helyek mintegy 9%-a, az összes magyarországi kutató-fejlesztő munkaerő kevesebb, mint 6%-a dolgozott itt.

E nem túl kedvező helyzet az ezredfordulóra (2004) csak néhány mutató esetében javult valamelyest a régióban, a legtöbb mutató tekintetében a többi régió gyorsabb felzárkózása

következtében romlottak a Dél-Dunántúl relatív pozíciói. Az egyetemhez kapcsolódó kutatóhelyeknek az iparosításban élenjáró régiók esetében megfigyelt növekedése miatt a Dél-Dunántúl pozíciója nem változott, a kutatóhelyekből való részesedésének 8,9%-os arányával a nagy vidéki egyetemi centrumokat befogadó alföldi megyéket követi. Ugyanakkor a másik két dunántúli régió – elsősorban a vállalati – kutatóhelyek gyors növekedése miatt lényegében megközelítette a dél-dunántúli kutatóhelyek számát, így a tradicionális egyetemi központi szerepkörből eredő kedvezőbb dunántúli pozíció is eliminálódni látszik.

A régióban a rendszerváltás óta nem történt jelentős K+F intézményfejlesztés sem a köz-, sem pedig a vállalati szférában. A régió belüli intézménykapacitási egyenlőtlenségeket jól tükrözi, hogy a meglévő kutatóhelyek 3/4-e Baranya megyében, ott is elsősorban Pécsen koncentrálódnak.

A régió részesedése a kutatás-fejlesztésben foglalkoztatottak számából 9,6% volt, ami emelkedő tendenciát takar, Észak-Alföld és Dél-Alföld után következik a régió. (KSH Területi Statisztikai Évkönyv, 2004). Megyei szinten nézve mindezt Csongrád után Baranyában van a legtöbb K+F foglalkoztatott.

A kutatás-fejlesztés ráfordításai tekintetében érzékelhető leginkább a régió lemaradása, illetve erősödő versenyhátránya. A régió részesedése az országos ráfordításokból csökken, már csak 3,3% (2004, ami csak a fele volt a közép-dunántúli régió értékének), amivel csak a 6. helyen van a régiók rangsorában. A megyék közötti rangsorban Baranya, amely a régiós ráfordítások 74%-át koncentrálna, a 7. helyen állt. Somogy közel 23%-át felszívta a régiós K+F ráfordításoknak. Tolna megye értékei lényegében elhanyagolhatóak a K+F minden mérőszáma tekintetében. Ennek oka az egyetemi kutatóhely hiánya, a korábbi agrárgazdasági kutatóhelyek leépülése, illetve az anyacég megyén kívüli székhelyén történő számbavétele.

A 2000. évtől intenzívebbé váló kormányzati kutatásfinanszírozással, a K+F támogatások (NKFP programok, EU5 keretprogram) nagyobb hányadának megszerzésével a régió egyetemei jelentősen hozzájárultak a regionális innovációs alapmutatók javulásához. Az elmúlt években a régióba érkező központi K+F források mintegy 0,5%-ra emelték a K+F ráfordítások GDP-hez mért arányát, s ebben a tekintetben a régió megelőzte a leggyengébb K+F kapacitásokkal rendelkező régiókat. A volumeneket tekintve azonban a Pécsi Tudományegyetemnek és az MTA RKK-nak juttatott mindösszesen NKFP támogatás eltörpül a debreceni és a szegedi egyetemekhez és kutatóintézetekhez allokált forrásokhoz képest. Mindez azt mutatja, hogy nemcsak a vállalati szektor innovációs potenciálja szorul erősítésre, de a kutatóhelyek forrásfelszívó képessége (a hiányzó innováció-orientált diszciplináris szegmensek, elsősorban a magas színvonalú műszaki felsőoktatás hiánya következtében is), kapacitása is alacsony a kelet-magyarországi versenytársakhoz képest.

A felsőfokú intézmények nappali tagozatos hallgatói létszámának az egyes régiók lakónépességéhez viszonyított arányát tekintve a Közép-magyarországi (3,1%) után a Dél-dunántúli régió értéke a legmagasabb (1,83%), megelőzve a Dél-alföldi régiót (1,78%) és az Észak-alföldi régiót (1,73%) (Területi Statisztikai Évkönyv, KSH, 2004.). A Dél-dunántúli

régióban található két egyetemi város, Pécs és Kaposvár mellett működik felsőoktatási intézmény Szekszárdon és Pakson is. Pécs a felsőoktatásban nem csak a régió, hanem az egész Dunántúl legnagyobb központja is, felsőoktatás tekintetében az egész Dunántúlra kisugárzó hatással bír.

A felsőoktatás nem csupán a K+F szektorban elfoglalt helye, hanem a technológiailag fejlett termékeket és versenyképes szolgáltatásokat megszervező és előállító, valamint az ezek értékesítését végző szakemberek képzésében elfoglalt meghatározó pozíciója miatt van hatással a belső regionális fejlődésre. A Dél-Dunántúl egyetemi és kutatóintézeti bázisú kutatás-fejlesztési kapacitásai valamivel kisebbek a dél-alföldi és az észak-alföldi régióénál, különösen a természettudományi és a műszaki területeken.

Egyetemek

A felsőoktatás nem csupán a K+F szektorban elfoglalt helye, hanem a technológiailag fejlett termékeket és versenyképes szolgáltatásokat megszervező és előállító, valamint az ezek értékesítését végző szakemberek képzésében elfoglalt meghatározó pozíciója miatt van hatással a belső regionális fejlődésre. A régióban található egyetemek és főiskolák az egyetemi integráció révén a pécsi és a kaposvári egyetemi centrumokba tömörülnek.

Az egyetemeken kívül Pakson működik az Energetikai Szakképző Intézet keretén belül a BMGE kihelyezett atomenergetikai főiskolai kara és a Gábor Dénes Műszaki és informatikai Főiskola siófoki, balatonboglári és kaposvári kihelyezett tagozatai működnek a régióban. A régióban a műszaki felsőoktatásban résztvevő hallgatók, illetve a műszaki és természettudományos kutatóhelyek aránya elmarad az országos átlagtól, ez hátrányosan érinti a régió fejlesztési pozícióját a feldolgozóipar, mikroelektronika és az informatika terén. A két egyetemi központ közül Pécsen a biotechnológiai potenciál, Kaposváron az agrár innovációs kutatások meghatározóak az innováció fejlesztés szempontjából.

Kutatóintézetek

A régióban a néhány agrártudományi, de kisebb jelentőségű kutatóbázis mellett lényegében hiányoznak a természettudományos és műszaki profilú kutatóintézetek. A régió tudásbázisa ezzel egyoldalúan, a nem túl régi múltra visszatekintő egyetemekre támaszkodhat. Az innovációs kínálat erősítésének sarokpontjaként fogalmazható meg új, alkalmazott kutatóintézeti bázis kialakítása a régióban.

A társadalomtudományi kutatások bázisaként működik az 1983-ban hálózati formában – pécsi központtal – alapított MTA Regionális Kutatások Központja, amely komplex társadalomtudományi akadémiai intézetként a hazai területfejlesztési kutatások bázisa, a regionális tudományok megteremtésének és oktatásának, európai tudományos rendszerrel kompatibilis, azzal együttműködő bázisa. Az MTA RKK Dunántúli Tudományos Intézetében az innováció térbeli rendszerével, intézményi-szervezeti viszonyaival és a regionális innovációs stratégiaépítéssel kapcsolatos kutatások is folynak.

A régió innováció szempontjából kedvezőtlen felsőoktatási hallgatói szerkezetét mutatja, hogy a tudományegyetemeken tanuló dél-dunántúli fiatalok aránya is elmarad a vidéki átlagtól, a műszaki felsőoktatásban tanuló hallgatók aránya pedig messze legalacsonyabb a hét magyar régió közül. A Dél-Dunántúli régió legnagyobb potenciális tudás- és értékteremtője az egyetemi szféra, amely azonban sok esetben gyenge kapcsolattal rendelkezik a gazdasági szférával.

A régió felzárkózása, az előállított termékek hozzáadott értékének növelése és a régió versenyképességének javítása érdekében kiemelt fontosságú a K+F tevékenységek támogatása, valamint a létrehozott kutatási eredmények gyakorlatba történő átültetése, a kutatói és a gazdasági szféra közötti együttműködések erősítése.

A vállalkozások innovációs potenciálja a Dél-Dunántúlon

A rendszerváltást követően Magyarországon ugrásszerűen megnőtt a gazdasági szervezetek száma. A működő vállalkozások számának tekintetében a Dél-Dunántúl ugyan valamivel elmarad az országos átlagtól, de az EU átlagát így is jelentősen meghaladja. Ha a működő vállalkozásokon belül külön vizsgáljuk a társas és az egyéni vállalkozásokat, kitűnik, hogy az elmaradás a társas vállalkozások relatíve alacsonyabb aránya okozza, az egyéni vállalkozások 1000 lakosra jutó aránya még meg is haladja az országos átlagot.

A KKV-k szerepe a feldolgozóiparban jelentősebb kellene, hogy legyen, de nem alakult ki az a széleskörű beszállítói kapcsolatrendszer, amelyre ezt alapozni lehetne. A KKV-k kb. egyharmadának megfelelő a szakmai felkészültsége és tapasztalata, kb. 70%-nak azonban hiányosak úgy a szakmai, mint az üzleti ismeretei és készségei. Általában megállapítható, hogy a vállalkozói készségek a szakmai készségekhez mérten aránytalanul fejletlenek. Jelentős a kényszervállalkozók, „kvázi vállalkozók” (munkaviszonyt vállalkozással álcázó) száma, őket elsősorban a megélhetési kényszer, (a munkáltatókat pedig a közterhek áthárítása) motiválja, esetükben sem a szakmai, sem a vállalkozói ismeretek és készségek nem érik el az alapszintet. Üzleti tervet csak elenyésző számban készítenek. Jellemző az ösztönösség, kevésbé veszik figyelembe a makrokörnyezetet. A tőkeszegénység miatt jelentős a hitelfelvétel. A hitelek felhasználása nagyrészt a vállalkozás fejlesztési céljait szolgálja, de jelentős a más, magasabb kamatozású hitel, az elmaradt közterhek (adó, társadalombiztosítási járulék), de előfordul a „megélhetési költségek” kiváltása is.

A vállalkozói attitűd nem „piac és EU konform”. Alacsony az informatikai kultúra, minden szinten nehézkes a kommunikáció. Emiatt a KKV-k elesnek támogatásoktól, nem tudják érdekeiket hatékonyan érvényesíteni. Nem mindig megfelelő a stílus, a morál, az együttműködési készség, gyakori az etikátlan magatartás.

Az európai uniós csatlakozás újabb problémákat indukál. A gazdasági környezethez való ellentmondásos és nem elégséges adaptációs készség következtében a KKV-k jelentős része megbukik, vagy csak súlyos áldozat vállalásával tud a piacon maradni (pl.: minőségbiztosítás hiánya, nem ismeri az EU-s eljárásokat, jogrendet és a bürokráciát, nem tud megfelelni a

szabványoknak, nincs nyelvtudás, korszerűtlen az infrastruktúra, vállalkozói kultúra hiányosságai, stb.).

Az elmúlt évtizedben azonban néhány területen bekövetkezett némi javulás. A régióban több mint 400 innováció orientált, innovációs profilú vállalkozás került be a PBKIK adatbázisába, s közülük több mint 200 KKV rendszeresen pályázik MFA és a különböző innovációs pályázatokra, sokat javult az előállított termékek műszaki színvonala, s ezen vállalkozások piaci, szervezeti ismeretei és a kooperációs készsége javult, erősödtek a beszállítói kapcsolatok, s egyre több KKV végez saját K+F tevékenységet. Az üzleti szféra részesevé a K+F ráfordításokból országosan még mindig az egyik legalacsonyabb a régióban.

A Dél-Dunántúlon az adatbázis szerint mindössze 18 olyan cég található, amelyek profilja elsősorban innovációs jellegű tevékenység (innováció, kutatás), ezzel a Dél-Dunántúl a hét magyarországi nagytérség közül az észak-magyarországi térséggel holtversenyben az utolsó helyen áll, messze leszakadva a többi régió mögött. Ha nem számoljuk bele az innovatív cégekbe az egyetemeket és főiskolákat, a Dél-Dunántúl a maga 10 szervezetével az országban az utolsó helyen áll.

Az innovációs profilú vállalatok, szervezetek a Dél-Dunántúlon (A RIS „újszerű” ágazatai)

A Pécsi Kereskedelmi és Iparkamara és az MTA RKK 2000-ben összeállította a régió innovációs vállalatainak és szervezeteinek adatbázisát. Az adatbázis a statisztikai alapú leválogatási szempontoknak megfelelően a 7310 TEAOR Műszaki és természettudományos kutatási-fejlesztési, illetve a 7320 TEAOR Társadalom-, humán kutatás-fejlesztési kategóriába sorolt vállalkozásait tartalmazza. Emellett a megyei kamarák adatbázisában regisztrált MFA 96'-99' (Műszaki Fejlesztési Alap) pályázatainak nyertes vállalkozásai, illetve a kamarai szakértők által innovatívnak minősített vállalkozások is bekerültek az adatbázisba. Ugyanakkor a régió egyetemeinek a kutatás-fejlesztésbe bekapcsolódó tanszékeiket, kutatóintézeteit, illetve innovációs profilú közhasznú társaságait is tartalmazza az adatbázis. Az erősen innovációorientált KKV-k mellett vizsgálták az innováció szakmai szervezeteit, új intézményeit (innovációs központ, ipari park), illetve az innovációs szolgáltatásokat és tanácsadást nyújtó cégeket.

Az innovációs szegmens tartalmazza a három részből álló adatbázis legszélesebb körét, 411 tétellel. A kör nagyságát indokolja, hogy ebben a szegmensben az innovatív tevékenységet folytató társas és egyéni vállalkozások is fel vannak tüntetve, s túlnyomó többségét, 79%-t alkotják a kérdéses körnek, míg a maradék 21% költségvetési finanszírozású, illetve non-profit szervezet.

A felmérés az innovatív vállalatok és szervezetek nagyfokú területi koncentráltóságát mutatja. Ezek közel fele (48%) Baranya megyében, s azon belül is nagy részük (88%) Pécsen koncentrálódik. Pécs egyértelmű innovációs központi szerepét jelzi, hogy az adatbázis vállalatainak, ill. szervezeteinek 53%-a (a 411-ből 220 elem) koncentrálódik a városban. Pécs esetében a kiugró vállalati koncentráció mellett az innovációs tevékenységet is ellátó köz- és non-profit szféra intézményeinek-szervezeteinek magasabb aránya is megfigyelhető. A

Baranya összesített részaránya a pécsi és a megyei elemekkel együtt ez 61,2%. Ezt követi Tolna megye (24,5%), ebből Szekszárd 8,5%-al részesedik. Somogy megye 14%-os részarányával csak a harmadik helyen áll, Kaposvár meglehetősen alacsony (7,7%) koncentrációjával, visszaigazolva a megye hátrányos helyzetének konzerválódását előrevetítő vizsgálatokat.

A felmérésbe vont vállalkozások 30%-a az iparban, míg az innovációs profilú szervezetek többsége (70%-a) az innovációs szolgáltatásokat és a K+F tevékenységet is tömörítő tercier szektorba sorolódott. Az iparvállalati szegmensben a gépipar, az élelmiszeripar és az energetikai ágazat vállalatai képviselték magukat nagyobb arányban, tehát azok az ágazatok, amelyekre a RIS stratégia szektorális intézkedéscsomagot dolgoz ki.

A szolgáltató szektoron a szolgáltató szervezeteknek mintegy a felét kutatás-fejlesztési szektor vállalkozásai és kutatóegységei tették ki. A kemény K+F szektoron belül a legtöbb elemet a biotechnológiai, egészségtudományi (23%) kutatások területéről vettük fel adatbázisunkba. Ezekon kívül a környezettudományi (17,3%) és az agrártudományi kutatások (11,5%) szervezetei mutattak mérhető elemszámot. Az innovációs stratégia egészségipari, környezeti ipari és az élelmiszeripari-agrárinnovációs szektorális munkacsoportjainak kiválasztásánál az ágazatban működő intenzívebb kutatás-fejlesztési tevékenység olyan háttéralkapot bizonyult.

Az egyéb szolgáltatási kategóriában a specializált egészségügyi szolgáltatások nagyobb elemszáma mellett az oktatási és kulturális szolgáltatók voltak képviselve. Ez utóbbi tevékenységet végző kisvállalkozásokra a kulturális ipar prioritásai alapozhatók.

A dél-dunántúli kis- és középvállalkozások innovációs potenciálja

A globális cégek piaci és méretbeli dominanciája meghatározó a versenyelőny szempontjából, ugyanakkor a KKV-k a cégek többségét adják és a GDP közel felét termelik meg, miközben munkaadói pozícióikból eredően meghatározó súlyt képviselnek. Következésképpen a fejlett gazdaságokban az innovációs képességen alapuló versenyképesség kialakítása és erősítése válik az állami, regionális, kistérségi támogatási politikák meghatározó törekvésévé. A magyar KKV-szektor, valamint a multinacionális vállalatok hazai kapacitásai között a lehetségesnél és a kívánatosnál jóval kisebb szintű és alacsonyabb szintű a kapcsolat.

A magyar cégek 99 %-a a mikro-, kis- és középvállalkozások közé tartozik, és döntően helyi piacra termel. E cégek többsége alacsony jövedelem- és profittermelő képességű, tőkehiányos, az innovációra kevésbé fogékony vállalkozás. A magyarországi vállalati szférán belül jelentős aránytalanságok vannak a nagyvállalatok, illetve a KKV-k innovációs teljesítménye és kapacitásai között. A KKV-k a K+F ráfordításokból mindössze 10-12%-al részesednek. Ugyanakkor a vállalati K+F ráfordítások közel 80%-át a külföldi tulajdonú multinacionális cégek adják Magyarországon.

Az EU országokban, így Magyarországon is több felmérés készült az innovatív vállalatok arányának és az innovációs ráfordításoknak a vállalati kiadásokon belüli arányának mérésére.

A Gazdaságkutató Rt. 1998-as felmérése szerint a vizsgált 66 ezres vállalati minta 22%-a bizonyult innovatívnak, ez az arány a szlovéniai kkv-k esetében 32% volt.

A Dél-Dunántúlon 2000-ben készült felmérés a KKV-k innovációs teljesítményének meghatározására, illetve a régió kis- és középvállalkozásai innovációs potenciáljának felmérésére. Az innovációs potenciál felmérés célcsoportját szándékoltan a Dél-dunántúli régió „tradicionálisnak” nevezhető ipari és építőipari ágazatokban tevékenykedő, elsősorban hazai tulajdonú kis- és középvállalkozások képezték. A vizsgálat fő célja ennek megfelelően az volt, hogy rámutasson arra, hogy az innovációs fejlesztések, az innovációs aktivitás fontos szerepet játszhat a régió gazdasága és foglalkoztatása szempontjából meghatározó jelentőségű hagyományos iparágakban működő KKV-k piaci pozícióinak és versenyképességének javításában is

A közel 260 cégmintát tartalmazó kérdőíves felmérés elemzéséből levonható főbb következtetések az alábbiakban foglalhatók össze:

- Az innováció tágan értelmezett jelentését figyelembe véve a KKV-k közel fele a közelmúltban megvalósított valamilyen termék- vagy technológiai innovációs fejlesztést.
- Az innovációs aktivitás hasonló aránya állapítható meg a kis és a közepes méretű vállalkozások esetében, az innovatív tevékenység tehát nem korlátozódik a nagyobb méretű vállalkozások körére.
- A vizsgálatba bevont és a Dél-Dunántúl gazdasági szerkezetében teljesítményi és foglalkoztatási szempontból domináns szerepet betöltő ipari és építőipari ágazatok közül elsősorban a gépgyártás, a textil- és bőripar, valamint az élelmiszeripar mutat fel átlagon felüli innovativitási hajlandóságot. Ennek megfelelően ezen ágazatok potenciális akcióterületeit jelentik a regionális innovációs stratégiáknak.
- Az ipari vállalkozások fő tevékenysége alapján a félkész- és késztermék előállítás jellemzi a legnagyobb innovációs aktivitás.
- A beszállítói és bér munka tevékenység is jelentősnek nevezhető innovációs hajlandóságot involvál. E gazdasági viszonyrendszerek tehát nem állnak ellentétben az innováció-orientált fejlődési pálya feltételeivel.
- Az innovációs aktivitásra pozitív hatással van a KKV-k tulajdonosi szerkezetében jelenlévő külföldi tőke.
- Erős korreláció állapítható meg a vállalkozások külpiaci, illetve exportorientáltsága és az innovációs hajlandóságuk között. Az innovatív fejlesztések tehát jelentősen javíthatnak a régió gazdaságának rendkívül rossz exportképességén.
- A vállalkozások innovációs hajlandóságára pozitív hatást gyakorolnak a humán tényezők. A KKV-k versenyképessége szempontjából fontos szerepe van az alkalmazottak képzettségének, nyelvtudásának. Párhuzam vonható le továbbá a KKV-k minőség-orientált működése és az innovációs aktivitás között.
- A K+F ráfordítások aránya hűen mutatja a régió elmaradottságát: a K+F tevékenység súlya messze alatta marad a fejlettebb régiók hasonló adatainak. E tény előre vetíti a K+F tevékenységek célzott támogatásának, valamint a vállalkozásokkal kapcsolatban álló K+F intézményrendszer fejlesztésének szükségességét.
- A Dél-Dunántúlon elkészült felmérések egyértelművé teszik, hogy a régióban – mind a köz-, ill. a magánszférában – megvan az a kritikus tömeg, amely az

innováció fejlesztésbe aktívan bekapcsolódhat, amelyre az érdekeltségi pontok megtalálása után innovációs stratégiát lehet alapozni.

- A felmérés mutatja a fejlesztések súlyponti célterületét, azonban a kiegyensúlyozottabb, hálózatos térszerkezet kialakításának, a régió kohéziójának biztosítása az innovációs stratégia alkotás fontos eleme kell, hogy legyen. Az elkészült felmérések az innovációs stratégiaalkotás szektorális célterületeinek kiválasztásához újabb adalékot nyújtottak. Azok a szektorok, amelyek kulcsszerepére már a korábbi vizsgálatok is rámutattak, ebből a vizsgálatból is kiemelkedtek.

2.1. Az üzleti szolgáltatásokra vonatkozó fejlesztési elképzelések a régió területfejlesztési tervdokumentumaiban

2.1.1. A kis és középvállalkozásokat támogató szolgáltatások

Megyei szintű programok

A. Baranya megye

„Baranya megye területfejlesztési programja (2003)”

- vállalkozások fejlesztése és piacképességük fokozása: megyei gazdaságszervezési iroda felállítása, KKV-k továbbfejlesztésének ösztönzése, támogatása
- fejlesztési tőkéhez jutás segítése, innovatív lánc kialakítása, exportnövelő kapacitások fejlesztése,
- inkubátorházak létesítése (4 kistérségben),
- gazdasági klaszterek fejlesztése (kulturális és egészségipar területén),
- hálózatrendszerű gazdaság kiépítése,
- pénzügyi-üzleti szolgáltatások fejlesztése (a regionális és kistérségi banki és pénzügyintézeti hálózat továbbfejlődésének előmozdítása, regionális befektetési társaság létesítése, regionális minőségbiztosítási intézmények létrehozása, a gazdasági, műszaki-engineering tanácsadás és szolgáltatás, a piaci kapcsolatokat menedzselő szolgáltató szervezet kiépítése, a befektetési tanácsadás és ügynökségek fejlesztése.

B. Somogy megye

„Somogy megye területfejlesztési programjának felülvizsgálata (2002)”

- a vállalkozások felkészítése az EU csatlakozás követelményeire, amely az EU csatlakozás hatásaira kívánta felkészíteni a vállalkozásokat, több eszközzel is (kiadványok, képzések, on-line tanácsadás), esetleg egyes elemei működtethetőek az EU csatlakozás után is,
- a megye vállalkozásai „támogatás-abszorpciós képességének javítása” hitelgarancia konstrukció létrehozásával segítené a támogatások hatékonyabb felszívását (ez hatás megkérdőjelezhető),

- a gazdaságfejlesztés megyei szintű koordinációjának fejlesztése, feladatai: működő tőke bevonás ösztönzése, megyei hatókörű projektek kezdeményezése (hálózatos fejlesztések, klaszterek), információszolgáltatás és tanácsadás

C. Tolna megye

„Tolna megye komplex fejlesztési programjának felülvizsgálata (2003)”

- a gazdaságfejlesztés koordinációjának erősítése, amely csak egy koordinációs iroda tevékenységét öleli fel (befektetők felé, megyén belül stb.), továbbá tervezési és programozási feladatokat láthat el a megyében, de KKV fejlesztési programokat nem dolgoz ki és nem hajt végre. Feladatait tekintve ez az iroda részben felfogható, mint egy új kompetenciaközpont
- A vállalkozások felkészítése az EU csatlakozás követelményeire, amely alapvetően olyan program, amely kifejezetten a csatlakozás körüli teendőkre és ismertekre akarta a vállalkozásokat felkészíteni, habár egyes elemi értelmezhetőek úgy is, mint általános vállalkozássegítő tanácsadás, képzés.
- megyei szintű hitelgarancia konstrukció létrehozása (építve a már létező konstrukcióra – l. később).

Kistérségi szintű programok

A kistérségi szintű programok rendkívül heterogén módon tartalmazznak, illetve több esetben nem is tartalmazznak a kis- és középvállalkozásokat támogató szolgáltatások fejlesztésére javaslatokat, esetlegesen olyan mélységben vagy feladatkörrel, amely nem kistérségi szint.

A. Baranya megye

A **Komlói kistérség** az ipari parkkal együttműködve forrásközpont létrehozását tervezi, amely a térségi információáramlás központja lenne. A Forrásközpont alapvetően két tevékenység-típust végez: alaptevékenységként alapeladatai ellátását (információkezelést, adatkezelést, pályázatfigyelést, tanácsadást, kapcsolattartást, térségmarketinget), kiegészítő tevékenységként, nyereségorientáltan üzleti szolgáltatások nyújtását (információs szolgáltatás, adatkezelés, közvetítés, pályázati lehetőségek és pályázatok kidolgozása, marketingszolgáltatás, számviteli szolgáltatás, szakértői szolgáltatások nyújtása és közvetítése). (A *Komlói kistérség vidékfejlesztési stratégiai program felülvizsgálata 2003*)

A **Sellyei kistérség** agrár-ipari parkot alakítana ki, ezen felül a program szorgalmazza a „szakmai és vezetési ismeretek nyújtását a KKV-k számára” (A *Sellyei Kistérség Területfejlesztési Konceptiója (2005)*).

A **Szigetvári kistérség** programjában szerepel az „innovációs és információs fejlesztések megindítása”; az „integrált vállalkozástámogatási és -finanszírozási rendszer kialakítása”, valamint a „beruházási ráta, vállalkozási kedv növelése megfelelő ösztönzőkkel és képzéssel” (A *Szigetvári kistérség stratégiai és operatív programja (2004)*).

A **Szentlőrinci kistérség** inkubátorház fejlesztés, a kis- és középvállalkozások (KKV) versenyképességét erősítő vállalkozástámogatási keretrendszer fejlesztése és a környezeti ipari beruházások megtelepedésének ösztönzése intézkedéseket tervez (A *Szentlőrinci kistérség területfejlesztési koncepciója, 2005*)

A **Mohácsi kistérség** programja (A *Mohácsi kistérség 2000. évi agrárstruktúra- és vidékfejlesztési programjának aktualizálása (2004)*) viszonylag részletesen foglalkozik KKV fejlesztési eszközökkel: célul tűzi ki, hogy meg kell teremteni a Kistérségi Menedzsment Szervezet mellett azt az információs és innovációs tudásbázist, is amely a jövőben szakmai információkkal kiszolgálja és innovatív ötletekkel támogatja a térség kis-és középvállalkozásait, továbbá a vállalkozások, vállalkozók menedzsment képességeinek, szemléletmódjának fejlesztését kell támogatni (menedzsment képzések, versenyképes piaci stratégiák), tőkeellátottság növelése (Befektetés ösztönzés, célzott befektető-keresés, a meglévő vállalkozások forrásabszorpciós képességének javítása, a meglévő vállalkozások erősítése).

A **Siklósi kistérség középtávú komplex fejlesztési programja (2005)** vállalkozásfejlesztési része sok hasonlóságot mutat a mohácsi programmal.

A **Pécsi kistérség agrárstruktúra és vidékfejlesztési programja** jelzi egy térségi inkubátorház létesítésének szükségességét. A vállalkozások finanszírozási igényeinek támogatása érdekében pedig a program szerint célszerű lenne kistérségi forrásokat létrehozni, elsősorban a takarékszövetkezetek bevonásával olyan konstrukciókat kialakítani, amely képes betölteni a banki finanszírozás terén meglévő űrt. Ezen felül a kistérség komplex fejlesztési programja Pécs Megyei Jogú Városával együttműködve szól egy egészségipari és egy környezetipari klaszter kialakításának hasznosságáról. Itt is említi az inkubátorház létrehozásának célszerűségét és szól az induló vállalkozások jogi, adó, könyvviteli, pénzügyi, finanszírozási, menedzsment ismeretekkel való, kistérségi szintű támogatásáról is.

A **Pécsváradi kistérség** programjában szerepel az NFT 1.sz. célkitűzéseire kapcsolódóan a KKV szektor fejlesztése, az idegenforgalmi fejlesztések kiemelése és a modern információs társadalom építése érdemel külön kiemelés. Jelentős lépcsőfoka volt a fejlődésnek egy kezdő vállalkozásokat segítő inkubációs központ, inkubátorház létrehozása Pécsváradon a kistérség központjában, ahol egyaránt megoldható a vállalkozók képzése, s ahová egyaránt le lehet telepíteni az üzleti szolgáltatásokat végző kisvállalkozásokat, hogy szolgáltatásaik helyben elérhetőek legyenek. A kistérségben létrehozott inkubátorház még korántsem épült ki teljeskörűen, fejlesztését folyamatosan végzik.

B. Somogy megye

A **Barcsi Vállalkozási Övezet fejlesztési programja (2004)** tartalmazza inkubátorház kialakítását a hozzá kapcsolódó szolgáltatásokkal (menedzsment tanácsadás, marketing, pénzügyi tanácsadás, könyvelés, irodai szolgáltatások stb.) együtt.

A **Kaposvári kistérség Területfejlesztési Koncepciója és Programja (2005)** a kaposvári keleti ipari park bővítését és egy Taszáron létrehozandó 7 hektáros park kialakítását említi.

A **Nagyatádi kistérség** programja (*A Rinyamenti kistérség stratégiai fejlesztési programja (2005)*) több vállalkozássegítő intézkedés tervezetét is tartalmazza: Helyi kis- és középvállalkozások versenyképességének javítása kistérségi vállalkozói központ létrehozásán keresztül. Szolgáltatásai: tanácsadás lebonyolítása, amelyre a vállalkozásoknak nincs önállóan forrásuk, vállalkozások közötti együttműködés szervezése, a helyi KKV-k bekapcsolása a beszállítói programba a helyi KKV-k bekapcsolása a beszállítói programba, a helyi lakosság támogatása vállalkozóvá válásuk érdekében, oktatási, képzési programok lebonyolítása, információ-szolgáltatás a helyi KKV-k számára az alkalmazott kutatási-fejlesztési eredményekről, a helyi KKV-k támogatása az innovatív termék- és technológia-fejlesztési kezdeményezések megvalósításában, a kistérségi vállalkozói pályázatok koordinálása, megírása, partnerkeresés és közreműködés pályázati projektek lebonyolításban. Vállalkozói kapcsolatok erősítését és menedzsment ismeretek bővítését szolgáló programok kidolgozása az alábbiak érdekében: együttműködések szervezése hasonló profilú vállalkozások között (klaszterek); közös beruházások finanszírozása és lebonyolítása, eszközök beszerzése; közös pályázatok elkészítése, menedzselése; a vállalkozások humán erőforrásának továbbképzése; közös rendezvények, bemutatók, tájékoztatók megszervezése; egymás megismerését szolgáló összejövetelek szervezése.

A **Tabi kistérség gazdaságfejlesztési programja (2003)** viszonylag részletesen kifejti a vállalkozásfejlesztés eszközeit: Térségi vállalkozásfejlesztési, koordinációs szervezet létrehozása, koordinátor kinevezése (Ismeretek feltárása, átadása, kapcsolatépítés, -tartás). Támogatási források bevonásának elősegítése (ingatlankataszter, projektkataszter elkészítése, banki, garanciaszervezetek felderítése, információk összegyűjtése, pénzügyi kapcsolatrendszer kiépítése, megyei pályázati információk és pályázatkészítési szolgáltatások nyújtása). Pénzügyi mechanizmusok kiépítése, projekt iroda felállítása, mely az alábbi szolgáltatásokat nyújtja a vállalkozásoknak: projektek inicializálása, pályázatok, üzleti tervek kidolgozása, közép-/rövidtávú hitelek nyújtása, bankgaranciadíj-vállalás, számlakezelés, projektmenedzsment, képzés, projekt monitoring.

C. Tolna megye

A **Bonyhádi kistérség** koordinált tanácsadó szervezet létrehozásán keresztül kíván KKV fejlesztési programokat indítani, mely a gazdasági tanácsadás mellett a kistérségbe irányuló befektetési folyamatot is irányítaná. Ehhez pedig egy széles körű információs bázis kiépítése; az érdekképviselet oktatási és tájékoztatói tevékenységének megszervezése; az önkormányzati szféra gazdaságfejlesztéssel kapcsolatos munkájának segítése is társulna. (*A Bonyhádi statisztikai kistérség Vidékfejlesztési programjának felülvizsgálata (2004)*)

A *Bonyhádi szerkezetátalakítási programban (2005)* a „szakmai és vezetési ismeretek nyújtása a kkv szektor számára” intézkedés keretében szerepel az inkubátorház létrehozásának terve.

- Üzleti tervezés, üzletviteli tanácsadás,
- Pénzügyi tervezés és likviditás-menedzselés,
- Technológiai és találmányi tanácsadás,
- Technológiai marketing,

- Környezetvédelmi tanácsadás,
- Forráskoordináció,
- EU ismeretek átadása.
- Általános üzleti szolgáltatások:
 - az *outsourcing* lehetőségeinek biztosítása
 - pénzügyi tanácsadás
 - technológiai tanácsadás
 - jogi tanácsadás
 - tanácsadó cégek közvetítése
- Innováció menedzsment szolgáltatások (pl. K+F lehetőségek figyelése, átképzések szervezése, konkurenciafigyelés, stb.)

A tanulmány ezen felül még hangsúlyosan említi a bonyhádi kistérségben egy „cipőipari klaszter” létrehozásának lehetőségét.

A **Dombóvári kistérség agrárstruktúra- és vidékfejlesztési programjának aktualizálása** a hálózatépítés és az innovációs „millió” elősegítésére helyezi a hangsúlyt, utóbbi a Kapos Innovációs Transzfer Központ Kht. segítségével valósul meg. A megvalósulás Gazdaságélénkítő non profit szolgáltatási csomagok kidolgozásán a gazdasági, önkormányzati és civil szféra számára és mezőgazdasági funkciót is ellátó inkubátorház létrehozásán a kistérség fejlődésre képes és kész agrárvállalkozásai számára keresztül történne.

A **Paksi kistérség gazdaságfejlesztési programja** és A **Paksi kistérség szerkezetátalakítási programja (2005)** részletesen taglalják, hogy hogyan milyen eszközökkel folya a vállalkozásfejlesztés a kistérségben: inkubátorház létrehozásával, amely üzleti tervezés, üzletviteli tanácsadás, pénzügyi tervezés és likviditásmenedzselés, technológiai és találmányi tanácsadás, technológiai marketing, környezetvédelmi tanácsadás, forráskoordináció, EU ismeretek átadása szolgáltatásokat nyújtana.

A **Szekszárdi kistérség** gazdaságfejlesztési programjavaslatai között szerepel az exportképes termékek fejlesztése, ennek eszközei: felmérés, pénzügyi konstrukciók kidolgozása, oktatások, tanfolyamok finanszírozása, minőségbiztosítási fejlesztések támogatása, inkubátorház létesítése, helyi garanciaalap létrehozása, helyi mikro- és kivállalkozások oktatási és pénzügyi programja (garancia).

A **Tamási kistérség** a *Tamási kistérség komplex agrárstruktúra és vidékfejlesztési programja* egyik intézkedése a „kis- és középvállalkozások működésének támogatására létrejött információs, innovációs létesítmények támogatása (inkubátor ház, innovációs központ, innovációs transzfer központ, agro- és ipari park)”.

A *Tamási kistérség szerkezetátalakítási programja (2005)* a kis- és középvállalkozások támogatásával kapcsolatban már konkrétan szól a Tamásiban létrehozandó inkubátorház szükségességéről. Az inkubátorházhoz rendelt szolgáltatások köre megegyezik a bonyhádi kistérségnél ismertetettel.

Regionális szintű programok

A „Dél-Dunántúli Régió Komplex Fejlesztési Programja” 7 évvel ezelőtt készült, ezért csak korlátozottan használható fel a jelen munkába.

2000 során készült el a regionális garanciaszövetkezet előkészítő dokumentumai, tanulmánya. Ez felvázolja, hogy milyen igényekre támaszkodva, milyen jogi formában és forrásokból lehetséges egy regionális garanciaszövetkezetet felállítani és működtetni.

Szintén 2000 során készült el – az akkori szerkezet szerint – a „Dél-Dunántúli Kockázati Tőkealap Operatív Programja”. Azonban sokkal frissebbek azok az anyagok, amelyek az RFÜ számára a Dél-Dunántúli Regionális Kockázati Tőkealap felállításáról készültek. Az elkészült megvalósíthatósági elemzés részletesen kifejti, hogy milyen célokra és mely eszközrendszerrel lehetséges és szükséges egy ilyen alapot felállítani és a régióban működtetni.

„A Dél-Dunántúl Stratégiai célrendszere 2007-2015” szerint „A régió gazdaságában mind foglalkoztatási szempontból, mind a hozzáadott érték termelés szempontjából vannak kiemelkedő jelentőségű tradicionális ágazatok (élelmiszeripar, gépipar és fémfeldolgozás, elektronika, textil- és bőripar). Növelni kell a termelés hozzáadott értékét termékspecializációval, a feldolgozottsági szint növelésével, valamint a piaci szegmensek feltárásával és hasznosításával. Segíteni kell a korszerű technológia alkalmazását, a termék- és technológiai innovációs folyamatok terjedését, meg kell teremteni az oktatási-szakképzési kínálat és kereslet közötti összhangot. Támogatni kell az üzleti szolgáltatások szélesebb körének elterjedését és a vállalkozásokat segítő szervezetek (ipari parkok, inkubátorházak, innovációs központok) megerősödését.” A régióban jelen vannak olyan új gazdasági szektorok, amelyekre építkezni lehet és amelyeket erősíteni érdemes (környezeti, kulturális és egészségipar). A célrendszer külön kiemeli, hogy támogatni kell a környezeti ipar területén működő vállalkozások hálózatos szerveződését.

Összefoglaló

Valamennyi megyei programozási dokumentum üzleti szolgáltatások részére elmondható, hogy:

- általános megfogalmazásokkal él (ez részben következik abból, hogy a programozásnak az adott szintjén valóban nehéz továbblépni az általános megfogalmazásokról),
- olyan intézményeket tervez erősíteni, illetve kialakítani, amelyek szerepe nem világos, illetve amelyek alapvetően nem vállalkozásfejlesztési célúak (pl. Megyei Közgyűlés, koordinációs iroda),
- csak korlátozottan épít már meglévő kezdeményezésekre, intézményekre,
- a megvalósítás gyakorlatilag igen korlátozottan történt meg, amely több együttes tényezőnek is köszönhető (forráshiány, pályázati források nem voltak elérhetőek, kompetenciahiány stb.),
- párhuzamosságok fedezhetőek fel a megfogalmazott prioritásokban, amely adott esetben akár segíthetnek is a regionális szintű programozást.

A kistérségi szintű programokat áttekintve azok közül többen nem szerepel a KKV-k fejlesztése. Ez nem okvetlenül tekinthető hiányosságnak, mivel ezek a típusú intézkedések nem okvetlenül kistérségi megvalósítást kívánnak. Ugyanakkor figyelemre méltó, hogy a

megyei jogú városok esetében sem minden esetben készült olyan dokumentum, ahol megjelennek az üzleti szolgáltatások fejlesztésének szükségessége, holott ott már eléri a kritikus tömeget a vállalkozások száma.

A kistérség szintű anyagok esetében paradox módon sokszor megjelennek ambiciózus célok és programok, amelyek megvalósítása nehezen képzelhető el kistérségi szinten, részben a célcsoport kicsisége, részben pedig az erőforrások hiánya miatt.

2.1.2 Ipari parkok

Megyei szintű programok

A. Baranya megye

„Baranya megye területfejlesztési programja (2003)”

A program indokolt esetben javasolja az alpinfrastruktúra fejlesztését a meglévő ipari parkokban, illetve újabbak létrehozását, elsősorban a működő tőke vonzására, a telephely értékesítésre koncentrál, egységes megyei promóciós stratégia mentén. A program mint az ipari park egyik formáját említi meg a vállalkozási övezet felállítását és fejlesztését. A program a Pécs Ipari Park továbbfejlődési irányaként említi a tudományos-technológiai transzferközpont fejlesztését.

B. Somogy megye

„Somogy megye területfejlesztési programjának felülvizsgálata (2002)”

A program tartalmazza a *telephelykínálat bővítését*, mint célt, amelyet célszerűen a már kialakított ipari parki területek fejlesztésével lehet hatékonyan végrehajtani (ami nem zárja ki indokolt esetben új ipari park létesítését). Ehhez az stratégiai ponthoz rendelt operatív program az „integrált gazdaságfejlesztési eszközök támogatása”, mely az alábbi 5 elemre épül: beruházástámogatás: az ipari parkok műszaki alpinfrastruktúrájának kiépítése / komplettálása, promóciós / marketing tevékenység: a működő ipari parkok befektetőkkel való betelepítésének elősegítésére, az ipari parki szolgáltatások erősítése: az alapszolgáltatások (vagyonvédelem, raktározás, postai szolgáltatás, étkeztetés, stb.) mellett a műszaki, jogi, pénzügyi, számviteli, banki szolgáltatások, valamint a szállítmányozás, a vámügyintézés, és a munkaerő-közvetítés, vállalatközi együttműködés erősítése: az ipari parkokon belüli kooperációs kapcsolatok erősítése, illetve a vállalkozások közötti együttműködés fejlesztése, amelynek az ipari parkokban letelepült vállalkozások erős hálózati csomópontjai lehetnek, az ipari parkok szelektív fejlesztése: az ipari parkok specializációja nagyobb térségi funkciók mentén. Ilyen területek lehetnek pl. az innováció és a logisztika.

C. Tolna megye

„Tolna megye komplex fejlesztési programjának felülvizsgálata (2003)”

A program elemzi a megyei ipari parkok helyzetét és meghatározza, hogy mely 5 területen szükséges az ipari parkok fejlesztése: beruházástámogatás: az ipari parkok műszaki alpinfrastruktúrájának (víz-, csatorna-, gáz-, villamoshálózatok, bekötő és belső úthálózat fejlesztése) kiépítése / komplettálása, promóciós / marketing tevékenység: a működő ipari parkok befektetőkkel való betelepítésének elősegítésére, az ipari parki szolgáltatások erősítése: szükséges, hogy az ipari parkok üzemeltető szervezetei az alapszolgáltatások (vagyonvédelem, raktározás, postai szolgáltatás, étkeztetés, stb.) mellett a műszaki, jogi, pénzügyi, számviteli, banki szolgáltatások, valamint a szállítmányozás, a vámügyintézés, és a munkaerő-közvetítés terén elérhetővé váljanak, vállalatközi együttműködés erősítése: szükséges az ipari parkokon belüli kooperációs kapcsolatok erősítése, illetve a vállalkozások közötti együttműködés fejlesztése, amelynek az ipari parkokban letelepült vállalkozások erős hálózati elemei lehetnek, az ipari parkok szelektív fejlesztése: a vállalatközi együttműködés sajátos dimenziója az ipari parkok specializációja nagyobb térségi funkciók mentén. Ilyen területek lehetnek pl. az innováció és a logisztika.

Kistérségi szintű programok

A. Baranya

A **Komlói kistérség fejlesztési koncepciója (2005)** jelzi az ipari park további fejlesztésének szükségességét (de nem részletezi).

A **Mohácsi kistérség 2000. évi agrárstruktúra- és vidékfejlesztési programjának aktualizálása (2004)** jelzi, hogy Bólyon, Mohácson és Szajk-Versenden van ipari park. Ezeken felül a kistérségben megvalósítás alatt áll a „Bezedek-Lippó Agrár-Ipari Park” (biotermelésre).

A **Sásdi kistérség Agrárstruktúra és Vidékfejlesztési Programja (2004)** említést tesz a megvalósítás alatt álló Sásdi – Felsőegerszegi Hegyhát Ipari Parkról (HIP), ahol technológiai transzferközpont létesítését tervezik, jelenleg azonban vezetőségi – politikai ellenérdekek akadályozzák az ipari park-szerű működést.

A **Sellyei Kistérség Területfejlesztési Koncepciója (2005)** megjegyzi, hogy szükséges lenne egy „minta értékű, inkubátor ház jellegű vállalkozást is létrehozni”. Ez leginkább egy agrár-ipari park (inkubátor ház és tanácsadó-szolgáltató központ és integrátor egyszerre) formájában képzelhető el. „Itt egyfelől szakemberek irányításával konkrét termelési, üzemszervezési, piaci, üzletviteli tanácsot kapnának az érdeklődők, másfelől pedig komoly integratív szerepet is kapna az alapanyag beszerzés, a feldolgozás (pl. gyógy- és fűszernövények), a szervezett értékesítés folyamatában ezen szervezet

A **Siklói kistérség középtávú komplex fejlesztési programja (2005)** A térség egyetlen ipari parkja a magánvállalkozásként működő siklói Serena Ipari Park. Összesen 22 vállalkozás rendelkezik itt területtel. Az ipari parkban az önkormányzatnak tulajdonrésze nincs, a kistérségi érdekek érvényesítése nehézkes az ipari park működtetése során.

A **Szigetvári kistérség stratégiai és operatív programja (2004)** szerint tervezik ipari park létrehozását Szigetváron.

A **Szentlőrinci kistérség területfejlesztési koncepciója, 2005** jelzi, hogy a térség igen kevés ipari hagyománnyal rendelkezik, de a tanulmány megjegyzi, hogy a kistérség, és Szentlőrinc városának fejlődését nagyban elősegíthetné az ipari park-létesítés (zöld mezős beruházással),

illetve a főközlekedési útvonal mellett arra alkalmas terület kijelölése. De a tanulmány azt is megjegyzi, hogy az ipari parktól csak hosszabb távon, főként az M 57-es (Mohács-Pécs–Szentlőrinc) (M60-as) megépülése után lehet képes komoly munkahelyteremtő beruházások térségbe vonzására. Azonban már középtávon gondolni kell a terület kijelölésére, és infrastrukturális beruházások megkezdésére.

A **Pécsi kistérség agrárstruktúra- és vidékfejlesztési programja** jelzi, hogy pécsi ipari parkhoz való kapcsolódás igen fontos a kistérség gazdaságában. Az Ipari Parkba települő cégek igényei és a kistérség vállalkozásai között közvetítői feladat ellátását kell felvállalni a kistérségnek.

A **Pécsváradi kistérség** stratégiai és operatív fejlesztési terve (2003) tartalmazza, hogy a kistérség ipari park címet elnyert ipari zónaterülettel nem rendelkezik, viszont számos területen megindult az iparterületek kialakítása szinkronban a készülő területfejlesztési, településrendezési tervekkel, átlátva ennek a lépésnek a fontosságát.

B. Somogy

Barcsan van ipari park és logisztikai központ, valamint a térség a vállalkezési övezet része. Barcsan a logisztika további fejlesztése a cél a határátkelő és az ipari park(ok) bázisán. Kalmáncsán pedig „mini ipari park” létrehozását tervezik (betanított munkát igénylő iparágak megtelepedését ösztönző). (A *Barcsi kistérség fejlesztési programja* (2002))

A **Csurgói kistérség agrárstruktúra és vidékfejlesztési programja** (2004): a Csurgói Ipari Park és Innovációs Központ az Ipari Park címet 2000-ben megkapta, de azóta sem történt meg az infrastruktúra kiépítése és konkrét vállalkozás letelepedése a területre.

A Kaposvári kistérségben 2 ipari park működik jelenleg, különböző feltöltöttségi szinten.

A Marcali kistérségben egy ipari park található, de továbbfejlesztéséről a programozási anyagok nem írnak.

A Nagyatádi kistérség *A Rinyamenti kistérség stratégiai fejlesztési programja* (2005) leírja, hogy a kistérségben működő Nagyatádi Ipari Park infrastrukturális fejlesztése, új szolgáltatások bevezetése (elsősorban egy inkubátorház létrehozása indokolt, ami a helyi kisvállalkozások működéséhez nyújt háttérrel), valamint erőteljesebb marketing alkalmazása lenne indokolt.

A Siófoki kistérségben 2002-től működik ipari park. (A *Dél-balatoni vállalkezési övezet létrehozásának esélyei a tabi és siófoki kistérségben*, 2005) Az Ipari Park területén a legkülönbözőbb ágazatokban működő cégek kapnak helyet (építőipar, fémmegmunkálás, gépjárműjavítás, mezőgazdasági és földmunkagépek értékesítése, szervizelése, alkatrész értékesítés, élelmiszer kiskereskedelem, közúti személyszállítás, televíziós műsorkészítés, telekommunikációs szolgáltatás, ingatlan bérbeadás, üzemeltetés, gazdasági kamarai szolgáltatások, logisztika). Minden tevékenység betelepítését megelőzi a környezeti hatástanulmány, a szigorú balatoni követelményeket nyilván csak bizonyos tevékenység körök elégítik ki. A tanulmány a későbbiekben a park erőteljes logisztikai hasznosításával számol.

C. Tolna

A **Bonyhádi statisztikai kistérség szerkezetátalakítási programja (2005)** alapján a kistérségből Bonyhád városa tervez kialakítani ipari parkot, a várostól északra, a 6-os számú főút mentén. Ide képzeletben a korábban már említett inkubátorház telepítését is.

A **Dombóvári kistérség agrárstruktúra- és vidékfejlesztési programjának aktualizálása** alapján Dombóváron „ipari park és logisztikai központ” található, melyben főképp kis- és mikrovállalkozások vannak jelen, mindössze három vállalat foglalkoztat 20 főnél többet. Az ipari park egy részén agrár-ipari park működik. Felépült egy innovációs transzfer központ (Kapossekcsőn), mely tevékenységével betöltheti a térségi vidékfejlesztési központ szerepét, és készül egy innovációs közösségfejlesztő központ.

A **Paksi kistérség szerkezetátalakítási programja (2005)** alapján a kistérségben két ipari park található; a Dunaföldváron kialakított ipari park és a Paksi Ipari Park a 6-os út, illetve a Duna mellett a város déli részén található. Az ipari park kiépítésével olyan technológiai központ kialakítása a cél, amely innovatív termékek kifejlesztését, a technológiai transzfer felgyorsítását segíti elő a K+F háttér és az ipari kapacitások összekapcsolásával. Az ipari parkokhoz illeszkedően az alábbi lehetséges szolgáltatásokat tartja elképzelhetőnek a program: a befektetés-ösztönzés új lehetőségeinek és pénzügyi ösztönzőinek keresése, az ipari park promóciója, helyi vállalkozók áttelepítése az ipari parkba (kezdeményezők: Ipari Park Kft. és az önkormányzat), az ipari terület bővítése, integrátori/innovatív funkciók lehetőségeinek feltérképezése, a vállalkozó koncentráció növelése érdekében ösztönzők alkalmazása, új profilok, intézmények kialakítása (pl.: kezdő vállalkozásokat támogató intézményrendszer, vállalkozástámogatási „info pont” kialakítása), környezettudatos vállalatirányítási és minőségbiztosítási központ szolgáltatása iránti igény megvizsgálása, helyi vámügyintézés biztosítása, oktatás. A kistérség ipari parkjaiba nem a „klasszikus” bér munkát nyújtó vállalkozásokat várják (mivel a Paksi Atomerőműnél elérhető magyarországi átlagnál nagyobb átlagbér ezt nem teszi vonzóvá az itt lakók előtt), hanem a nagy hozzáadott értékű termékek előállítására szakosodott, illetve a magas szakmai képzettséget igénylő termékek előállításával foglalkozó vállalkozásokat.

A **Szekszárdi kistérség – Agrárstruktúra és vidékfejlesztési program felülvizsgálata (2005)** szerint ipari parkot kell létesíteni, illetve bővíteni a városban, a Szekszárdi Híd megvalósulásával a vállalkozások kistérségben történő letelepedése növekedhet.

A **Tamási kistérség komplex agrárstruktúra és vidékfejlesztési programja**. A kistérség települései közül Simontornya rendelkezett előbbi program írásakor ipari parkkal, de – betelepülő híján – a cím megvonásával nézett szembe. (A 2005-ben készült Tamási kistérség szerkezet átalakítási programja már azt tartalmazza, hogy a kistérségben nincs ipari park, mivel a cím visszaadásra került.) Tamási pedig a volt szovjet laktanya területén kíván létrehozni ipari parkot.

A **Tamási kistérség komplex agrárstruktúra és vidékfejlesztési programja** szerint a kistérség települései közül Simontornya rendelkezett a program írásakor ipari parkkal, de – betelepülő híján – a cím megvonásával nézett szembe. Tamási pedig a volt szovjet laktanya területén kíván létrehozni ipari parkot.

Regionális szintű programok

A Dél-Dunántúli Régió Komplex Fejlesztési Program (1999) felvázolja egy ipari parki fejlesztési program lehetőségeit. A program infrastruktúra és szolgáltatásfejlesztési javaslatokat is egyaránt megfogalmaz, habár nem eléggé szelektív a fejlesztési célok illetve területek (földrajzi értelemben) kiválasztásában. A program 7 éve készült, ezért csak korlátozottan használható fel a jelenlegi munkában.

2000 során készült el az „Ipari parkok fejlesztése a Dél-Dunántúlon” programozási anyag, amely elemzi a parkok helyzetét a régióban és javaslatokat tesz további fejlesztésekre is. A javaslatok – amelyek nemcsak infrastruktúra-fejlesztési programot, hanem szolgáltatásfejlesztést, marketing, kommunikációs és nemzetközi kapcsolatépítés programot is tartalmaz - nem tudtak megvalósulni, főként mivel a régióknak nem volt a kezében megfelelő eszköz a megvalósításhoz.

„A Dél-Dunántúl Stratégiai célrendszere 2007-2015” szerint „Támogatni kell az üzleti szolgáltatások szélesebb körének elterjedését és a vállalkozásokat segítő szervezetek (ipari parkok, inkubátorházak, innovációs központok) megerősödését.”

Összefoglaló

A fenti programokból és tanulmányokból látható, szinte valamennyi dokumentum tartalmaz az adott kistérség vagy megye ipari parkjaira fejlesztési elképzeléseket. Ennek oka részben egy fogalmi zavar, ami szerint gyakorlatilag minden fejlesztés, ami ipari területek fejlesztését jelenti, az ipari park, másrészt ennek oka az is, hogy „hullámszerűen”, más térségek mintájára, ahol az ipari parkok valóban sikeres fejlesztések voltak, ipari park létrehozása illetve fejlesztése szinte automatikusan bekerült és még mindig bekerül szinte minden térségi szintű fejlesztési dokumentumba.

Az ipari parkokhoz kötve vállalkozási övezet fejlesztés és technológiai transzferközpont is felbukkan az anyagokban. Ez utóbbit nyilvánvalóan nem lehetséges bármely kistérségben felállítani, az előbbivel pedig nem teljesen világos, hogy milyen előnyöket szerez, illetve biztosít a vállalkozási övezet a betelepülő vállalkozások számára. A vállalkozási övezet, mint terület- illetve gazdaságfejlesztési eszköz jelenleg nem teljesen megtöltött valós funkcióval inkább a marketingeszköz szerepe dominál.

Az ipari parkok ilyen nagy száma nyilvánvalóan alapos mérlegelést igényel a programozás során, aszerint, hogy mely esetekben van szükség infrastrukturális fejlesztésekre, illetve hogy mely esetekben szükséges más eszközöket alkalmazni a park minél hatékonyabb működtetése érdekében.

2.1.3. Logisztika

A korábbi programozási dokumentumok áttanulmányozása során világossá vált, hogy a logisztikai sok esetben nem jelenik meg mint önálló fejlesztési terület, hanem az beolvad más – közlekedési, ipari parki, vállalkozói övezeti – programokba. Ezért csak azokat a részeket emeljük ki, amelyek egyrészt direkt módon utalnak a logisztikára, másrészt amelyek nyilvánvalóan fejlesztési prioritások lehetnek logisztikai szempontból is.

Megyei szintű programok

A. Baranya megye

„Baranya megye területfejlesztési programja (2003)”

A program kiemeli a pécs-pogányi regionális repülőtér fejlesztésének szükségességét, továbbá hangsúlyozza a határszakaszon kijelölt átkelőhelyen (Drávaszabolcs) a kamionterminál kiépítésének szükségességét. Kiemelt logisztikai fejlesztés a mohácsi kikötő, hozzá tartozó vámszabad-területtel és más, komplex fejlesztésekkel.

B. Somogy megye

„Somogy megye területfejlesztési programjának felülvizsgálata (2002)”

Az ipari parkokban a logisztika fejlesztését hangsúlyozza, mint a specializáció egyik irányát. A logisztikán belül jelentős hangsúlyt helyez az agrárlogisztikára, amit azzal indokol, hogy „A megye gazdaságföldrajzi elhelyezkedése, agrártermelési centrum jellege, a feldolgozóipari kapacitások jelenléte és a jelentős fogyasztói piacok közelsége egyrészt lehetővé teszi, másrészt indokolja egy logisztikai központ kiépítését, amely a beszerzés, a fuvarozás, a raktározás, a csomagolás, a disztribúció és az értékesítés terén az egész Dél-Dunántúlra kiterjedően fejthetne ki szervező, informatikai és egyéb szolgáltató tevékenységet.” A fejlesztés kétlépcsős, először virtuális, majd fizikai módon is létrejönne a logisztikai központ. A program szerint a logisztikai központ főként, de nem kizárólag agrárlogisztikai célú lenne, regionális hatókörrel működne. A közlekedési infra-fejlesztésénél szintén megjelenik a logisztikai szerep erősítése, a taszári repülőtér és a kaposvári kistérség fejlesztése kapcsán.

C. Tolna megye

„Tolna megye komplex fejlesztési programjának felülvizsgálata (2003)”

Az anyagban a szekszárdi Duna-híd kapcsán jelenik meg a logisztikai központ fejlesztés lehetősége, mint Szekszárd, a régió és a Dél-Alföld szempontjából is jelentős projekt, amely kapcsolódhat ipari parki fejlesztéshez is. Jelzik, hogy a gyorsforgalmi utak építésével egyes térségek logisztikai szerep felértékelődhet (Szekszárd, Bonyhád, Dombóvár). Az anyagban szintén kitérnek az agrárlogisztikai fontosságára, hasonló érvekkel, mint Somogy megye esetében. Ócsényi repülőtér, mint logisztikai funkciót erősítő, szintén említésre kerül. Az anyag kiemeli a Dunára, illetve a víziközlekedésre épülő logisztika szerepét, de nem részletezi.

Kistérségi szintű programok

A. Baranya

A *Mohácsi kistérség 2000. évi agrárstruktúra- és vidékfejlesztési programjának aktualizálása (2004)* szerint fejlesztés előtt vannak logisztikai központok, Mohácson a kikötői tevékenységhez kötődően (Mohács 2004. májusától „schengeni kikötő”), Bóly-Szajk környékén pedig a megépítendő gyorsforgalmi útnak köszönhetően. „A logisztikai központok

minden esetben a kapcsolódó ipari parkokkal való együttműködésben tudják optimálisan kifejteni gazdaságfejlesztő hatásukat, amennyiben transzfer szerepüket nem csupán kereskedelmi, hanem üzleti kapcsolat- és tőkeközvetítői értelemben is sikerül érvényesíteni.”

Sem Mohács, sem Pécs nem szerepel az országos jelentőségű logisztikai bázisként megnevezett települések listáján. A program a logisztikai lehetőségeket inkább térségnek, mintsem nemzetközinek tekinti. A logisztikai pozíciók kihasználásához a mohácsi „schengeni” kikötő, a bóly-szajki térség gyorsforgalmi-út kereszteződés, Pécs gazdasági háttér-bázis és a pécs-pogányi repülőtér együttes, rendszerszintű kezelése lenne szükséges.

A program a kistérség egészét érintő közlekedési és logisztikai infrastruktúra fejlesztések között emeli ki a kikötő fejlesztést és a logisztikai parkok kialakítását.

A Siklói kistérség középtávú komplex fejlesztési programja (2005) a logisztikát illetően a több helyen található mezőgazdasági tárolókapacitások továbbfejlesztése; a drávai szállítmányozás későbbi fellendülése; a mohácsi kikötőben jelenleg bonyolódó szállítás és raktározás kapcsán lát a tanulmány térségi jelentőségű lehetőséget. Logisztikai szempontból kiemelt jelentőségű helyszínek: Túrony, Bóly-Szajk térsége, határátkelőhelyek.

A Szentlőrinci kistérség területfejlesztési koncepciója, 2005 kistérségi SWOT analízisében „logisztikai alközpont fogadására alkalmas adottságok”-at vall magáénak, a gazdaságfejlesztési programjavaslatok között megtalálható az ipari park és logisztikai alközpont létrehozása.

A Pécsi kistérség agrárstruktúra- és vidékfejlesztési programja kimondja, hogy a térségben kistérségi hatókörű mezőgazdasági logisztikai központ létesítése szükséges, a térségben termelt termékek közös piaci értékesítésének elősegítése érdekében.

B. Somogy megye

A Balatonföldvári kistérség komplex fejlesztési programja (2005) mivel a kistérség hagyományosan mezőgazdasági orientációjú, egy agrárlogisztikai bázis létrehozását javasolja.

A Barcsi kistérség fejlesztési programja (2002) szerint Barcson a logisztika további fejlesztése a cél a határátkelő és az ipari park(ok) bázisán. A szállítmányozási, vámkezelési, raktározási funkciókon túl az állat- és növényegészségügyi szakhatósági állomás kialakítása is ésszerűnek tűnik (határállomás szerepe miatt) és lehetővé kell tennie a kombinált fuvarozási módok használatát (ROLA terminál). A fejlesztési programban szerepel ipari-logisztikai (barnamezős) területek kialakítása (*A Barcsi Vállalkozási Övezet fejlesztési programja (2004)*).

A Dél-Balaton Vállalkozási Övezet létrehozásának lehetősége a Tabi- és Siófoki kistérségeken elnevezésű dokumentum (2005) a Siófoki Ipari Parkot, mint Logisztikai Szolgáltató Központot nevesíti (de ez nem azonos az OLSZK-val).

C. Tolna megye

A Bonyhádi kistérség szerkezetátalakítási programja (2005) a nagymányoki brikettgyár rehabilitációja és hasznosítása kapcsán az egyik lehetséges hasznosítást a logisztikai

szerep körben látja, hiszen a terület közút mellett helyezkedik el és rendelkezik iparvágánnyal is. A tanulmány megjegyzi, hogy a terület igazából „akkor exponálódhat, amikor az M6 és az M7 is eléri ezt a területet, és metszéspontjuk alkalmassá teszi elosztó funkciók teljesítésére”.

A **Dombóvári kistérség agrárstruktúra- és vidékfejlesztési programjának aktualizálása** szerint Dombóváron „ipari park és logisztikai központ” található, melyben főképp kis- és mikro-vállalkozások vannak jelen, mindössze három vállalat foglalkoztat 20 főnél többet.

A **Paksi kistérség gazdaságfejlesztési programja (2005)** képzési, oktatási és logisztikai központok létrehozását célozza meg, továbbá a kis- és középvállalkozásokat, - beleértve a mezőgazdasági gazdálkodókat is - információval, tanácsadással támogató szervezet létrehozást, valamint logisztikai, kereskedelmi, és innovációs központ kialakítását. A Paksi Ipari Parknál kiemeli, hogy a 6-os út, illetve a Duna mellett a város déli részén található. Kedvező közlekedési feltételeit kiegészíti, hogy mindössze 30 kilométerre fekszik a dunaföldvári Duna-hídtól, teherforgalom lebonyolítására is alkalmas vasútvonal kapcsolódik területéhez.

A **Szekszárdi kistérség – Agrárstruktúra és vidékfejlesztési program felülvizsgálata (2005)** logisztikai központok és alközpontok létesítésének lehetőségét kell megvizsgálni a kistérségben. A kistérség déli részén a bátaszéki vasúti- és közúti csomópontok lehetőséget biztosítanak a logisztikai fejlesztésekre. Továbbá a Szekszárdi Duna-híd, és a 6-os út távlati fejlesztése alapján, Szekszárdon logisztikai alközpont alakítható ki. További hasonló fejlesztések a kistérség városaiban, Tolnán és Bátaszéken valósulhatnak meg a helyi adottságok kihasználása révén.

Regionális szintű programok

A **Dél-Dunántúli Régió Komplex Fejlesztési Program (1999)** többször is kitér a logisztika lehetséges szerepére, így a taszári repülőtérnél, főbb közlekedési csomópontoknál (Szekszárd, Pécs, Kaposvár, Dombóvár, Mohács), továbbá klaszterek fejlesztésénél, mint az egyik szolgáltatás. Kiemeli az ipari parkoknál a logisztika fejlesztésének szükségességét általában is az ipari parkokban és kiemelten Mohácson és Baracson. Az agrárszektor fejlesztésénél hangsúlyt helyez az agrárlogisztikára. A program 7 éve készült, ezért csak korlátozottan használható fel a jelenlegi munkában.

2000 során készült el az „Ipari parkok fejlesztése a Dél-Dunántúlon” programozási anyag, amely az ipari parkok elemzésénél a logisztikára, mint egy lehetséges funkcióra is kitér – pl. a barsi és mohácsi parkok esetében, továbbá a Balaton mentén – pl. Siófok esetében.

Külön program született az agrárlogisztika fejlesztésére (Agrárlogisztikai fejlesztése – ROP, 2002), amely részletesen tárgyalja a régióban az agrárlogisztika iránti igényt és a fejlesztés infrastruktúra, szolgáltatási és képzési vonalait is.

„A Dél-Dunántúli Stratégiai célrendszere 2007-2015” a logisztika közlekedési oldaláról ír, illetve a „Regionális növekedési zónák” fejezetben Szekszárd – úthálózat fejlesztéséből adódó – növekvő logisztikai szerepről ír.

Összefoglaló

A programozási dokumentumokban a logisztika különböző hangsúlyokkal, de általában a realitásoknak megfelelően szerepel. Az anyagok több helyen is kitérnek arra, hogy a logisztikát össze lehet és kell kapcsolni egyrészt közlekedésfejlesztéssel, másrészt ipari parki infrastruktúra és szolgáltatásfejlesztésekkel is. A régió sajátos helyzetben van, ugyanis nincs OLSZK (Országos Logisztikai Szolgáltató Központ) a régióban. Ennek eddig hátránya nem érződött, mivel a forrásgazdák ezt a szempontot nem érvényesítették. Ugyanakkor célszerűnek tartanánk OLSZK-szerűen behatárolni egy térséget a régióban.

További áttekintett, fontosabb települési és egyéb programok

A **Pécsi Pólus stratégiában** számos olyan elem van, amely területileg messzebb megvalósuló fejlesztéseket tartalmaz, illetve – a pólus lényegéből fakadóan – olyan fejlesztéseket valósít meg, amelyek a tágabb térség, a régió fejlődését is húzzák maguk után, a versenyképességi pólust eleve úgy tervezik, hogy egy szélesebb, 100-150 km-es körzetben jelenjen meg a hatása. A dokumentum számos olyan tevékenységet tartalmaz, amely jól illeszthető ezen stratégiához: Pécs városa is a meghatározott három új, innovatív gazdasági ágazatra fókuszál, úgy mint az egészségiparra, a környezeti iparra és a kulturális iparra.

A Pólus mindhárom szakirányban kiemelt szempontnak tekinti a regionális, klaszterszerű működést, „amely magába foglalja a kutatástól a technológia-fejlesztésen át a termék- és szolgáltatásfejlesztést, a hazai- és export-értékesítés teljes láncolatát”. A fejlesztések során horizontális követelmény az innováció-orientáltság, a korszerű informatika alkalmazása és a képzés fontossága.

A program az egyes projektek esetében a kutatás, innováció – inkubálás, támogatás – eredmények alkalmazása – fogyasztói igény kielégítése láncolatot kívánja érvényesíteni, ezen folyamathoz pedig a háttér-feltételeket biztosítani: az infrastruktúrát, az infokommunikációs-technológiai támogatást, a humán fejlesztést és a vállalkozások támogatását és fejlesztését.

A **Pécs-Pogányi repteret** 2003. november 19-én avatták fel. Azzal a reménnyel épült, hogy hozzájárulhat Magyarország gazdasági felzárkózásához. Annak érdekében, hogy a vállalkozás sikeres és hatékony lehessen, a 2003-as felavatás óta egyfolytában fejlesztik. A cél, hogy egy közepes méretű, modern reptér jöjjön létre, mely a dél-dunántúli régiót szolgálná ki. A repülőtér-fejlesztésnek és a reptérnek nem célja, hogy hatalmas profitot érjen el; erre lehetősége se nagyon lenne, viszont tőkét vonzana Pécsre és a régióba.

A repülőtér gyengesége közé tartozik, hogy csak kisebb (40 tonnánál könnyebb) gépek használhatják, valamint, hogy jelenleg még nincs nagyobb utasforgalom fogadásához szükséges terminál. A taszári és az eszéki reptér pedig versenytárs, ezért a marketing terv főként a légi személyforgalommal számol.

A **Taszári repülőtér** kapcsán viszont kimondottan logisztikai fejlesztést terveznek, hiszen a reptér adottságai ezt jól szolgálják:

- Kedvező fekvés a Dél-Dunántúl földrajzi középpontjában,
- Kaposvár közelsége,
- Magas szintű kiépítettség,
- A fel-, és leszálló pályák mérete, teherbírása és műszaki állapota,
- A kiszolgáló és raktár épületek megléte,
- Üzemanyagtöltő és javító bázis,
- Közúti és vasúti csatlakozás,
- A laktanya, mint további fejlesztési terület közelsége,
- Összekötő kapocs lehet a Távols-Kelet és az EU között.
- Ipari park és felsőfokú oktatási, valamint kutatási központ közelsége.

A repülőtér legfontosabb fejlesztési iránya tehát egy nemzetközi regionális repülőtér kialakítása, elsősorban teherfuvarozási profillal, melyhez a kapcsolódó logisztikai infrastruktúra is kiépítésre kerülne és igény szerint elképzelhető lenne a légi személyszállítás beindítása is. E fejlesztéshez kapcsolódóan egy szabadkereskedelmi zóna kialakítása is célszerűnek tűnik.

3. SWOT-analízis

Előnyök	Hátrányok
Az új, innovatív gazdasági ágazatoknak már megvannak a kezdeményei a régióban (környezeti, kulturális és egészségipar)	A régió fejlettségi szintje (GDP) az elmúlt évtizedben mind jobban elmaradt az országos átlagtól.
Néhány ipari ágazatban erős hagyományok és magas szaktudás áll rendelkezésre (élelmiszer-, textil-, bőr- és gépipar)	Az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliség, különösen egyes kistérségekben (pl. Sellyei, Barcsi, Szigetvári).
Helyenként jól képzett, nyelveket (német) beszélő munkaerő.	Fejletlen az üzleti szolgáltató szektor
Klaszterszerveződések már létrejöttek (biotechnológiai, cipőipari, egészségipari, autóipari, lovas) és újabbak szerveződnek (pl. élelmiszeripari, környezeti, kulturális).	A kkv-k elégtelen tőkeellátottsága, sok kistérségben nem kapnak elegendő támogatást (hitel, tanácsadás, oktatás, képzés).
Kialakult, meglévő intézményi rendszer a vállalkozások támogatására.	A régióban kevés inkubátorház van, amely teljesen kiépült és széles szolgáltatási palettát kínál irányukban.
A K+F-nek meglévő akadémiai háttere van a régióban, meglévő tudományos bázis (Pécs, Kaposvár).	A régió 17 (15 működő) ipari parkja közül csak kevés az igazán prosperáló, több helyen még csak az alpinfrastruktúra kialakítása történt meg.
Pécs Pólus szerepköre a környező területre is várhatóan húzó hatást gyakorol majd.	Több ipari park esetében az önkormányzatnak nincs beleszólása a fejlesztési elképzelésekbe (pl. Barcs, Siklós).
A Duna, mint nemzetközi vízi út a logisztikának teremt lehetőségeket – Mohács „schengeni” kikötő.	Az Ipari Parkok közötti együttműködés ritka.
A taszári repülőtér logisztikai és tőkevonzó szerepének kihasználása.	Az Ipari Parkok számára a pályázati források szűkösek.
	A fő közlekedési útvonalak a régió peremén haladnak, ami a mind a gazdasági vérkeringésbe való intenzív bekapcsolódásra, mind a logisztikai szerepkör hangsúlyosabb megjelenítésének

Előnyök	Hátrányok
	akadályozója.
	A régióban nincs OLSZK.
	A horvát határ felé – a Dráva miatt – kevés a kapcsolódási pont.
	A mohácsi és barcsi vállalozási övezet nem versenyképes a befektetők körében.
	A K+F ráfordítások arányát tekintve a régió csak az ötödik helyen van a regionális rangsorban.

Lehetőségek	Veszélyek
Az M6-os és M7-es autópálya megépítése intenzívebb kapcsolódást kínál a régió kistérségeinek.	A jobb megközelíthetőség ellenére a külföldi működőtőke továbbra is a már jól ismert területeket (központi régió, nyugati határ) választja telephelynek.
Horvátország EU csatlakozása előtérbe helyezheti a régió fekvését.	Az emelkedő bérszint következtében a nemzetközi nagyvállalatok érdeklődése a kelet-közép-európai térség iránt csökken.
	Az autópályák és az autópálya-csomópontok növekvő száma logisztika területén számos versenytársat is szül a régió logisztikailag kedvező fekvésű településeinek.

III. Stratégia

1. Szakpolitikai háttér

Az Üzleti Szolgáltatások Stratégiai Fejlesztési Program készítésénél egyaránt figyelembe vettük a témába illeszkedő nemzeti szintű fejlesztési programok és politikákat és az Európai Unió közösségi politikák és releváns szabályozásokat. A program továbbá teljes összhangban van a régió stratégiai célrendszerével, a régió kiemelt fejlesztési dokumentumaival és terveivel, továbbá a folyamatos az összehangolás a készülő Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztés Operatív Programmal.

Nemzeti szintű programok és politikák közül kiemelten kezeltük és építettük be az Országos Területfejlesztési Konceptióban továbbá az Országos Fejlesztéspolitikai Konceptióban rögzített célokat. Az anyag illeszkedik a Nemzeti Stratégiai Referencia Keret prioritási tengelyeihez. Vizsgáltuk az illeszkedést Magyarország Aktualizált Konvergencia Programjához.

Hangsúlyt fektettünk a Nemzeti Akcióprogramhoz, illetve a NAP mikrogazdasági prioritásokat megfogalmazó részeihez illetve fejezeteihez történő illeszkedéshez.

A szakpolitikák közül kiemelten kezeltünk néhány készülő szakpolitikát, így a KKV fejlesztési stratégiát, az Iparpolitikai Konceptiót, a Tudomány- technológia és innovációpolitikai stratégiát, továbbá aktuális kormányrendeleteket, mint pl. a 2052/2006. számút (A vállalkozói banki feladatok kialakításáról és a kis- és középvállalkozás-fejlesztési intézményrendszer továbbfejlesztéséről).

Az Európai Unió Közösségi Politikák közül a lisszaboni stratégiát emeltük ki. A megújuló lisszaboni stratégia a növekedésre és a foglalkoztatás bővítésére fókuszál és célja, hogy az Európai Unió 2010-re váljék a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb, tudásalapú gazdaságává. A versenyképesség erősítése mellett társadalmi célok is megfogalmazódtak, ezért e stratégia fontos alapelve a „több és jobb munkahely létrehozása”, a társadalmi és gazdasági kohézió, az összetartó társadalom erősítése, a területi különbségek csökkentése, valamint a szociális szolgáltatások legszegényebb rétegekre koncentráló fejlesztése. A götebörgi elvárások alapján a fejlődés fenntarthatóságát biztosítani kell, amelyet a gazdasági, társadalmi és környezeti szempontok összhangjának megteremtésével, ezen szempontok együttes érvényesítésével lehet elérni. Vizsgáltuk az összhangot a Közösségi Stratégiai Iránymutatások a Növekedésért és Foglalkoztatásért 2007-2013 közösségi politikával, továbbá egyes európai szinten megfogalmazott programokkal és kutatási eredményeket összegző ajánlásokkal.

Vizsgáltuk és figyelembe vettük az illeszkedést a közösségi rendlettervezetekhez, különösen tekintettel a Strukturális Alapok 2007-2013 közötti időszakra vonatkozó felhasználási szabályozását.

Az SFP készítésénél figyelembe vettük az összhang igényét a készülő ágazati szintű operatív programokkal, így különösen a Versenyképes Gazdaság Operatív Programmal (VEGOP), amely hasonló területeket érint országos szinten, mind a jelen SFP.

A régió szintjén elkészült stratégiák és programok közül feldolgoztuk és megteremtettük az összhangot a korábban elkészült Dél-Dunántúli Regionális Innovációs Stratégiával illetve a Dél-Dunántúli Régió Információs Társadalom Stratégiájával. A tervezés figyelembe vette a korábbi időszakban elkészült regionális szintű programok eredményeit is. Regionális szinten kiemelten foglalkoztunk egyes olyan korábban elkészült dokumentumokkal, mint a regionális szinten a kockázati tőke vagy a garanciaalap létrehozását vizsgáló tanulmányok.

Jelen SFP készítésénél kiemelten felügyeltük az összhang megteremtését a Barnaövek rehabilitációja SFP-val.

2. Stratégiai célkitűzés

A helyzetelemzésben tett megállapítások, valamint a SWOT-analízis alapján, továbbá a régió stratégiai célrendszerét, valamint a feldolgozott szakpolitikai háttéranyagokat figyelembe véve, az üzleti szolgáltatások témakörben a régió átfogó célja **a Dél-dunántúli régió versenyképességének növelése.**

A régió versenyképességének növelése hozzájárul a DDROP-ban megfogalmazott stratégiai célkitűzéshez, amely célja megállítani a Dél-dunántúli régió leszakadását az ország növekedési pályájáról és egy felzárkózási folyamat elindítása, mely 2013-ra elérhetővé teszi, hogy a régió egy főre jutó GDP-je elérje az országos átlag 75%-át.

Átfogó cél	Indikátorok	Típus	Céltérték (2016)
A Dél-dunántúli régió versenyképességének növelése.	Egy főre jutó GDP az országos átlag %-ában	hatás	75%

Specifikus célok

A stratégiai célkitűzéshez az alábbi, 2013-ig elérendő célokat rendeljük:

1. A hagyományos ágazatok versenyképességének megerősítése
2. Új, innovatív, nagy növekedési potenciállal rendelkező ágazatok letelepítése és fejlesztése, a tudásalapú gazdaság fejlesztése
3. A helyi kis- és középvállalatok versenyképességének növelése

A fenti három cél és az üzleti szolgáltatások egyes tématerületei között az alábbi a kapcsolatok szorossága:

	KKV	Ipari park	Logisztika	Innováció
A hagyományos ágazatok versenyképességének megerősítése	++	++	+++	
Új, innovatív, nagy növekedési potenciállal rendelkező ágazatok letelepítése és fejlesztése, a tudásalapú gazdaság fejlesztése		++		+++
A helyi kis-és középvállalatok versenyképességének növelése	+++	++	++	+

1. A hagyományos ágazatok versenyképességének megerősítése

A régióban hagyományosan jelenlévő ágazatok az **élelmiszeripar**, a **gépipar** és **fémfeldolgozás**, az **elektronika**, a **textil- és bőripar**, a **faipar** további fejlesztése termékspecializációval, a feldolgozottsági szint növelésével képzelhető el.

2. Új, innovatív, nagy növekedési potenciállal rendelkező gazdasági ágazatok letelepítése és fejlesztése, a tudásalapú gazdaság fejlesztése

E csoportba mindenek előtt a **környezeti ipart**, az **egészségipart** és a **kulturális ipart** soroljuk. A régióban mindhárom iparágban megvannak a hagyományai, melyek a jövőben új fejlődési pályára állhatnak.

A **környezeti ipar** a régió egyetemi és kutatóközpontjaira (Pécs, Kaposvár) támaszkodik, ide értve Paks energetikai tudásbázisát is. Az energetikai kutatás azonban az atomenergetika mellett mindinkább a régió jelentős megújuló-energiakészletének kutatását és hasznosítását is jelenti.

Az **egészségipar** Pécs orvos-képzésére, Kaposvár élelmiszer-kutatására épül, de ennél szélesebb kört fog át: kapcsolódik az egészségturizmus felé is, a gyógyfürdők, termálfürdők nyújtotta kínálathoz.

A régió felsőoktatási bázisa, az ott lévő szellemi potenciál alkalmassá teszi a régiót a **kulturális iparban** rejlő lehetőségek kihasználására. Ehhez társul a régió kulturális intézményrendszerének fejlesztése, a kultúrához, a művészetekhez kapcsolódó mikro- és kisvállalkozások támogatása, a kreatív vállalkozások piacra jutásának elősegítése.

A tudásalapú gazdaság illetve vállalkozások fejlesztése általában is – mint a régió egyik kitörési pontja – a fenti ágazatokon túl, rugalmas, ágazatokon átlépő szemléletben javasolt a régió számára.

3. A helyi kis- és középvállalatok versenyképességének növelése

A kis- és középvállalkozások termelékenységének a nagyvállalatokhoz viszonyított elmaradottsága közismert: országosan a foglalkoztatottak mintegy 60%-át alkalmazzák, addig a GDP-ből való részesedésük csak 45% körüli. A KKV-k versenyképességének biztosítása alapvető az egész térség gazdasági növekedésének a biztosításához, hiszen a nemzetközi nagyvállalatok „helyhez kötése” csak fejlett beszállítói hálózattal, KKV-körrel lehetséges. Ezért a stratégiában kiemelt célként szerepel ezen kör versenyképességének növelése.

<i>Specifikus célok</i>	<i>Indikátorok</i>	<i>Típus</i>	<i>Célérték (2016)</i>
A hagyományos ágazatok versenyképességének megerősítése	a hagyományos ágazatok BHÉ változásának üteme	hatás	az időszak átlagos növekedési üteme eléri a nemzeti összágazati BHÉ növekedési ütemét
Új, innovatív, nagy növekedési potenciállal rendelkező ágazatok letelepítése és fejlesztése, tudásalapú gazdaság fejlesztése	az innovatív ágazatok BHÉ változásának üteme	hatás	az időszak átlagos növekedési üteme eléri a nemzeti összágazati BHÉ növekedési ütemének 120%-át
A helyi kis- és középvállalatok versenyképességének növelése	KKV-k nagyvállalatokhoz viszonyított munkatermelékenysége	hatás	10%-os javulás

IV. Prioritások

1. Kis- és középvállalatokat támogató vállalkozásfejlesztési szolgáltatások erősítése

Célok:

- a kezdő és mikrovállalkozások túlélési esélyeinek javítása, komplex vállalkozásfejlesztési szolgáltatásokkal,
- a kis- és középvállalkozások jövedelemtermelő képességének erősítése,
- az induló és a már működő vállalkozásoknak kedvező infrastrukturális környezet biztosítása,
- a kiemelt szektorokban és a tudásalapú gazdaságban működő vállalkozások megerősödésének támogatása,
- a régió versenyképes ágazataiban és a tudásalapú gazdaságban vállalkozói együttműködések ösztönzése,
- a vállalkozások valós igényeit kielégítő fejlesztési forrásokhoz jutásának megkönnyítése

Indoklás és leírás

A prioritás a régió kezdő és már működő vállalkozásainak megerősítését szolgálja, sokféle és kombinált módszerekkel (pl.: tanácsadás, szaktanácsadás, mentorálás, oktatás, képzés, szakképzés, átképzés, készségfejlesztő tréningek, projektgenerálás, stb.), komplex szolgáltatáscsomagban megjelenítve, amelynek célja, hogy a vállalkozások számára átfogó, rugalmasan, helyben többfajta szolgáltatás álljon rendelkezésre. Így a régióban mind a kezdő, mind pedig a már működő vállalkozások számára, részben vagy egészben testre szabottan válnak elérhetővé ezek a vállalkozástámogatási, -fejlesztési eszközök. A helyzetelemzés adatai alapján megállapítható, hogy jelenleg a régióban ezek a szolgáltatások szűkösen állnak rendelkezésre, a korábban működő programok, illetve az azokhoz kapcsolódó intézményrendszerek pedig részben módosultak, profilt váltottak, illetve leépültek. Ugyanakkor a régióban folyamatosan alakulnak vállalkozások, amelyeknek elindításához folyamatosan segítségre van szükség. Ugyancsak segítséget várnak a már működő vállalkozások, elsősorban a vállalkozás fejlődéséhez, növekedéséhez, de nem ritkán piaci pozíciójuk stabilizálásához, válságkezelésükhöz is.

A vállalkozások közötti együttműködés erősítésének a régióban már vannak csírái, amelyek igénylik a külső beavatkozást, segítséget. Ezek az együttműködések megfelelő számú és „sűrűségű” vállalkozás esetében vállalkozói klaszterre fejleszthetőek, amire már szintén van példa a régióban. Egy ilyen együttműködési lehetőség az abban részt vevő vállalkozás számára kölcsönös előnyöket biztosít, annak mentén jön létre és működik.

A prioritásban tervezett eszközök között inkubátorházak létesítése is javasolt, mivel a helyzetelemzés egyik jelentős megállapítása, hogy a régióban csak kevés helyen működik valóban hatékonyan (vagy ahhoz közelítően) olyan inkubátorház, amely egyrészt elhelyezést

biztosít a vállalkozások részére (irodát, illetve műhelyt), és ezen felül vállalkozástámogató szolgáltatások sorát is elérhetővé teszi számukra.

A vállalkozások finanszírozása a régióban hosszabb múltra tekint vissza; a mikrohitel és az államilag finanszírozott kockázati tőke-szerű befektetéseken keresztül. Az ezeket igénybe vevő vállalkozások száma, illetve a nem bankrendszeren keresztül igénybe vehető finanszírozás iránti igény folyamatosan nő, ezért a források külső bővítése szükséges. Az SFP-ben foglalt ezen intézkedésekkel párhuzamosan folytatandó továbbá a régióban az országos szintű vállalkozás-finanszírozási programok, ezek között is elsősorban a Széchenyi-kártya működtetése.

A vállalkozásfejlesztési program, az eszközök és az intézményrendszer kialakítása és működtetése alapvetően nem kistérségi, hanem specifikusan regionális feladat.. Ezt azzal indokoljuk, hogy:

- több célcsoportban a vállalkozások problémái hasonlóak, amelyek hasonló megoldásokat kívánnak – pl. a kezdő vállalkozások tanácsadásában nincsenek kistérségek, illetve megyék közötti különbségek. Így ezeket az eszközöket ki lehet alakítani regionális szinten is, ugyanakkor a végrehajtást intézményhálózaton keresztül egyes esetekben érdemes kistérségi szintre is levinni (ez részben forrás és szervezetfejlesztés kérdése is),
- több olyan program is van, amelyet nem érdemes a régiónál kisebb térségben nyújtani, mivel a célcsoport megtalálása kistérségi vagy megyei szinten korlátozottan lehetséges – ilyen például a vállalkozások közötti együttműködés, ahol általában nagyobb földrajzi térségben találhatóak meg az együttműködésre esélyes vállalkozások,
- felvetődnek hatékonysági kérdések is, például a szolgáltatásokat nyújtó intézményrendszerre (kompetenciaközpont) vonatkozóan, amelyeket megyei vagy regionális szinten érdemes kialakítani, illetve erősíteni; indokolt esetben a kistérségi szintű hálózatot megteremteni – a szolgáltatások, illetve a források függvényében,
- bizonyos programok pedig sem a működtetés, sem a célcsoport, sem a stratégia szempontjából nem kerülhetnek a regionálisnál alacsonyabb szintre – ilyen például egy pénzügyi konstrukció.

Mindez nem zárja ki, hogy természetesen ne induljanak olyan KKV támogató programok, amelyek a régiónál kisebb egységre tervezettek, de nagyon alaposan meg kell határozni egy ilyen programnak a célcsoportját, a program tartalmát pedig nyilvánvalóan egy jól meghatározott cél szerint kell kialakítani, illetve specializálni. Egy ilyen program megvalósítását célszerű a 2007-2013 időszak második szakaszában elindítani, egy már létező és tapasztalattal rendelkező közvetítőre bízva.

Indikátorok	Típus	Célérték (2016)
KKV-k nagyvállalatokhoz viszonyított munkatermelékenysége	hatás	10%-os javulás
a szolgáltatásokat évente igénybe vevő vállalkozások száma	eredmény	50%-os emelkedés
a szolgáltatásokat igénybe vevő vállalkozások eredményessége (MSZE)	eredmény	10%-os javulás

a támogatott vállalkozások által végzett összes beruházás éves volumene	eredmény	10%-os javulás
---	----------	----------------

2. Ipari parkok fejlesztése

Célok:

- telephely biztosítása a fejlődőképes helyi és a régióba betelepülő kis- és középvállalkozásoknak,
- ipari parkban rendelkezésre álló szolgáltatások palettájának bővítése, parkok közötti együttműködés fejlesztése,
- hatékony marketing az ipari parki betelepülés ösztönzésére.

Indoklás és leírás

A vállalkozások egy bizonyos méret, illetve fejlettségi szint után minőségi telephelyet és infrastruktúrát igényelnek működésükhöz, ahol a rendelkezésre álló, infrastruktúrával ellátott kijelölten ipari célú ingatlanon, saját vagy bérelt telephelyen működtethetik vállalkozásukat. Az adott település, illetve térség érdeke is sokoldalú lehet az ipari parki betelepítés elősegítésére:

- a lakóövezetbe beékelődött vállalkozások folyamatos konfliktust okozhatnak a lakosság és a vállalkozás között,
- a kiépült iparterület képes egy helyen biztosítani a szükséges infrastruktúrát és szolgáltatásokat,
- a betelepülő cégek munkahelyet teremtenek..

A régióban a – részben vagy alacsony kihasználtsággal működő – ipari parkok nagy száma indokoltá teszi, hogy a DDRFÜ aktívan lépjen fel fejlesztésük érdekében. A források hatékony felhasználása és a felesleges fejlesztések elkerülése azt indokolja, hogy az RFÜ alapvetően itt is a már létező parkok további fejlesztésére koncentráljon és csak nagyon indokolt esetben – ilyen az erős befektetői érdeklődés – segítse újabb parkok létrejöttét.

A fejlesztés alapvetően nem azokat az ipari parkokat célozza, amelyeknél:

- az ipari park nem rendelkezik a betelepülő vállalkozások kiválasztására vonatkozó koherens stratégiával,
- az ingatlanfejlesztésen túl nem képesek szolgáltatásokat kialakítani,
- a fejlesztés eredménye kereskedelmi célú vagy lakáscélú hasznosítás,
- az ipari park nem kapcsolódik össze más szolgáltatásokkal, a fejlesztés véget ér a területek eladásánál.

Az ipari parkok fejlesztése nemcsak a fizikai infrastruktúra megteremtését jelenti, hanem egyúttal a vállalkozások működését segítő szolgáltatások fejlesztésével is együtt járhat, adott esetben, optimális megoldásként összekapcsolódhat az előbb bemutatott 1. prioritás egyes intézkedéseivel is. A parkok közötti hálózatos együttműködés fejlesztése segítheti a szolgáltatások rendszerének és egyes szolgáltatásoknak a kialakítását – munkamegosztással, a feladatok ésszerű felosztásával. A parkok hatékony marketingjének támogatása pedig segíti a

parkok minél hatékonyabb betelepülését, jelentős mértékben hozzájárulhat a jelentős források felhasználásával kiépülő fizikai infrastruktúra minél magasabb szintű kihasználásához.

Indikátorok

Hatásindikátor:

- munkahelyteremtés és versenyképességet segítő fejlesztések az ipari parki vállalkozásoknál és az ipari park kistérségében / vonzáskörzetében

Eredményindikátorok:

- nő az ipari parkba betelepülő és a szolgáltatásokat igénybe vevő vállalkozások száma,
- az ipari parki vállalkozások eredményessége nő,
- x millió forint külső fejlesztési forrás bevonása.

Indikátorok	Típus	Célérték (2016)
A bruttó hozzáadott érték az ipari parkban működő vállalkozások által (BHÉ)	hatás	20%-os emelkedés
Az ipari parkban működő és a szolgáltatásokat igénybe vevő vállalkozások száma	eredmény	50%-os emelkedés
Az ipari parkban működő vállalkozások eredményessége (MSZE)	eredmény	10%-os javulás
Az ipari parkban működő vállalkozások által végzett összes beruházás éves volumene	eredmény	10%-os növekedés

3. A logisztika fejlesztése

A logisztikánál nem foglalkozunk a teljes agrárlogisztikai témakörrel, hanem e tárgykörből csak az élelmiszeriparral összefüggésben kerülnek figyelembe vételre a fejlesztés irányai.

Célok

- a régió vállalkozásait szolgáló logisztikai infrastruktúra és szolgáltatások biztosítása az ipari parkokban,
- logisztikai nagyprojektek fejlesztése,
- logisztikai szakemberállomány biztosítása.

Indoklás és leírás

A régió logisztika fejlesztése, logisztikai célú beruházások megvalósítása – mint ahogy azt a helyzetelemzés is feltárta – több szempontból is indokolt; a közforrások felhasználása célszerűen segítheti a régió gazdaságának fejlődését.

Így a térség vállalkozásai már igénylik azokat a logisztikai célú fejlesztéseket, amelyek sok tevékenység esetében – mint például az élelmiszeripar – szorosan kapcsolódnak az alaptevékenységhez, gyakorlatilag elengedhetetlenek. A fejlesztések kapcsolódhatnak egy-egy vállalkozói együttműködéshez vagy klaszterhez is, ami a abban részt vevő vállalkozások közötti hatékonyabb erőforrás-megosztást és a terhek szétosztását is eredményezheti.

Egyes ipari parkok esetében – amelyek kedvező földrajzi fekvéssel, megfelelő közúti vagy vasúti kapcsolatokkal bírnak – olyan vállalkozások betelepülése is várható jelentősebb mértékben, amelyek fő tevékenysége a logisztika, így az kiegészíti az adott ipari park profilját, de egyúttal igényelhet jelentős külső és belső infrastrukturális fejlesztéseket is. Egy ilyen fejlesztés, amennyiben azt megfelelően tőkeerős cég hajtja végre, jelentős mértékben modern technológiát és irányítási rendszert

A régióban meghatározhatóak azok a logisztikai szempontból kiemelkedő nagyprojektek, ahol a régiós források részbeni felhasználásával és magánforrások kombinációjával lehetséges lehet jelentős mértékű fejlesztések indukálása. Ezek általában kapcsolódnak közlekedési célú fejlesztésekkel is, az ilyen jellegű nagyprojekteknek mindig van szállítási-közlekedési oldala, ami igényli a fejlesztések összehangolását is.

A logisztika komplex fejlesztéséhez elengedhetetlen a megfelelő szakemberállomány biztosítása, amelynek alapfeltételét a regionális logisztikai tudásbázis jelenti, amelynek fejlesztéséből mind a megteremtendő felső, mind a létező középfokú képzés profitál.

<i>Indikátorok</i>	<i>Típus</i>	<i>Célérték (2016)</i>
A logisztikai ágazat bruttó hozzáadott értéke a régióban (BHÉ)	hatás	20%-os növekedés
A logisztikai szolgáltatásokat igénybe vevő vállalkozások száma	eredmény	50%-os növekedés
A logisztikai vállalkozások által végzett összes beruházás éves volumene	eredmény	10%-os növekedés
A logisztikai vállalkozások munkaerő-hatékonysága (BHÉ/foglalkoztatott)	eredmény	10%-os javulás

4. Az innováció támogatása

Célok

- innovatív vállalkozások technológiai fejlesztése
- regionális szakképzés és felnőttképzés fejlesztése
- kompetenciaközpontok felállításának támogatása

Indoklás és leírás

A régió kis- és középvállalkozásai jelentős versenyhátrányban vannak, mivel az általuk alkalmazott technológia korszerűtlen, ez párosul az elavult termékstruktúrával, a nem kellőképpen hatékony irányítási rendszerekkel. Ez egyben egy olyan negatív folyamat is, amely a Dél-dunántúli régió ezen vállalkozási körének folyamatos piacvesztéséhez és végső soron tönkremenéséhez vezet. Ezt a folyamatot a vállalkozások gyenge tőkehelyzete nem tudja megállítani, külső forrásbevonásra nincs lehetőség, ezért számukra a vissza nem térítendő támogatás nyújtása jelent megoldást. A vissza nem térítendő támogatás koncentrálni a régió kiemelt ágazataira és egyben meghatározott célokra biztosít támogatást.

A kutató szféra és a gazdaság közötti kapcsolat hatékony megteremtése a kompetenciaközpontok feladata. A régióban már van néhány kezdeményezés, amelyek erősítése, illetve újak kialakítása szükséges. A kompetenciaközpontok alapvetően a régió

kiemelt ágazataiban jönnek létre, fő feladatuk a kutatási eredmények hasznosítása a régió gazdaságában.

Ezen intézkedés és más vállalkozástámogató intézkedések között meg kell teremteni az összhangot, akár össze is kapcsolva és egymásra építve azokat (pl inkubátorház, vállalkozói együttműködést és klasztert segítő szolgáltatások).

<i>Indikátorok</i>	<i>Típus</i>	<i>Célérték (2016)</i>
Innovatív, vagy innovatív eljárással készülő termékek értékesítéséből származó árbevétel a régióban	hatás	25%-os javulás
Innovatív vállalkozásoknál legalább középfokú képesítéshez kötött munkahelyek	eredmény	15%-os növekedés
Megvalósuló kölcsönösen előnyös kutatási és iparági együttműködések	eredmény	100%-os növekedés
Az innovatív vállalkozások által végzett összes beruházás éves volumene	eredmény	10%-os növekedés

V. Intézkedések

1. Az 1. prioritáshoz tartozó intézkedések

1.1. Kezdő és mikrovállalkozásokat segítő tanácsadási és oktatási programok

Az intézkedés céljai

- kezdő vállalkozások indításának, túlélésének és megerősödésének segítése támogatott tanácsadási programokkal,
- kezdő vállalkozások indításának, túlélésének és megerősödésének segítése támogatott oktatási programokkal.

Az intézkedés leírása

A tanácsadásnak – amely interaktív, egyéni fejlesztési folyamat – az az alapvető célja, hogy a vállalkozó szervezett körülmények között, adekvát módszerek alkalmazásával adekvát információkat szerezzen annak érdekében, hogy minden, a vállalkozására vonatkozó kérdésre, problémájára a tanácsadás végére választ kapjon. A tanácsadás során a tanácsadó információkat ad, kontrollál, visszajelez, megerősít, ennek eredményeként a vállalkozó – saját eszköztárszerét mozgósítva, a lehető legkisebb kockázatvállalással – képessé válik problémáját önállóan, felelősséggel megoldani, a tanácsadási folyamat során szerzett ismereteit és készségeit a gyakorlatban alkalmazni.

Az oktatás (képzés), amely esetünkben a vállalkozókra, potenciális vállalkozókra, az érdeklődő lakosság (vállalkozói kultúra fejlesztése!) bármelyik szegmensére irányulhat – az az interaktív folyamat, melynek során a programban résztvevő csoportok igényének, felkészültségének, idejének megfelelően hozzájutnak azokhoz az információkhoz, tudáshoz, szakmai, vállalkozói, vezetői készségekhez, amelyek a vállalkozásaik sikeres menedzseléséhez, a piaci és munkaerő-piaci folyamatokhoz való alkalmazkodó készségük növeléséhez, attitűdjük és szemléletük fejlődéséhez szükségesek. Az üzleti szolgáltatások oktatási csomagjában olyan rugalmas, modulrendszerű felnőttképzési programokat, ahhoz kapcsolódó metodikákat kell összeállítani, amelyek elsősorban a vállalkozói réteg, a potenciális vállalkozók fejlesztését célozzák, esélyegyenlőségüket, szakmai tudásukat növelik, azaz piacképes ismereteket szereznek. Személyiségük és készségeik is fejlődnek, képesek lesznek életvitelükön, szemléletükön változtatni, új, megélhető stratégiákat megfogalmazni.

A kezdő vállalkozásokat segítő tanácsadási és oktatási programok a vállalkozások széles körének, komplex támogatott tanácsadási és oktatási szolgáltatást nyújtanak. Ennek a vállalkozói körnek alapvetően a vállalkozás elindításához és kezdeti működéséhez van szüksége információra, tanácsadásra és oktatásra a támogatott területeken.

Az intézkedésen belül a tanácsadás többfajta formában és tartalommal működhet, az alapszintű információnyújtástól a szaktanácsadás, meghatározott keretek között. A tanácsadás – a teljesség igénye nélkül – az alábbi területekre terjed ki:

- a vállalkozások jogi formái és alapítása,
- üzleti terv készítése,
- marketing alapvetések,
- alapvető menedzsment ismeretek, kommunikáció,
- számviteli és pénzügyi alapismeretek,
- finanszírozási és pályázati lehetőségek
- projekt generálás, projekt tervezés, projektmenedzsment,
- a vállalkozás munkaügyi, munkabiztonsági kötelezettségei, eljárások, intézményrendszer,
- a vállalkozás humán erőforrása (tervezés, toborzás, kiválasztás, stb.),
- ügyvitel, szervezetfejlesztés, stb.

A tanácsadáson belül a módszerek többfélék lehetnek:

- interneten keresztül írásos alapszintű tanácsadás, amely a kezdő vállalkozások egyszerű kérdéseire nyújt választ,
- személyes, általában ügyfélszolgálati szintű információnyújtás és tájékoztatás, amely a kezdő vállalkozások egyszerű kérdéseire nyújt választ,
- akkreditált tanácsadó közreműködésével történő interaktív, a vállalkozás elindítását támogató fejlesztő tanácsadás,
- szaktanácsadás, amely a vállalkozás egyik legfontosabb pillére, a szakmai ismeretek és készségek fejlesztését célozzák,
- egy adott szervezetben munkavállaló főállású tanácsadók igénybe vételével, vagy a régió speciális szakterületen működő tanácsadóinak hálózatos, a tanácsadási programot működtető intézmény általi bevonásával.

A tanácsadás rendszere a régióban részben kiépült, amely alapot jelent a további fejlesztéshez.

A kezdő vállalkozói oktatás területei lehetnek:

- személyiség- és vállalkozói készségeket fejlesztő tréningek,
- a vállalkozás pénzügyi menedzsmentje,
- számviteli, adózási és könyvvizelési alapismeretek,
- beruházás és finanszírozás,
- jogi alapismeretek,

- stratégiai menedzsment – üzleti tervezés,
- marketing ismeretek és kommunikáció,
- minőségbiztosítás, szabványok, engedélyek,
- projektmenedzsment,
- a pályázatkészítés alapelvei,
- közbeszerzési alapismeretek,
- emberi erőforrás, munkaerőpiac, munkaügyi ismeretek,
- alapszintű EU-s ismeretek, stb.

A régióban részben – a korábbi támogatási programok eredményeként – rendelkezésre állnak tananyagok – ezeket azonban frissíteni kell, illetve újak fejlesztése szükséges.

Szerencsés, a felnőttoktatás sajátossága és a didaktikai elvek pedig kifejezetten indokolják, hogy a vállalkozásfejlesztési programoknál alkalmazott és kifejlesztett tananyagok modulrendszerűek legyenek. Ez azt jelenti, hogy az ismereteket logikusan egymásra épülő tematika keretében, de azon belül önálló, egymástól elkülönülő képzési egységek (modulok) alapján lehet elsajátítani. Az intézkedés célja olyan intézményrendszer, oktatói, illetve tanácsadói hálózat felépítése (ha van, akkor annak átalakítása, alkalmassá tétele), amelyek ezeket a viszonylag generalista kezdő vállalkozói programokat megfelelő biztonsággal képesek működtetni.

A program kialakításnál mérlegelni kell, hogy egyes pontjain érdemes azt összekapcsolni a HVK hálózat mikrohitel programjával vagy más pénzügyi programokkal (például a takarékszövetkezetek bekapcsolódásával). A tapasztalatok azt mutatják, hogy a kezdő vállalkozásokat segítő programok hatékonysága nő, ha a tanácsadáshoz és az oktatáshoz a folyamat végén például hitelnyújtás – és így a vállalkozásindításhoz finanszírozás – is társul.

Így a tanácsadás és az oktatás alapszinten működne és válna elérhetővé a vállalkozások számára, gyakorlatilag tömeges módon, szektortól és földrajzi koncentrációtól függetlenül.

Mind a tanácsadás, mind pedig az oktatás esetében javasolt azok jelentős szintű támogatása, a közösségi jogszabályoknak megfelelő maximális szintig. Ettől a vállalkozói körtől nem várható jelentős hozzájárulás – illetve az esetek jelentős részében semmilyen hozzájárulás – a program költségeihez.

Támogatható tevékenységek leírása

- tanácsadói és oktatói alaphálózat működési költségei,
- oktatók és tanácsadók képzése,
- tanácsadók és oktatók óradíjai,
- tanácsadás és oktatás egyéb költségei: utazás, terembérlés, ellátás stb.,
- tanácsadási anyagok és megjelenési felületek fejlesztésének költségei,

- tananyagfejlesztés és akkreditáció (szervezeti és program egyaránt) költségei,
- távoktatáshoz szükséges felületek kialakítása,
- kismértékű eszközfejlesztés (oktatási segédeszközök),
- kapcsolódó adminisztratív költségek (pl. a program menedzsmentje, terembérlés, ellátás),
- a programok marketing költségei,
- konferenciák, workshopok,
- tapasztalatcsere költségei, stb.

Földrajzi beavatkozási területek

Az intézkedés megvalósítása a régió egészét célozza meg, mivel a kezdő vállalkozások a régió teljes területén folyamatosan alakulnak, igényeik a régió egészében gyakorlatilag azonosak. Az intézkedés megvalósítása során külön hangsúlyt kell fektetni a hátrányos helyzetű kistérségekre. Nagyvárosi környezetben általában könnyebb az érdeklődést megteremteni a hasonló jellegű programok iránt, viszont a hátrányos helyzetű kistérségekben jelentős erőfeszítést igényel egy tanácsadási vagy oktatási program megvalósítása.

Végső kedvezményezettek

Egy ilyen programot regionális szinten érdemes koordinálni és megvalósítani, méghozzá úgy, hogy az RFÜ-nek a Helyi Vállalkozói Központokkal, a kamarákkal és más vállalkozástámogató szervezetekkel szoros partnerségben kell együttműködni. Noha természetesen az intézményrendszer állapota nem homogén, valamint a jelentős Phare finanszírozás csökkenése után a HVK hálózat programjai szűkösebb térben mozognak, de az RFÜ-nek e feladat megvalósításához mindenképpen célszerű a már tapasztalatokkal rendelkező partnereket bevonni. Mivel a HVK hálózat sem nyúlik le minden esetben kistérségi szintre, ezért – amennyiben gazdaságos – alkalmassá kell a HVK hálózatot tenni a kistérségi szintre elérő programok és hálózati elemek felállítására.

Célcsoport

A régió kezdő és mikro-vállalkozásai, azok a magánszemélyek, akiket vállalkozás indítása motivál.

<i>Indikátorok</i>	<i>Típus</i>
tanácsadási helyszínek / elérhetőség száma	output
képzett oktatók és tanácsadók száma	output
kifejlesztett tananyagok illetve modulok száma	output
akkreditált tananyagok száma	output
kifejlesztett tanácsadási szolgáltatások száma	output

megtartott tanfolyamok illetve tanácsadási órák száma	output
tanácsadáson, illetve oktatáson részt vett vállalkozások száma	output

1.2. Inkubátorházak fejlesztése

Az intézkedés céljai

- a vállalkozások túlélésének és fejlődésének érdekében vállalkozásbarát infrastrukturális környezet és kapcsolódó komplex szolgáltatások biztosítása kezdő, mikro-, kis- és középvállalkozások számára.

Az intézkedés leírása

A vállalkozások számára a megfizethető elhelyezést és szolgáltatáscsomagot nyújtó segítség kiemelkedően fontos pontja a túlélésnek és a fejlődésnek. Nemzetközi példák támasztják alá, hogy az inkubátorházakban lévő vállalkozások közül az első évet kb. 70% éli túl, míg ugyanez az arány kb. 50% a nem inkubátorházban lévők között.

Az inkubátorházak megfelelő fizikai elhelyezést nyújtanak a vállalkozások számára, mind irodák, mind pedig műhelyek, illetve a kettő megfelelő kombinációjának biztosításával. A bérleti díj általában valamivel kedvezőbb a piaci viszonyoknál az újonnan beköltöző vállalkozások számára, de a bérleti díj a benntöltött idővel folyamatosan a piaci szintre emelkedik. Az inkubátorház nem is okvetlenül kell, hogy bérleti díjban a piacinál alacsonyabb árakat szabjon, mivel általában már a kedvező környezet és szolgáltatások, amelyeket kínál, önmagukban vonzóak. A kedvező környezet alatt a modern, de nem túl hivalkodó elhelyezést, a – bizonyos határok között – rugalmasan alakítható bérleménymagyságot, az infrastruktúrával megfelelő ellátottságot értjük. Az inkubátorházaknak egyik vonzereje, hogy bizonyos szolgáltatásokat megosztva vehetnek igénybe a vállalkozások, így fajlagosan olcsóbb számukra: így a titkársági szolgáltatások, telefonközpont, internet, nyomtatás, stb. Ez egyben azt is jelenti, hogy nem kell beruházniuk költségesebb eszközökbe, illetve nem szükséges teljes munkaidőben adminisztratív személyzetet alkalmazni, ami a vállalkozások induló időszakában kifejezetten nagy teher lehet, mind anyagilag mind pedig menedzsment szempontjából.

Egy inkubátorház legalább 1500-2000 m² alapterületű, mivel az önfenntartáshoz illetve a rendszeres felújításhoz ez a minimális üzemméret.

Az inkubátorházat az irodaháztól nem annyira a kedvezőbb bérleti díjak, hanem a nyújtott térítés nélküli vagy támogatott árú pluszszolgáltatások köre különbözteti meg. A vállalkozástámogatás jelen prioritásban felsorolt eszközei az inkubátorházban is rendelkezésre kell, hogy álljanak.

A régió inkubátorházait, illetve a magukat inkubátorháznak nevező kezdeményezéseket vizsgálva azt javasoljuk, hogy fel kell állítani az inkubátorházak és a lehetséges helyszínek

körét, amelynek eredményeként a fejlesztés szempontjából 4-7 olyan helyszín kerül kijelölésre, ahol vagy a már működő inkubátorházak továbbfejlesztése lehetséges, vagy esetleg új(ak) építése merülhet fel.

A kiválasztás szempontjainál a következőket érdemes mérlegelni:

- most milyen szolgáltatások állnak a vállalkozások rendelkezésére és azok milyen irányba fejlesztethetők,
- mekkora területen működik az inkubátorház és milyen módon – igényfelmérésre alapozva – bővíthető,
- a betelepült vállalkozások milyen szektorban működnek illetve milyen stratégiát folytat a betelepülő vállalkozások megtalálására,
- az adott település mérete, a térség vállalkozási jellege és üzleti szolgáltatási helyzete alapján indokolt-e az inkubátorház létrehozása.

Az inkubátorház működésénél kiemelkedően fontos, hogy a létrejövő ingatlan folyamatosan és megfelelően tölthető legyen. Ez egyben korlátja is az inkubátorházak helyszíneinek, mivel elsősorban nagyobb települések, városi környezet az, ahol reálisan lehetőség van a kiépült 1500-2000 m² feltöltésére.

A működtetés szempontjából három pontot szükséges hangsúlyosan figyelembe venni:

- Érdemes – és hatékony – összekapcsolni a szolgáltatásokat, azaz az inkubátorházba széles skálájú KKV-támogató szolgáltatást adni, mivel a szolgáltatások egymást erősítően működhetnek. A tudásalapú gazdaságban tevékenykedő vállalkozások körére és az innovatív iparágakra kiemelten kell az inkubátorházak szolgáltatásainak koncentrálniuk.
- Az inkubátorházak funkcióját, finanszírozását pontosan meg kell határozni, annak kiszámíthatónak és hosszú távon fenntarthatónak kell lenni, mert ellenkező esetben csorbul a stratégiai cél és a szakmaiság; óhatatlan, hogy az üzemeltető megfelelő és elégséges finanszírozás, szakmai támogatás hiányában negatív „funkcióváltásra” kényszerül.
- A DDRFÜ számára a saját vagy társtulajdonban működő inkubátorházak hatékony eszközei lehetnek a régióban a gazdaságfejlesztésnek, egyben hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a DDRFÜ hatékonyan valósítsa meg a régió inkubátorházainak fejlesztésére vonatkozó stratégiáját, illetve befolyásolja az inkubátorház stratégiáját. Ki kell emelnünk ennek fontosságát, ugyanis a korábban és jelenleg futó inkubátorház pályázatok sok esetben támogattak olyan fejlesztéseket, amelyek nem a célcsoportnak szóltak (pl. kereskedelmi egységek – boltok – költöztek be, illetve nem inkubátorházként üzemelnek, mivel nem nyújtanak megfelelő szolgáltatásokat a vállalkozásoknak. Az intézkedés megvalósítása során szerves egységet alkotna a befektetés és a vissza nem térítendő támogatás kombinációja.

Nem hatékony, ha nyílt pályázati rendszerben kerülnek kiválasztásra a preferált helyszínek, és azok vállalkozástámogató szolgáltatási programja; célzottabb és eredményesebb fejlesztés valósulhat meg, ha a fejlesztési helyszínek és programok sorrendje meghívásos, kétkörös pályázati rendszerrel alakul ki, de a jelen tervezési munka során javaslatot teszünk rövidlistára

illetve helyszínekre. A zárt pályázat első körében kiválasztásra kerülnének a fejlesztési elképzelések, majd azok kidolgozása után kerülne sor a második körben a már kidolgozott fejlesztési elképzelések támogatására.

Támogatható tevékenységek leírása

Az intézkedés keretében az új inkubátorházak infrastruktúrájának kialakítását, már működők bővítését és a szolgáltatások támogatását egyaránt finanszírozni szükséges. A fizikai kialakítás támogatása a szolgáltatások támogatása nélkül nem megoldás. Az inkubátorház különösen működésének a kezdeti időszakában, ami 2-4 éves periódus, a ház csak részben feltöltött, a működés költségei jelentősen túllépheti a bevételeket. Továbbá a szolgáltatáscsomag nélkül az inkubátorházi működés lehetetlen. Ezért az intézkedésben nemcsak a beruházást, amely időtartama mintegy 0,5-1,5 év között van, hanem a ház által nyújtott szolgáltatásokat is támogatni kell, beleértve az „alapszolgáltatásokat” (titkárság, őrzés stb.) és a vállalkozástámogató szolgáltatásokat (tanácsadás és oktatás széles skálája) is. Ennek időszaka 5-7 éves periódus. A költségek közötti megoszlást illetően az építés egy-egy projekten belül mintegy 70%, a szolgáltatáscsomag többéves működésének költsége mintegy 30%.

Ennek alapján az alábbi elemekre terjedhet ki a támogatás:

- fejlesztés elképzelések kidolgozása: megvalósíthatósági tanulmány, üzleti terv és terveztetés költségei,
- inkubátorház építés és felszerelés költségei, beleértve – amennyiben szükséges és a szabályozásba megengedett határig - a terület megvásárlását, és az infrastruktúra kialakítását. Támogatható nemcsak új épületek építése, hanem nem inkubátorház céljára használt ipari célú ingatlanok felújítása is.
- szolgáltatások kialakításának és nyújtásának költségei, 5-7 éves periódusban.

Földrajzi beavatkozási területek

Ez az intézkedés kifejezetten azt célozza, hogy csak bizonyos városi helyszíneken, amelyek képesek az inkubátorház megfelelő feltöltöttségét és üzemelését biztosítani, legyen lehetséges inkubátorházat kialakítani.

Az előzetes vizsgálat során (I. Helyzetelemzés fejezet) áttekintettük a régióban működő kezdeményezéseket és primer adatgyűjtést végeztünk körükben. Az inkubátorházak kapcsán ugyanis meglehetősen kevés számadat áll rendelkezésre, mely alapján az inkubátorházak fejlettségi sorrendjét objektíven meg lehetne határozni. Összhangban a fentebb megfogalmazott kiválasztási szempontokkal a következő adatok figyelembevétele volt célszerű:

- **A település mérete:** mint jeleztük, szükséges egy bizonyos településméret ahhoz, hogy az inkubátorház a méretgazdaságosságból fakadó előnyöket biztosan ki tudja használni.

Ez a jellemző belépő feltételként szerepelt, azaz nem elemeztük tovább azon inkubátorházakat, melyek 10-15 ezer főnél kisebb településen vannak.

- **Az inkubátorház mérete:** a gazdaságos működéshez véleményünk szerint 1500-2000 nm szükséges, de a kiemelt inkubátorházak közé bekerülhettek ennél kisebb méretűek is, mivel ez a feltétel – igény esetén – könnyen változtatható.
- **A bérlők száma** az inkubátorház eddigi működésének a sikerességét is jelzi, túl az előbb említett méreten túlmenően.
- **A konferenciaterem nagysága** szintén az inkubátorház méretére, valamint a szolgáltatási spektrum egyes elemeinek (oktatás, képzés) fejlettségére utal.
- **A nyújtott szolgáltatások száma** jól jelzi, hogy az inkubátorház mennyire képes „valódi” inkubátorházként funkcionálni.

Az egyes adatokat százpontos skálán értékeltük, majd a végén átlagot számoltunk. Az értékelés elve a következő volt:

$$\frac{x - \min}{\max - \min} * 100$$

Sorrend	Inkubátorház	A település mérete	Megfelelő településméret	Pont_településméret	Bérlőknek kiadott terület	Pont_területnagyság	A bérlők száma	Pont_bérlők	Konferenciaterem befogadóképessége (fő)	Pont_konferenciaterem	A nyújtott szolgáltatások száma	Pont_szolgáltatások	Összesített rangsor
1.	Kaposvári	65 600	I	32	1750	96	13	100	320	100	8	100	66
2.	Pécsi	162 498	I	100	823	23	6	42	60	16	4	33	34
3.	Mohácsi	19 223	I	0	1103	45	12	92	16	2	8	100	29
4.	Dombóvári	20 819	I	1	1800	100	1	0	12	1	2	0	20
5.	Paksi	21 178	I	1	534	0	1	0	10	0	6	67	14
6.	Szekszárdi	35 810	I		0		0		0		0		
7.	Komlói	27 462	I		0		0		0		0		
	Tamási	9 891	N		330		3		100		6		
	Pécsváradi	4 147	N		n.a.		n.a.		100		5		

11. táblázat: Az inkubátorházak sorrendje a számszerűsíthető adatok alapján

Így a továbbfejlesztésre érdemes vagy új inkubátorházat igénylő helyszínek listája következőképpen néz ki:

1. **Kaposvár**, ahol már működik inkubátorház, viszont kérdéses a bővítés lehetősége, a város mérete mindenképpen indokolja a fejlesztést,
2. **Pécs**, ahol működik kezdeményezés, a város mérete és gazdasági ereje mindenképpen indokolja a további fejlesztést, de vizsgálni szükséges, hogy pontosan hol,
3. **Mohács**, ahol már működik inkubátorház, a bővítés lehetséges és tervezett is (műhelyek építése),
4. **Dombóvár**, ahol már működik kezdeményezés és a terület adott a továbbfejlesztéshez,
5. **Paks**, ahol már működik kezdeményezés és a terület adott a továbbfejlesztéshez,
6. **Szekszárd**, ahol nem működik inkubátorház, viszont a város mérete indokolja inkubátorház létesítését;
7. **Komló**, ahol jelenleg szintén nincs inkubátorház, de ezen a településen is működik ipari park, amelynek konkrét fejlesztési elképzelése van egy inkubátorház létrehozására.

Végső kedvezményezettek

A végső kedvezményezettek jelen esetben az inkubátorházak létesítői és üzemeltetői. Ez minden esetben olyan intézményt kell, hogy jelentsen, amelynek megvan a fejlesztések és a hosszú távú inkubátorház működtetés iránti elkötelezettsége, szakmai tudása, vállalkozásfejlesztési tapasztalata. Az inkubátorház hosszú távú működését erősíti, ha jelen intézkedésben nem csak a vissza nem térítendő támogatással, mint eszközzel, hanem a DDRFŰ Kht. kifejezetten befektetési célú részvételével számolunk.

Célcsoport

A régió kezdő, mikro-, kis- és középvállalkozásai, amelyek indulását, megerősödését, fejlesztését segíti az inkubátorház kedvező szolgáltatási környezetének igénybe vétele. Ezen belül is kiemelt lehet a tudásalapú gazdaságban működő vállalkozások, illetve az innovatív iparágakban tevékenykedők köre. Javasoljuk továbbá egyes szektorok kizárását, így a kereskedelem – különösen boltok – üzemeltetésére az inkubátorház nem nyújthat kedvezményes háttérrel.

<i>Indikátorok</i>	<i>Típus</i>
előkészített fejlesztések száma	output
létrehozott inkubátorházak száma és nagysága	output
kiadható irodák, illetve műhelyek száma	output

beköltözött vállalkozások száma	output
kifejlesztett és nyújtott szolgáltatások száma	output

1.3. Már működő vállalkozások szektorspecifikus szolgáltatásainak támogatása

Az intézkedés céljai

- működő vállalkozások fejlődését segítő szolgáltatások kialakítása és működtetése,
- a régió kiemelt szektoraiban és a tudásalapú gazdaságban működő vállalkozásokat segítő programok kialakítása.

Az intézkedés leírása

A már működő vállalkozások támogatási programjának kialakításánál figyelembe vettük, hogy ezek a vállalkozások már rendelkeznek egy olyan, adott esetben többéves működési háttérrel, amely egyben igényli, hogy számukra „testreszabottak” legyenek a támogatott szolgáltatások. Így számukra olyan szolgáltatáscsomagok kialakítása elképzelhető, amely rugalmasan követi az egyes vállalkozások nagymértékben változó igényeit.

Fontos szempont, hogy ezeknek a vállalkozásoknak a piaci pozíciójuk konszolidálása érdekében, illetve a növekedés által felvetett problémák és kérdések megválaszolására mélyebb és speciálisabb tudást igénylő segítségre van szükségük. Ezért sokkal inkább ajánlatos olyan tanácsadók illetve oktatók bevonása, akik mélyrehatóbban foglalkoznak egy adott vállalkozás ügyeivel és hosszabb időt is tölthetnek el egy-egy probléma feldolgozásával és megoldásával.

Az intézkedés gyakorlatilag minden olyan területet átfed – és a téma szempontjából semmilyen módon nem korlátoz – amelyre egy már működő vállalkozásnak szüksége lehet, így:

- szervezetfejlesztés, a vállalkozás átszervezése,
- új telephely kialakítása,
- gyártási és technológiai folyamatok kialakítása,
- humán erőforrás menedzsment,
- pénzügyi tervezés,
- banki kapcsolatok és támogatások,
- külkapcsolatok fejlesztése, export,
- partnerkapcsolatok építése, beszállítás,
- elektronikus kereskedelme,

- minőségirányítás, stb.

Az intézkedés alapvető eszközei:

- igény szerint kezdeti audit, amely átvilágítja a vállalkozást és javaslatot tesz a megfelelő tanácsadók illetve oktatók bevonására,
- tanácsadás, amely a vállalkozás helyszínén illetve coaching módszerrel valósulhat meg, mivel a tanácsadónak várhatóan pontosan kell ismernie a tanácsadással támogatott vállalkozás tevékenységét az adott területen,
- oktatás, amely várhatóan kiscsoportos módon, esetleg az adott cégen belüli tanfolyammal, tréninggel valósulhat meg.

Az intézkedés megvalósítása során célszerű akkreditált oktatói, illetve tanácsadói kör kiépítése, akik azon túl, hogy rendelkeznek szakterületükön a megfelelő tudással és ismeretekkel, képesek a vállalkozások számára a tanácsadás illetve oktatás magas szintű nyújtására is.

Ezeket a tanácsadási, illetve oktatási programokat célcsoportra szabottan kell indítani. Az intézkedés megvalósítása során külön hangsúlyt kell fektetni azokra az iparágakra, amelyek a régióban erős tradíciókkal rendelkeznek (textilipar és bőripar, gépipar, élelmiszeripar, elektronika) és azokra az új iparágakat, amelyekben megvan a fejlődés lehetősége (környezet-, kulturális és egészségipar), továbbá a tudásalapú gazdaságban tevékenykedő vállalkozásokra. Ezek közé az iparágak közé beilleszteni javasoljuk a turizmust, mivel ez az ágazat a régió egyik kitörési pontja.

A vállalkozások részéről mindenképpen elvárás a saját erő-hozzájárulás, mert ezek a cégek már a fejlődés stádiumában vannak, ezért részben, vagy egészben meg tudják a szolgáltatásokat fizetni, továbbá mivel csak ezzel lehetséges a megfelelő motivációt biztosítani a cégek oldaláról.

Támogatható tevékenységek leírása

- tanácsadói és oktatói hálózat működési költségei,
- oktatók és tanácsadók képzése,
- tanácsadók és oktatók óradíjai,
- tanácsadás és oktatás egyéb költségei: utazás, terembérlet, ellátás, stb.
- tanácsadási anyagok és megjelenési felületek fejlesztésének költségei,
- tananyagfejlesztés és akkreditáció (szervezeti és program egyaránt) költségei,
- távoktatáshoz szükséges felületek kialakítása,
- kismértékű eszközfejlesztés (oktatási segédeszközök),
- kapcsolódó adminisztratív költségek (pl. a program menedzsmentje, terembérlet, ellátás),
- a programok marketing költségei,
- konferenciák, workshopok,

- tapasztalatszere költségei, stb.

Földrajzi beavatkozási területek

A régió egésze.

Végső kedvezményezettek

Az intézkedés megvalósításának elindításánál, illetve annak folyamatában állandóan szükséges az eszköztár kialakítása, illetve megújítása, amely egyben igényli, hogy a DDRFÜ szoros kapcsolatot alakítson ki a régióban egyes kiemelt szervezetekkel, akik képesek ezeknek a komplex és jelentős szakértelmet igénylő tanácsadási és oktatási projekteknek a menedzselésére. Ilyen jellegű programok nemcsak regionális, hanem országos szinten is kevésbé működnek. A kétkörös pályáztatás elve javasolt, ahol az első körben a DDRFÜ kiválasztja, hogy mely programötleteket és mely lehetséges végső kedvezményezettekkel érdemes kidolgoztatni a régióban, majd a következő körben dönt a program támogatásáról és működtetéséről.

Célcsoport

A régió működő vállalkozásai, külön hangsúllyal a növekedésorientált illetve a régió kiemelt szektoraiban tevékenykedő vállalkozásokra.

<i>Indikátorok</i>	<i>Típus</i>
tanácsadói és oktatói programok száma	output
tanácsadói, illetve oktatói hálózat mérete	output
képzett oktatók és tanácsadók száma	output
kifejlesztett tananyagok illetve modulok száma	output
akkreditált tananyagok száma	output
kifejlesztett tanácsadási szolgáltatások száma	output
megtartott tanfolyamok illetve tanácsadási órák száma	output
tanácsadáson, illetve oktatáson részt vett vállalkozások száma	output

1.4. A vállalkozások közötti együttműködés erősítése

Az intézkedés céljai

- vállalkozói együttműködés erősítése a régióban

- klaszterek azonosítása és fejlesztése a régióban

Az intézkedés leírása

A vállalkozások közötti együttműködés erősítése kiemelt feladat, mivel a régióban eddig kevésbé sikerült definiálni együttműködő vállalkozások csoportját, akár klaszterről, akár más típusú együttműködésekről van szó. Jelenleg több vállalkozói együttműködés, illetve klaszter – egészségipari klaszter (a Kapos ITK Kht. közreműködésével), cipőipari klaszter (Bonyhád), autóiipari klaszter (Szekszárd), biotechnológiai klaszter, lovas klaszter – csírái jelentek meg a régióban, ahogy azt a helyzetelemzésben is írtuk. Ezekben a vállalkozói együttműködésekben, illetve klaszterekben részben megvan a továbbfejlesztés lehetősége, amelynek feltétele, hogy az együttműködésben, illetve klaszterben részt vevők kölcsönösen profitáljanak az együttműködésből.

Az együttműködés, illetve a klaszter nemcsak vállalkozásokat tömörít, hanem olyan szervezeteket is, amelyek valamilyen módon segíthetik a vállalkozások tevékenységét. Minden ilyen kezdeményezésnek célszerű, ha van egy „gesztora”, aki koordinálja az együttműködés, illetve klaszter programjait, kialakítja és megvalósítja azokat. A gesztor szervezet a motorja az együttműködésnek, illetve a klaszternek.

Mindkét esetben a tagokat segítő szolgáltatások kialakításán van a hangsúly, amelyeket a gesztornak a tagokkal együttműködésben kell felállítania és működtetnie. Ez jelentős felelősséget ró a gesztorra, akinek az adott iparágat mélységében kell ismernie, tudatában kell lennie az egyes tagok érdekeinek és valamennyi tag érdekében kell cselekednie.

Egy együttműködés vagy klaszter eszközeiben dominálnak azok a szolgáltatások, amelyek a tagok minél jobb együttműködését, a klaszter belső összetartó erejének emelését, illetve a piaci versenyben a minél magasabb szintű helytállását biztosítják. Az együttműködés, illetve a klaszter tagjai lehetnek beszállítói, vevő-szállítói pozícióban, de érdekük lehet az együttműködésben az egymást jól kiegészítő tevékenységi kör, a közös fellépés, együttes marketing is. A klaszterban, illetve együttműködésben elképzelhető egy domináns szereplő – pl. multinacionális cég – jelenléte, de több, nagyrészt hasonló erejű vállalkozás összefogása is; nemzetközi példák mindkét esetre vannak.

Mivel ilyen sokfajta megoldás képzelhető el, ezért viszonylag nehéz azt meghatározni, hogy milyen szolgáltatásokat szükséges az együttműködésen, illetve a klaszteren belül nyújtani. Alapvetően mind a tanácsadás-információnyújtás, mind pedig az oktatás körben lehetséges programok indítása. Néhány területet meghatároztunk, de kifejezetten nem kizárólagossági céllal, azok szolgálhatják egyes tagok vagy a klaszter egészének igényeit is:

- beszállítói kapcsolatok erősítése, megfelelés a beszállító felé támasztott előírásoknak,
- stratégiák összehangolása, közös termékfejlesztés, egymás között megosztva a feladatokat és a költségeket,
- közös marketing, egységes arculat, költségek megosztása,

- közös fellépés a beszállítók illetve a megrendelők között,
- közös eszközbeszerzés és eszközhasználat, stb.

A vállalkozásoktól elvárt a megfelelő saját erő felmutatása, a gesztoron keresztül, mivel egyrészt ezzel lehetséges érdekeltységük biztosítása, másrészt minél speciálisabbak a programok, annál jobban nőhet a költségek, ezért szükséges a vállalkozások saját ereje.

Támogatható tevékenységek leírása

- gesztor tevékenységének és szolgáltatásainak kialakítása.
- tanácsadás és oktatási programok, tananyagfejlesztés és akkreditáció,
- közös eszközbeszerzések (korlátozott mértékben),
- közös kutatási tevékenység,
- közös marketing,
- közös rendezvények,
- részvétel szakmai rendezvényeken, stb.

Földrajzi beavatkozási területek

A régió egésze, ezen belül az együttműködés, illetve a klaszter működési területe.

Végső kedvezményezettek

Az együttműködés, illetve a klaszter gesztorai. Kiválasztásukra és programjaik hosszú távú finanszírozására kétkörös pályázati rendszer javasolt, ahol az első körben az ígéretes kezdeményezések kiválasztására és a pályázataik kidolgozására kerül sor, majd a második körben születik döntés a kidolgozott programok finanszírozásáról.

Célcsoport

Az együttműködésben, illetve klaszterben részt vevő vállalkozások, illetve szervezetek.

<i>Indikátorok</i>	<i>Típus</i>
a létrejött együttműködések száma	output
az együttműködésben részt vett vállalkozások száma	output
a részt vevő vállalkozások számára nyújtott szolgáltatások száma	output
a szolgáltatásokat igénybe vevő vállalkozások száma	output
közösen megvalósuló fejlesztések száma	output

1.5. Vállalkozások finanszírozása

Az intézkedés céljai

- vállalkozások finanszírozáshoz jutásának megkönnyítése,
- újfajta finanszírozási eszköz kialakítása a régióban.

Az intézkedés leírása

A vállalkozások finanszírozását illetően a régió rendelkezik olyan előkészítő anyagokkal, illetve már működő programmal is, amelyre célszerű építeni. A működő program egyrészt a *mikrohitel-program*, amelynek forrásai regionális szinten is bővíthetők, mivel a régióban van igény vállalkozói oldalról több forrás elszívására. Egy ilyen program regionális szinten egységes szempontok szerint működne, a jelenlegi mikrohitel programot kiegészítve, alapvetően a mikrohitel program működési rendjére építve, de azt korszerűsítve, és kibővítve a rendelkezésre álló forrásokat. A mikrohitel alapvetően a helyi piacra termelő kisvállalkozói kört szolgálja, de egyben ugródeszka lehet a fejlődőképes vállalkozások számára, kezdeti stádiumban. A program segíti a vállalkozások bankképessé tételét is, mivel sok esetben a mikrohitel az az első külső intézményi forrás, amelyet az adott vállalkozás igénybe vesz, így egyúttal van egy ösztönző szerepe is. A program több mint 10 éves regionális múltjával és az ügyfelek nagy számával bebizonyította életképességét.

A másik működő program a DDRF Zrt. által végzett *befektetési tevékenység*, Ennek tapasztalatait felhasználva és nyomdokain haladva áll előkészítés alatt a régióban a *kockázati tőkealap-program*. Ez a program regionális szintű működéssel szolgálná a vállalkozások körét, alapvetően azokra koncentrálva, amelyek már működési múlttal rendelkeznek és megfelelő növekedési pályára álltak vagy arra állíthatóak. Az igénybe vevő vállalkozói kör felé elvárás a megfelelő, mintegy 6-15% közötti reálhozam megtermelése, amely egyúttal egy ilyen alapnál kiegyenlíti a szinte természetszerűen keletkező esetleges veszteségeket is. E hozamelvárás mélyen a piaci alapon működő – és a régióban csak nagyon kisszámú vállalkozás számára elérhető – privát kezekben lévő kockázati tőkealapok szintje alatt van. A programnál egy lehetséges opció a VEGOP-ból finanszírozott „alapok alapja” megoldáshoz való illeszkedés, ebben az esetben további egyeztetések következnek az azt irányító szervezettel.

Mindkét finanszírozási eszköz esetében meg kell teremteni a vállalkozások számára a jelen intézkedésen belüli egyéb eszközök elérhetőségét, sőt a kockázati tőkealap esetében annak igénybe vételét elő is kell írni számukra (vállalatátvitel és az abból következő tanácsadás, illetve oktatás).

Mindegyik esetben regionális léptékben érdemes gondolkodni, mivel a kisebb egységek nem képesek a programokat „eltartani”. A kockázati tőkealapnál egyik alapvető kérdés a magánforrás megtalálása, ami az EU Bizottság elvárása. A mikrohitel-program jól illeszthető a HVK-k eddigi tevékenységéhez, a jelenleginél nagyobb méretű regionális hitellalappal számolva.

Arra nincs lehetőség, hogy ezeket a pénzügyi konstrukciókat egy adott szektorra szabva kínálja a régió, mivel a régió és szektoron belül kicsi az a kör, amely finanszírozható.

Ugyanakkor – főleg a kockázati tőkealap esetében – indokolt azoknak a szektoroknak a megjelölése, amelyeket az alap előnyben részesít.

Az SFP részét képező és a jelen intézkedés keretében tervezett pénzügyi konstrukciók mellett a régió vállalkozásainak finanszírozásában továbbra is aktív szerepet kell játszania a már működő, országosan szervezett programoknak, ezek között is elsősorban a Széchenyi-kártya rendszerének.

Támogatható tevékenységek leírása

- regionális mikrohitel alap feltöltése és működtetése,
- kockázati tőkealap felállításának előzetes költségei, privát szektor bevonásának előkészítése,
- kockázati tőkealap feltöltése és működése.

Földrajzi beavatkozási területek

A régió egész területe.

Végső kedvezményezettek

A mikrohitel esetében a HVK-k a végső kedvezményezettek.

Kockázati tőkealap esetében a működtető, mint végső kedvezményezett, felállítása a lehetséges társfinanszírozóval együtt történhet. Az „alapot alapja” VEGOP konstrukció működése esetén a Corvinus Zrt., illetve az MFB Zrt-vel együttműködésben kerülne sor az alap felállítására.

Célcsoport

A mikrohitel esetében a régióban működő kezdő és kisvállalkozói kör, amely alapvetően a helyi piacra termel.

A kockázati tőkealap esetében a növekedésorientált vállalkozások, lehetőség szerint olyanok, amelyek megfelelő működési múlttal rendelkeznek. További követelmény a növekedési pálya megfelelően igazolható kimutatása, illetve a megcélzott hozam szintjének többoldalú alátámasztása.

<i>Indikátorok</i>	<i>Típus</i>
pénzügyi programok száma	output
alap nagysága	output
finanszírozást sikeresen/sikertelenül igénybe vett vállalkozások száma	output
visszafizetési mutatók szintje	output

2. A 2. prioritáshoz tartozó intézkedések

2.1. A régió ipari parkjainak infrastruktúrafejlesztése

Az intézkedés célja:

- a régió kis- és középvállalkozásainak, illetve a régióba betelepülő vállalkozásoknak magas színvonalú, megfelelően kihasznált infrastruktúra biztosítása.

Az intézkedés leírása

Az ipari parkok infrastruktúrájának fejlesztésénél első lépésként feldolgoztuk – a helyzetelemzés fejezetben – hogy a régió egyes ipari parkjainak mi a jelenlegi pozíciója. A feldolgozás egyik eredménye, hogy az ipari park címmel rendelkező parkok közül több sem volt képes az elmúlt idő során megfelelő mértékű betelepülési szintet elérni. Adott esetben ezt a helyzetet rontja, ha a tulajdonos – általában az önkormányzat – saját, illetve esetleg külső forrásból végrehajtotta a ki nem használt infrastruktúra fejlesztését.

Ez indokolja, hogy az intézkedés ne a régió valamennyi ipari parkjának fejlesztését célozza meg, hanem emelje ki azokat, amelyekben a források hasznosulása a leghatékonyabb módon történhet. Ezért kijelöltük az ipari parkoknak azt a körét, amelyek több szempont szerint is fejlesztésre érdemesek.

Ennek a listának a felállításánál az alábbi szempontokat ajánlott figyelembe venni:

- milyen szinten épült ki az infrastruktúra,
- termelő vagy szolgáltató vállalkozások nagyobb számban működnek,
- az ipari park rendelkezik a betelepülő vállalkozások kiválasztására vonatkozó koherens stratégiával,
- a park területe már elér egy bizonyos alsó mérethatárt, beleértve a tartalékterületet, bővítési lehetőségeket is,
- az ipari park érdemi szolgáltatásokat tud nyújtani – vagy arra képessé tehető – az ipari parki, illetve a térségben működő vállalkozások számára.

Ezeknek a szempontok az értékelése során egyrészt azt vizsgáljuk, hogy most mennyire „állnak rendelkezésre” az adott ipari park jelenlegi fejlettségi szintjén, és azt is, hogy reálisan és a befektetői igényre alapozottan milyen módon lehetséges a már létező adottságokat továbbfejleszteni. A kiválasztás, és a felálló rövid lista így gyakorlatilag kombinálja a már létező és a fejlesztendő adottságok és tényezőket is.

A korábban működő ipari parki vissza nem térítendő támogatási rendszerek egyik negatív tanulsága, hogy vagy nem hasznosultak az infrastruktúra fejlesztésébe befektetett források, vagy olyan vállalkozások telepedtek be az ipari parkba – pl. kereskedőláncok – amelyek esetében a támogatott infrastruktúra kialakítása semmilyen mértékben nem indokolt. Így

ezeknek a vissza nem térítendő támogatási programokban nagy volt a holtteher-hatása. Részben azért, hogy elkerüljük ezt a problémát, részben pedig a DDRFÜ szakmai felügyeletének erősítésre érdekében, ezeknél az ipari parkoknál a befektetői pozíciót és a vissza nem térítendő támogatás nyújtásának nyújtását javasoljuk kombinálni, mivel csak ez képes egyben támogatni a DDRFÜ szakmai koncepciójának megvalósítását, illetve a park működésének szakmai és regionális szempontú felügyeletét is. Ez elsősorban – de nem kizárólag – azoknál az ipari parkoknál lehetséges, amelyek önkormányzati irányítás alatt állnak, de – a megfelelő támogatási szintek betartása mellett és szindikátusi szerződés megkötésével – nem szabad elvetni a közös fejlesztés lehetőségét magánbefektetőkkel sem.

Az intézkedés megvalósításánál azokat a helyszíneket kell preferálni, ahol már működik ipari park, ezeknek a továbbfejlesztésére szükséges koncentrálni a forrásokat. Nem hatékony, ha nyílt pályázati rendszerben kerülnek kiválasztásra a fejlesztendő ipari parkok, célzottabb és eredményesebb fejlesztés valósulhat meg, ha a fejlesztési helyszínek sorrendje meghívásos, kétkörös pályázati rendszerrel alakul ki, de a jelen tervezési munka során javaslatot teszünk rövidlistára, illetve helyszínekre. A pályázat első körében meghívott parkok tesznek javaslatot a fejlesztési elképzeléseikre, amelyeket az DDRFÜ-vel együttesen véglegesítenek, dolgoznak ki, terveznek meg, majd a második körben gyakorlatilag a kidolgozott elképzelések alapján kerül sor a források odaítélésére.

Az ipari parki fejlesztéseket összehangoltuk a barnamezős rész fejlesztési elképzeléseivel, mivel azok egyik legkézenfekvőbb – habár nem okvetlenül legolcsóbb, de a zöldmezős beruházáshoz képest komplexebb előnyöket hordozó – módja az ipari parki irányú fejlesztés.

Az ipari parki szolgáltatások fejlesztésénél figyelembe kell venni a lehetséges szinergiahatást. Így a parkok fejlesztését célszerű összekapcsolni inkubátorház-fejlesztéssel, amennyiben azt a helyszín adottságai lehetővé teszik – ami egyben megteremti annak a lehetőségét is, hogy az inkubátorházból kikerülő vállalkozások továbbléphessenek az ipari park irányába. Az inkubátorház egyben az ipari park kiszolgáló épülete is lehet és így mindazoknak a vállalkozástámogató szolgáltatásoknak is helyt tud adni, amelyek a parkban lévő vállalkozásokat illetve a park vonzáskörében működő vállalkozásokat szolgálják.

Támogatható tevékenységek leírása

- fejlesztési elképzelések kidolgozása: megvalósíthatósági tanulmány, üzleti terv, tervezetés,
- területvásárlás (a rendeletekben megengedett mértékben),
- ipari parki belső és külső infrastruktúra fejlesztése (közművek, út stb.).

Földrajzi beavatkozási területek

Ezen intézkedés megvalósítása nyilvánvalóan a régió egészére, illetve az ipari park környezetére jelentős mértékű kedvező gazdaságfejlesztési hatást gyakorol, ugyanakkor a fejlesztési helyszínek rövidlistája előzetesen meghatározásra kerül.

A rövidlista kialakítása során a fenti kritériumrendszert figyelembe véve – az inkubátorházi listához hasonlóan – igyekeztünk mind jobban konkrét, számszerű adatokra támaszkodni, elsősorban a az IP-k (Promei részére megküldött) éves beszámolóí alapján, illetve a primer helyzetfeltárás – a személyes interjúk során – begyűjtött adatokra támaszkodva, melyet a Helyzetfeltárás 2. és 3. táblázata tartalmaz.

Az egyes adatok összegzésének módszere ugyanaz volt, mint az inkubátorházak esetében: az egyes adatokat a következő képlet alapján értékeltük egy százpontos skálán, majd az összesítéshez átlagot számoltunk.

$$\frac{x - \min}{\max - \min} * 100$$

Sorszám.		Létszám (fő)	Pont_ létszám	Beruházási érték (millió Ft)	Pont_ beruházási érték	Árbevétel (millió Ft)	Pont_ árbevétel	Exportarány (%)	Pont_ exportarány	Nyújtott szolgáltatások száma	Pont_ nyújtott szolgáltatások	Összpontszám
1.	Pécsi	2500	83	25000	100	17000	26	60	100	15	75	77
2.	Mohácsi	2984	100	2796	9	63387	100	50,6	84	3	0	59
3.	Kaposvári VIDEOTON	1100	35	5432	20	15454	24	46,8	78	19	100	51
4.	Komlói	n.a.	0	2120	6	4341	6	45	75	12	56	29
5.	Dombóvári	441	12	1276	3	3958	6	37	62	12	56	28
6.	Bólyi**	564	17	2357	7	2839	4	55	92	5	13	26
7.	Paksi	332	9	1623	4	3057	4	46,2	77	5	13	21
8.	Serena (Siklós)	177	3	1200	3	1225	1	18	30	12	56	19
9.	Kaposvár Kelet	85	0	5405	20	5974	9	23,6	39	4	6	15
10.	Siófoki	520	15	2310	7	4520	6	2,2	4	9	38	14
11.	Barcsi	78	0	620	0	2400	3	25	42	4	6	10
12.	Dunaföldvári	163	3	535	0	464	0	0	0	6	19	4

12. táblázat: A régió ipari parkjainak legfontosabb adatai (Adatforrás: IP-k adatszolgáltatása)

Az összegző táblázatban csak azok az ipari parkok szerepelnek, melyeknél nem hiányzott egynél több adat a fenti öt jellemző közül. (Nincs adat vagy értéke nulla. Máskülönb az értékelés alapjául szolgáló mechanizmus nem bírt volna hozzáadott értékkel.) Az inkubátorházakkal ellentétben itt rendelkezésre állnak ugyan adatok, de azok megbízhatóságával, összevethetőségével kapcsolatban már erős kételyeink vannak. (Például a Mohácsi Ipari Park árbevétel adata.)

Épp ezért a személyes interjúk során nyert (nem számszerűsíthető) tapasztalatok, az ipari park koherens stratégiája, fejlesztési elképzeléseinek határozottsága is meghatározta a végső sorrend meghatározását, mely a következő 6+2-es lista lett.

1. Pécsi IP
2. Kaposvári VIDEOTON IP
3. Komlói IP
4. Dombóvári IP
5. Paksi IP
6. Szekszárdi IP
 - Mohácsi IP
 - Bólyi IP

Mivel ez a lista – elfogadása esetén – nagymértékben meghatározza az elkövetkező években a régió ipari parkjainak fejlődési pályáját, ezért a lista bővebb magyarázó indoklását tartjuk szükségesnek.

A Pécsi Ipari Park „Integrátor Ipari Park” címmel is bír, ami már jelzi a park regionális fontosságát. Az éves jelentések fenti főbb adatait összegezve az ipari park első a régióban, a fenti adatokon túlmenően kiemelkedő még az ipari parkba betelepült vállalkozások magas exportaránya.

A Kaposvári VIDEOTON Ipari Park a betelepült vállalkozásoknak a régió egyik legfejlettebb, legjobban kiépült ipari parkjának tekinthető: például ez az ipari park nyújtja a legtöbb szolgáltatást a betelepült vállalkozásoknak. A Promei-jelentések alapján is a fent említett foglalkoztatotti létszám, beruházási érték és árbevétel tekintetében az Ipari Park minden esetben az első három között szerepelt.

A Komlói Ipari Park listába kerülését – az ipari park közepesnél jobb számszaki adatai mellett – főképp a város ipari tradíciói indokolják.

A Dombóvári Ipari Park igen kidolgozott stratégiával és fejlesztési elképzelésekkel rendelkezik, az ipari park és az inkubátorház közti együttműködés is szoros.

A Paksi Ipari Park határozott fejlesztési elképzelésekkel, kiszámítható növekedési pályával rendelkezik, adatai a közepesnél lényegesen jobbakk.

A Szekszárdi Ipari Park jelenlegi adatai nem tartoznak a legjobbak közé – ez az ipari park „fiatalságával” indokolható. (Illetve nincsenek is rendelkezésre álló adatok.) Mindazonáltal a megyeszékhely munkaerőbázisa, az ipari park koherens stratégiája indokolja a kiemelt listába való bevonását.

A következő két ipari parkot – noha az adataik önmagukban jónak mondhatóak – mégis csak feltételekkel, illetve korlátozottan tartjuk támogathatónak.

A *Mohácsi Ipari Park* ugyan a promei-es jelentések alapján jó értékekkel rendelkezik (összesítésben a második helyet szerezte meg), de az ipari park jelenleg átmeneti helyzetben van, a külföldi befektető döntésére várnak, mely nagymértékben meghatározza majd a park fejlesztési irányát. (Mohács kapcsán a kikötőfejlesztés viszont a logisztikánál kiemelten szerepel.)

A *Bólyi Ipari Park* alapvetően szintén jó értékekkel rendelkezik, és emellett határozott fejlesztési elképzelésekkel is bír a park vezetősége. A park fejlődési pályája azonban várhatóan csak az M56-os autópálya megépültét követően lesz igazán dinamikus, valamint határt jelent számára korlátozott munkaerő-bázisa is – így kérdéses, hogy regionális szintű fejlesztő hatással tud-e rendelkezni a park.

Végső kedvezményezettek:

A kiválasztott ipari parkok üzemeltetői. Ez minden esetben olyan ipari parkot jelent, amely esetében megvan a fejlesztések és a hosszú távú működtetés iránti elkötelezettség.

Célcsoport

A régió kis- és középvállalkozásai, illetve a régióba betelepülő kis- és középvállalkozások

<i>Indikátorok</i>	<i>Típus</i>
előkészített fejlesztések száma	output
fejlesztett ipari parki terület nagysága	output
eladott, illetve bérbe adott terület nagysága	output
beköltözött vállalkozások száma	output

2.2. Ipari parki szolgáltatások kialakítása és fejlesztése, regionális ipari parki hálózati együttműködés támogatása, az ipari parkok hatékony marketingje

Az intézkedés célja:

- ipari parki vállalkozások, illetve a térség vállalkozásai számára vállalkozástámogató szolgáltatások kialakítása és fejlesztése,
- ipari parkok közötti hálózati együttműködés fejlesztése,
- az ipari parki betelepülést segítő hatékony marketingeszközök alkalmazása.

Az intézkedés leírása:

Az ipari parki szolgáltatások körének kialakítása és fejlesztése kapcsán érdemes visszautalni a helyzetelemzésre, ahol látható volt, hogy e szolgáltatások közé sokszor olyanokat is besorolnak, amelyeket egy normál, piaci alapon működő ingatlanfejlesztő is elvégez – őrzés-védelem, takarítás, környezet gondozása, közös marketing, honlap üzemeltetése, stb. Az ilyen szolgáltatások finanszírozása szükségtelen – és működésfinanszírozásnak minősülhet – azt meg kell követelni az ipari parkot működtetőtől. A feldolgozott ipari parki jelentések alapján megállapítható, hogy általában nincs meg az ipari parki és a térségi vállalkozásokat támogató szolgáltatások rendszere.

Ezen felül általánosságban csak az ipari parkba betelepülő vállalkozások számára különféle tanácsadási, oktatási, kapcsolatépítési, klaszterfejlesztési, stb. szolgáltatásokat kialakítani nehézkes és kevésbé hatékony lehet, mivel a vállalkozások száma nem éri el a kritikus tömeget, illetve az általuk lefedett szektor eléggé változatos lehet. Ezért fontos az ipari parkok, az inkubátorházak, továbbá a már működő vállalkozásoknak szóló támogatási programokat megvalósító intézmények összehangolása. Ezzel az ipari parknak a kistérségi gazdaságfejlesztési szerepe is erősödik, és ez egy igen hatékony eszköz a térség-kistérség településeiben működő gazdasági szereplőkkel a kapcsolatok erősítésére.

Az ipari parki szolgáltatások során az 1. prioritásban meghatározott vállalkozástámogató szolgáltatások kialakítása a cél, amely alapvetően az ipari parki vállalkozásokra koncentrál, de elérhető a térség vállalkozásainak is. Ugyanakkor, mivel az ipari parkba nem a kezdő és mikrovállalkozások költöznek be, ezért alapvetően olyan szolgáltatáscsomagokat kell kialakítani, amelyek a már működő és jó eséllyel növekedni képes vállalkozások támogatását, az együttműködést, a klaszterfejlesztést is szolgálják. A szolgáltatások nyújtása nem általános jelleggel, hanem az adott vállalkozásra szabva képzelhető el, amely első lépésként a cég átvilágításával – auditjával – kezdődhet, majd ez alapján kerülne sor megfelelő szolgáltatási csomag összeállítására.

A lehetséges szolgáltatások köre:

- a vállalkozás átszervezése,
- új telephely kialakítása,
- gyártási és technológiai folyamatok kialakítása,
- humán erőforrás menedzsment,
- pénzügyi tervezés,
- banki kapcsolatok és támogatások,
- külkapcsolatok fejlesztése, export
- partnerkapcsolatok építése, beszállítás
- elektronikus kereskedelem
- minőségirányítás, stb.

A régióban működő ipari parkok között hálózati együttműködést kell megvalósítani, mely által lehetővé válik közös projektek felépítése, szolgáltatások közös kialakítása és nyújtása, a parkban lévő vállalkozások közötti kapcsolatépítés, esetleg az ipari parki fejlesztési stratégiák és profilközösségével az ipari parkok közös fejlesztése is. Ilyen szolgáltatások kiterjedhetnek az alábbi körre:

- oktatási-képzési és tanácsadás projektek,
- a parkokban működő vállalkozások profilját figyelembe vevő hálózatépítési projektek,
- vállalkozások összekapcsolódása, hálózat megteremtése közös fejlesztési projektek kialakítására – beleértve eszközök közös beszerzését és általában közös beruházások végrehajtását is.

A régióban működő ipari parkok infrastrukturális fejlesztése, illetve a szolgáltatások fejlesztése mellett az ipari parkok „eladásában”, feltöltésében nélkülözhetetlen szerepe van a hatékonyan működő, több megoldást kombináló marketingnek.

Olyan marketingeszközöket kell alkalmazni, amelyek egyrészt bemutatják a régiót, mint befektetési környezetet: a régió gazdasági jellemzőit, a munkaerő-piaci helyzetét, a támogatási rendszereket, a megközelíthetőségét. Másrészt bemutatják az adott ipari park térségének profilját, a rendelkezésre álló munkaerőt. Harmadrészt pedig az ipari park stratégiáját, menedzsmentjét, a már betelepülő vállalkozásokat, az infrastruktúra kiépítettségi szintjét, az eladható vagy bérelhető területek nagyságát és megoszlását, az ipari park szolgáltatásait.

Az ipari parkok egyenkénti támogatásán túl e területen is javasolt több park közös akciójának segítése is, így közös befektetői rendezvények, konferenciák finanszírozása, a broszúrák közös részeinek együttes előállítása.

Az intézkedés megvalósításánál a zárt meghívásos–kétkörös pályázati rendszer a megvalósítás módja, ahol az első körben a régióban működő ipari parkok projektjavaslatai kerülnek elbírálásra, majd a kiválasztott projektjavaslatok kidolgozása után kerül sor a kiválasztott kidolgozott projektek támogatására.

Támogatható tevékenységek leírása:

- szolgáltatások kialakításának költségei,
- oktatók és tanácsadók képzése,
- oktatók és tanácsadók óradíjai,
- tananyagfejlesztés, akkreditáció,
- kismértékű eszközfejlesztés (oktatási segédeszközök),
- a programok marketing költségei,
- a marketingakció elemeinek kidolgozása, arculat tervezése,

- brosúrák előállítási költségei (tervezés, nyomda stb.) és kapcsolódó fordítási és anyanyelvi lektorálás költségei,
- internetes megjelenés költségei – saját honlap kialakítása,
- befektetői rendezvények szervezéséhez kapcsolódó költségek,
- részvétel hazai és nemzetközi rendezvényeken,
- kapcsolódó adminisztratív költségek (pl. a program menedzsmentje, terem bérlés, ellátás).

Földrajzi beavatkozási terület

A régió egésze, illetve a kiválasztott ipari parki kör.

Végső kedvezményezettek

A régió ipari parkjai

Célcsoport

Az ipari parkokban működő vállalkozások, az ipari parkok térségében működő vállalkozások, potenciális befektetők.

<i>Indikátorok</i>	<i>Típus</i>
kialakított szolgáltatások száma	output
szolgáltatásokat igénybe vevő ipari parki és azon kívüli vállalkozások száma	output
támogatott marketingeszközök száma	output
közös marketingakciók száma	output

3. A 3. prioritáshoz tartozó intézkedések

3.1. Logisztika fejlesztése az ipari parkokban és egyes kiemelt helyszíneken

Az intézkedés célja

- a régió vállalkozásait kiszolgáló, illetve logisztikai tevékenységet folytató vállalkozások letelepedésének segítése
- logisztikai fejlesztések elősegítése kiválasztott ipari parki körben

- a régió kiemelt logisztikai nagyprojektjeinek finanszírozása, a magántőke jelentős szintű bevonásával,
- piaci körülmények között fenntartható nagyprojektek kiválasztása és finanszírozása.

Az intézkedés leírása

A régió ipari parkjai közül – főként a most folyó közlekedési infrastruktúra kiépítésével együtt – több helyszínen nyílik lehetőség a logisztika célú ipari parki tevékenység bővítésére. Az elérhetőség, a közúti – és kismértékben esetleg a vasúti, illetve a légi – kapcsolatok fejlesztése olyan jellegű vállalkozások megtelepülését és az ipari park logisztikai célú fejlesztését eredményezheti, amely bővíti a park profilját, de egyben a parktól újabb infrastruktúrafejlesztési igényeket is megkövetel. Továbbá a vállalkozói együttműködések, illetve a klaszterek fejlődése is egyes esetekben megkívánhatja az együttműködő vállalkozások közös, logisztikai célú beruházásait, amelyre szintén fel kell készíteni az ipari park infrastruktúráját (az intézkedésnek nem célja a vállalkozások beruházásainak közvetlen támogatása).

Mindenképpen célszerű az ipari parki intézkedésekkel a logisztikai fejlesztések összekapcsolása, mivel az ipari parkok szolgálhatnak a legkedvezőbb környezettel és háttérrel egy logisztikai célú fejlesztéshez. Ezeket a parkokat kétkörös pályázati úton javasoljuk kiválasztani, a régióban már működő ipari parkjainak köréből. Az első körben a régió ipari parkjainak a logisztikai célú fejlesztéseket tartalmazó javaslatai kerülnek benyújtásra, amelyeket a régió megszűr, a kiválasztott fejlesztési elképzelések kerülnek kidolgozásra, majd pozitív döntés esetén a második körben kerülnek kiválasztásra, illetve finanszírozásra a projektek. A kiválasztás folyamatában mindenképpen érvényesíteni kell azt az elvet, hogy csak a valóban logisztikai célt szolgáló, logisztikai fejlesztéseket előkészítő projektek kerüljenek finanszírozásra. Ezek a fejlesztések főként azokban a parkokban lehetségesek, amelyek kedvező közúti-vasúti-vízi-légi közlekedési elérhetőségnél vagy azok kombinációjában működnek, illetve fejleszthetnek, valamint ahol megvan a vállalkozások megfelelő sűrűsége vagy száma az adott térségben, illetve ágazatban. Az infrastruktúrán túl ezekben az ipari parkokban indokolt a szolgáltatások körének logisztikai irányú bővítése, mivel igazából így lehet hatékonyan kiszolgálni a betelepülő logisztikai irányultságú vállalkozásokat.

Az ipari parkokban megvalósuló logisztikai fejlesztések mellett a régióban találhatóak olyan „logisztikai csomópontok”, ahol a logisztikai irányú fejlesztés kiemelkedő regionális szintű érdek, de mindazonáltal nem kellő előkészítés esetén jelentős a projekt kockázata és a közpénzek nem kellőképpen hatékony felhasználásának a veszélye is.

Ezeknek a logisztikai nagyprojektekhez közlekedésfejlesztési projektek is kapcsolódhatnak (ezért e téren egyeztetésre került sor FŐMTERV-vel).

Ezeknek a nagyprojekteknek a jellemzője, hogy a működtetésük, illetve a folyamatos üzemeltetésük és fenntartásuk is jelentős forrásokat igényelhet. Ezért csakis olyan esetben tartjuk finanszírozhatónak a nagyprojektet, ha ahhoz jelentős mértékű magántőke is társul, amely egyben képes a beruházást piaci alapon működtetni is. Ellenkező esetben, a csak

közpénzek felhasználásával megvalósuló fejlesztés problémája, hogy még a működés is igényelhet további közforrásokat. Ilyen fejlesztések finanszírozása nem célja az intézkedésnek.

Nem a régió döntési kompetenciája, de célszerű egy Országos Logisztikai Szolgáltató Központ terület lehatárolása és funkcióinak, szolgáltatásainak meghatározása a régióban, mivel jelenleg a Dél-Dunántúlon nincs lehatárolt OLSZK. Az OLSZK kialakítása során meghatározásra kerülhetnek a további fejlesztési igények, az ágazatokkal egyeztetésre kerülhetnek a fejlesztés módjai és lehetőségei is.

Az alábbiakban megjelöljük a nagyprojektek lehetséges helyszíneit, de a megvalósítás előtt azokat tovább kell vizsgálni, az alábbi szempontok szerint:

- mi a fejlesztések célja,
- a magánszektorbeli források illetve befektetők bevonása hogyan valósul meg,
- mennyire piaci alapú a működés és fenntartható a nagyprojekt,
- a közpénzek felhasználása hogyan segíti a projekt megvalósítását.

Hangsúlyoznunk kell, hogy a kizárólagos önkormányzati projektgazda szerep nem preferált módja a nagyprojekt megvalósításának, mindenképpen jelentős magántőke investíció szükséges a megvalósításhoz és a működtetéshez.

A nagyprojektek, ipari parki logisztikai projektek további kiválasztási folyamatában is a kétkörös pályázati rendszert javasoljuk, ahol az első körben a nagyprojekt fejlesztési elképzelései kerülnének elbírálásra, kiemelt hangsúllyal a magánbefektetői kör bevonására, majd a második körben kerülne sor a kidolgozott javaslatok elbírálására illetve támogatására.

Támogatható tevékenységek leírása

- fejlesztési elképzelések kidolgozása: megvalósíthatósági tanulmány, üzleti terv, környezeti hatástanulmány, tervezetés,
- területvásárlás (a rendeletekben megengedett mértékben),
- belső és külső infrastruktúra fejlesztése (közművek, út stb.),
- szolgáltatásfejlesztéshez szükséges eszközbeszerzés.

(A nagyprojektek esetében a közforrás arány 20%-os limitálását javasoljuk.)

Földrajzi beavatkozási terület

A kiválasztott ipari parki kör, illetve a nagyprojektek helyszíneire az alábbi **nem kizárólagos** helyszíneket javasoljuk:

- **Mohács**, ahol a kikötő fejlesztéséhez kapcsolódhat,

- **Siófok**, ahol a meglévő ipari parkhoz, illetve az autópályához kapcsolódhat,
- **Szekszárd**, ahol a logisztikai alközpont M6-os út fejlesztéséhez kapcsolódhat,
- **Taszár**, ahol a repülőtérhez kapcsolódhat,
- **Pécs**, ahol az integrátori címmel rendelkező ipari parkhoz kapcsolódhat.

Végső kedvezményezettek

A régió logisztikai fejlesztésre érdemes ipari parkjai, a kiválasztott nagyprojekti kör.

Célcsoport

Logisztikai főtevékenységű vállalkozások, nem logisztikai főtevékenységű vállalkozások logisztikai típusú közös fejlesztései.

<i>Indikátorok</i>	<i>Típus</i>
előkészített logisztikai projektek száma	output
megvalósult logisztikai nagyprojektek és ipari parkokban megvalósuló logisztikai fejlesztések száma	output
kialakított logisztikai szolgáltatások száma	output
logisztikai szolgáltatásokat igénybe vevő vállalkozások száma	output

3.2. Logisztikai szakemberképzés

Az intézkedés célja:

- a logisztikai fejlesztéseket működtető szakemberek képzése, a logisztikai fejlesztések humán-erőforrás oldalának erősítése

Az intézkedés leírása

A logisztikai infrastruktúra fejlődésével együtt szükséges a szakirányú szakemberképzés fejlesztése is, mivel országos szinten is hiány van logisztikai szakemberekből. Alapvetően a közép- és felsőfokú képzés azon ágaira hasznos az erőforrásokat koncentrálni, ahol a gazdálkodási egységek anyagáramlási folyamatainak megtervezésére és irányítására, (beszerzés, raktározás, feldolgozás, készletezés, elosztás), valamint az anyagáramlási folyamatokat támogató információs rendszerek működtetésére és a meta és mikro szintű logisztikai rendszerek tervezésére, ezek anyag és információ áramlási folyamatainak irányítására, menedzselésére képeznek szakembereket.

Támogatható tevékenységek leírása

- tananyagfejlesztés és akkreditáció,
- képzések költségei, részvétel képzéseken (oktatók díja, tananyagok, ellátás vagy tandíj),
- a képzéshez szükséges kismértékű eszközbeszerzés,
- kapcsolódó marketing.

Földrajzi beavatkozási terület

A régió egésze.

Végső kedvezményezettek

Közép- és felsőfokú oktatási intézmények

Célcsoport

A képzések résztvevői: logisztikai szakemberek illetve logisztikai szakmai ismereteket megszerezni kívánók.

<i>Indikátorok</i>	<i>Típus</i>
kifejlesztett tananyagok, programok száma,	output
megvalósult képzések száma	output
résztevő hallgatók száma	output
tanfolyamot eredményesen elvégzett résztvevők száma	output

4. A 4. prioritáshoz tartozó intézkedések

4.1. Innovatív vállalkozások technológiafejlesztése

Az intézkedés célja:

- a régió meghatározó ágazataiban és a tudásalapú gazdaságban tevékenykedő vállalkozások versenyképességének és termelékenységének növelése,
- innovatív vállalkozások technológiai fejlesztésének és modernizációjának támogatása.

Az intézkedés leírása

A Dél-dunántúli régiót a kevés számú nagyvállalat, az ország többi régiójához képest kevés számú multinacionális vállalati befektetés jellemzi, ezek mellett nagy a helyi piacra termelő mikro- és kisvállalkozások száma, amelyet kiegészítenek az általában bér munka jellegű beszállítást végző kis- és középvállalkozások.

A kevés számú beszállító vállalkozások jelentős hányada a technológia fejlesztése során használt géppark vásárlására képes, azzal ilyen eszközparkkal végez bér munka jellegű beszállítást, amely azonban csak bizonyos korlátokkal alkalmas az egyre emelkedő minőségi követelmények teljesítésére. Továbbá a régióban egyes vállalkozások képesek lennének innovatív, új termékekkel a piacra lépni, mivel a tudás sok esetben ahhoz adott, de korlátot jelentenek számukra az elérhető források.

A régió vállalkozásai számára sokoldalú segítséget nyújtanak a korábban megfogalmazott eszközök, de a Dél-dunántúli régió gazdaságának jelenlegi fejlettségi szintjén azok hatékony működése elengedhetetlen olyan támogatási programok nélkül, amelyek vissza nem térítendő forrást jelentenek a vállalkozások számára. Ez a vállalkozói kör ugyanis minimális mennyiségű tőkével jött létre, külső, visszafizetendő forrásokat csak rendkívül korlátozott mértékben képes vállalkozásába bevonni, ennek következtében a technológiák megújítására sem képes. Ezek a vállalkozások fokozatosan hátrányba kerülnek a munkaerő költségeinek emelkedése, továbbá más EU tagországok és EU-n kívül országok relatíve alacsonyabb bérszínvonalának eredményeként, ez a körülmény az elavult technológiai színvonallal párosulva gyenge termelékenységhez vezet, ami rontja versenyképességüket. A relatíve drága munkaerő, a saját gyártmányok és általában a technológia és termékfejlesztés hiánya a régió vállalkozásainak túlnyomó részét a piacon kiszolgáltatottá, termékeiket versenyképtelenné teszi.

Mindazonáltal, a korlátos források felhasználása során, a koncentráció érdekében meg kell jelölni azokat az irányokat, amelyek jelentős mértékben megszabják és egyben koncentrálnak is a vissza nem térítendő támogatások felhasználási irányát. Ez a koncentráció részben ágazati jellegű, mivel a régió meghatározott olyan iparágakat, ahol a vállalkozások fejlesztése a régió számára kitörési pontot jelenthet.

Ezek az ágazatok az alábbiak:

- élelmiszeripar,
- környezetipar,
- egészségipar,
- textil, bőr- és ruházati ipar,
- gépipar, fémfeldolgozás, elektronika, informatika.

Ezekben az ágazatokban nemcsak az alkalmazott technológia korszerűsítését, hanem a vezetéstámogató rendszerek fejlesztését, a vállalati kultúra erősítését, a minőségirányítási rendszerek fejlesztését és más kapcsolódó, a vállalat tevékenységét és piaci szereplését, pozícióját alapvetően befolyásoló rendszerek bevezetését is támogatni kell. Ez ugyanis jelentős szinergiahatást hoz magával, ami sokszor elengedhetetlen, de mindenképpen erősíti a vállalkozás versenyképességét és segíti a termelékenység növelését. A RIS kiterjesztésével az intézkedés kiterjed a tudásalapú gazdaság vállalkozásaira is.

Az intézkedés ezekben az iparágakban és a tudásalapú gazdaságban megvalósuló fejlesztések egy részét, kiemelt körét támogatja, vissza nem térítendő támogatások nyújtásával, kifejezetten az innovációra koncentrálva az alábbi elvek mentén:

- egy-egy termék vonatkozásában a feldolgozottsági fok és a termékben rejlő tudástartalom növelése,
- új munkafázisok bevezetésének támogatása,
- több munkafázist felölelő, komplex gyártórendszerek alkalmazásának támogatása,
- nagy pontosságú és rugalmasan változtatható feladatok végrehajtására képes berendezések alkalmazása,
- nagy hozzáadott értékű termékek előállítása,
- magasabb minőségű vagy különleges anyagok használata,
- új termékek, termékfejlesztés és termékstruktúra tervezése és előállítása,
- önálló termékgyártás támogatása,
- új technológiák átvétele és fejlesztése,
- közösen végzett K+F tevékenység támogatása,
- informatikai vezérlések, folyamatirányító rendszerek alkalmazása,
- logisztikai rendszerek fejlesztése,
- minőségirányítási folyamatban alkalmazott eszközök, berendezések beszerzése,
- karbantartó-szervizhátér fejlesztése,
- vezetéstámogató rendszerek fejlesztése,
- integrált vállalatirányítási, minőségirányítási, vezetéstámogató informatikai rendszerek alkalmazása.

Az intézkedés végrehajtásának eszköze a nyílt pályázati rendszer.

Támogatható tevékenységek leírása:

- szakértői-mérnöki költségek (gyártmánytervezés, minőségirányítás stb.),
- eszközbeszerzés,
- építés (legfeljebb 10% mértékig).

Földrajzi beavatkozási terület:

A régió egésze.

Végző kedvezményezettek:

Az intézkedés a jelenleg is már működő RIÜ hálózaton keresztül valósul, amelynek tagjai a régió jelentősebb innovációs fejlesztési célú intézményei.

Célcsoport

A régió innovatív vállalkozásai a meghatározott szektorokban.

<i>Indikátorok</i>	<i>Típus</i>
új fejlesztések száma	output
új termékek és eljárások száma	output

4.2. Kompetenciaközpontok felállítása

Az intézkedés célja

- kiemelt ágazatokban koncentrált tudásbázis kialakítása,
- kiemelt ágazatokban a KKV-k és a kutatói, tanácsadó szféra közötti kapcsolatok megteremtése.

Az intézkedés leírása

A kompetenciaközpontok a tudásgazdaság régióbeli kialakításának bázisait, ahol magasan kvalifikált kutatók komplex oktató, kutató-fejlesztő és tanácsadó munkát végeznek a tevékenységi területnek megfelelő infrastrukturális, szervezeti, személyi és pénzügyi háttérrel, a munkájuk pedig gazdasági haszonnal kecsegtető innovációkat eredményez. További feltétel, hogy az adott kompetenciaközpont megfelelő társadalmi-gazdasági beágyazottsággal rendelkezzen.

A kompetenciaközpont egyik célja, hogy adott ágazatban a tudás koncentrációját segítse, biztosítsa a régió kutatóhelyei között koordinációt és a kapcsolatot, biztosítsa a megfelelő kutatási kapacitást és az ott született, valamint a máshol létrejött eredmények integrálását a gazdaságba.

A kompetenciaközpont másik célja a gazdasági élet, a vállalkozások kiszolgálása: olyan szolgáltatások biztosítása, melyek segítik a vállalkozásokat a biztonságos, magas minőségű, innovatív termékek fenntartható gyártásában és eladásában, valamint az EU-s szabályozásoknak és piaci elvárásoknak való megfelelésben.

A kompetenciaközpont tehát egy igen fontos koordináló és tudásátadó szerepet tölt be a régióban, híd a vállalkozások és az egyetemi-akadémiai kutatóhelyek között. A kompetenciaközpont semmiképpen nem egyenlő egy újabb kutatóközpont létrehozásával, amennyiben programjába nem épülnek bele szervesen a gazdasággal közös, piaci alapú és hasznosítású projektek, a kompetenciaközpont nem tud eleget feladatának.

A régióban már léteznek a kompetenciaközpont csírái: környezetipari, energetikai, radioaktív hulladék-elhelyezési, egészségipari, kulturális ipari, földtudományi területen,

amelyek főként a régió két nagy felsőoktatási intézményére, a Kaposvári Egyetemre, illetve a Pécsi Egyetemre épülnek.

A kompetenciaközpont támogatásánál rendkívül nagy figyelmet kell fordítani a párhuzamosságok limitálására, továbbá arra, hogy az SFP keretében kialakított más intézkedésekkel is kialakuljon az összhang. A kompetenciaközpont programjának kialakítása együtt járhat inkubátorház, vállalkozástámogató szolgáltatások kialakításával, az a kompetenciaközpont programjának szerves részét, illetve nélkülözhetetlen folytatását jelentheti.

A kompetenciaközpontok kialakítását – tekintettel arra, hogy jelenleg csak csíráiban léteznek az intézkedésben megfogalmazott feladattal – kétkörös pályázati úton javasoljuk megtenni. Az első körben a kompetenciaközpont-kezdeményezések pályázatai kerülnek kiválasztásra, majd kidolgozásra, a második körben kerül sor a kidolgozott tanulmányok alapján a finanszírozás odaítélésére. A kompetenciaközpontok kiválasztása a DDRIÚ feladata.

Támogatható tevékenységek leírása

A kompetenciaközpontok tevékenységének támogatása eszközök széles skálájával valósulna meg, ezért a támogatható tevékenységek köre is viszonylag tág:

- megvalósíthatósági tanulmányok, üzleti tervek,
- adatbázisok kialakítása,
- kutatási tevékenység,
- eszközbeszerzés,
- építés,
- tanácsadás, oktatás,
- marketing,
- rendezvények, stb.

Földrajzi beavatkozási terület

A régió egésze

Végső kedvezményezettek

Kompetenciaközpontok

Célcsoport

Vállalkozások, kutatók.

<i>Indikátorok</i>	<i>Típus</i>
megvalósított kompetenciaközpontok száma	output
kompetenciaközpontok szolgáltatásainak száma	output

gazdasági élettel közös kutatási témák száma	output
vállalkozói szektorban megvalósított fejlesztések száma	output

A projektkiválasztás javasolt módjai

Az egyértelműség végett külön alfejezetben tekintjük át az egyes intézkedések során a projektkiválasztás javasolt módjait.

1.1.intézkedés – Kezdő és mikrovállalkozásokat segítő tanácsadási és oktatási programok

Az intézkedés alapvetően a vállalkozásokat segítő programok támogatására irányul. Ezért javasolt a kétkörös pályáztatást, amely első körben a régió vállalkozástámogató intézményrendszerei benyújtják a DDRFÜ felé programjavaslataikat, majd a kiválasztott programjavaslatok (oktatási, tanácsadási stb programok) a második körben megkapják a szolgáltatás nyújtásához szükséges támogatást. Így nem a vállalkozások, hanem az intézményrendszer programjai – természetesen szoros elszámolás és teljesítményalapú finanszírozás alapján – kapják meg a támogatást. Ilyen módon innentől kezdve ez tulajdonképpen már normatív támogatást, mivel a kiválasztott programok a DDRFÜ támogatásával egy meghatározott ideig futnak és az általuk nyújtott szolgáltatások normatív alapon elérhetőek lesznek a kezdő és mikrovállalkozások számára.

1.2 intézkedés – Inkubátorházak fejlesztése

A fejlesztési javasolt inkubátorházakat kiválasztása meghívásos, kétkörös pályázati rendszerrel történik. A meghívásra érdemes inkubátorházak körére javaslatot fogalmaztunk meg, rövidlistát állítottunk össze.

1.3. intézkedés – Már működő vállalkozások szektorspecifikus szolgáltatásainak támogatása

A javasolt megoldás a kétkörös pályáztatás, az 1.1. intézkedésnél leírt módon. A kétkörös pályáztatás első körben a régió vállalkozástámogató intézményrendszerei benyújtják a DDRFÜ felé programjavaslataikat, majd a kiválasztott programjavaslatok (oktatási, tanácsadási stb programok) a második körben megkapják a szolgáltatás nyújtásához szükséges támogatást. Így nem a vállalkozások, hanem az intézményrendszer programjai – természetesen szoros elszámolás és teljesítményalapú finanszírozás alapján – kapják meg a támogatást. Ilyen módon tehát a DDRFÜ által nyújtott támogatással a programokat a megcélzott vállalkozói kör veszi igénybe, a vállalkozás kiválasztása nyílt pályáztatással is történhet.

1.4. intézkedés – A vállalkozások közötti együttműködés erősítése

A javasolt kétkörös pályázati rendszer első körben az ígéretes kezdeményezések kiválasztására és a pályázataik kidolgozására kerül sor, majd a második körben születik döntés a kidolgozott programok finanszírozásáról. Ezt a megoldást azért javasolt, mert a feltárt együttműködések közül még nagyon kevés van olyan állapotban, hogy közvetlenül, nyílt pályázaton meg tudja fogalmazni programját és igényeit.

1.5 intézkedés – Vállalkozások finanszírozása

A mikrohitel-program esetében a HVK-k, a beruházási tevékenység esetében a DDRF Zrt., a kockázati tőkealap DDRFÜ a működtetők, azaz az intézkedés nevesített projektek formájában valósul meg.

2.1 intézkedés - A régió ipari parkjainak infrastruktúrafejlesztése

Kizárólag meglévő, már működő ipari parkok támogatását javasoljuk, azok közül is azokat, melyek fejlesztése regionális hatással járhat. A fejleszteni javasolt ipari parkok körét itt is meghatároztuk.

2.2. intézkedés – Ipari parki szolgáltatások kialakítása és fejlesztése, regionális ipari parki hálózati együttműködés támogatása, az ipari parkok hatékony marketingje

A javasolt megoldás a nyílt pályázat, azzal a megszorítással, hogy csak a régió ipari parkjai vehetnének azon részt, így tulajdonképpen az egy zárt, meghívásos pályázat lehetne.

3.1 intézkedés – Logisztika fejlesztése az ipari parkokban és egyes kiemelt helyszíneken

A kétkörös pályázati rendszer szerint az első körben az ipari parki fejlesztés, nagyprojekt fejlesztési elképzelései kerülnek elbírálásra, majd a második körben kerül sor a kidolgozott konkrét projektek elbírálására illetve támogatására.

3.2 intézkedés – Logisztikai szakemberképzés

Regionális logisztikai tudásközpont létrehozása nevesített projektként valósul meg.

4.1 intézkedés – Innovatív vállalkozások technológiafejlesztése

A javasolt projektkiválasztási mód a nyílt pályázat.

4.2 intézkedés – Kompetenciaközpontok felállítása

A kompetenciaközpontok kialakítását kétkörös pályázati úton javasoljuk megtenni. Az első körben a kompetenciaközpont-kezdemenyezések pályázatai kerülnek kiválasztásra, majd kidolgozásra, a második körben történik meg a kidolgozott tanulmányok alapján a finanszírozás odaítélése. A kompetenciaközpontok kiválasztása a DDRIÜ feladata.

A fenti intézkedések áttekintését az alábbi táblázat segíti:

		<i>Illeszkedés az OP prioritásokhoz</i>	<i>A projektkiválasztás módja</i>
Kis- és középvállalkozásokat támogató szolgáltatások erősítése			
1.1.	Kezdő vállalkozásokat segítő tanácsadási és oktatási programok	VEGOP 3 DDROP 1	Kétkörös pályázat
1.2.	Inkubátorházak fejlesztése	DDROP 1	Meghívásos kétkörös pályázat
1.3.	Már működő vállalkozások szektorspecifikus szolgáltatásainak támogatása	VEGOP 3 DDROP 1	Kétkörös pályázat
1.4.	A vállalkozások közötti együttműködés erősítése	DDROP 1	Kétkörös pályázat
1.5.	Vállalkozások finanszírozása	VEGOP 2	Nevesített projekt
Ipari parkok fejlesztése			
2.1.	A régió ipari parkjainak infrastruktúrafejlesztése	VEGOP 3 DDROP1	Meghívásos kétkörös pályázat
2.2.	Ipari parki szolgáltatások kialakítása és fejlesztése, ipari parki hálózati együttműködés támogatása	VEGOP 3 DDROP 1	Nyílt pályázat
A logisztika fejlesztése			
3.1.	A logisztika infrastruktúra és a logisztikai szolgáltatások fejlesztése	VEGOP 3 KÖZOP 4	Meghívásos kétkörös pályázat
3.2.	Logisztikai szakemberképzés	EMEROP 3	Nevesített projekt
Az innováció támogatása			
4.1.	Innovatív vállalkozások technológiafejlesztése	VEGOP 1 DDROP 1	Nyílt pályázat
4.2.	Kompetenciaközpontok felállítása	VEGOP 3 DDROP 1	Kétkörös pályázat

